

1163

FREIHEIT IN BINDUNG

EX LIBRIS

LÖSETE VOM ZWANG

Dv 2265

Dr. Helmut Bester

10007
10000
771100

INSTITUTUM
MEDICINAE
PRACTICAE
1852
105...

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
- Med.-Naturwiss. Abt. -
DUSSELDORF
V 5354

EX LIBRIS
UNIVERSITÄT DÜSSELDORF
1821
Dr. Schmidt

ENCHIRIDION
M E D I C U M
PRACTICUM

S I V E
T R A C T A T U S
DE MORBORUM PRAXI

Cui subnectitur *Appendix de Lue Venerea,*

I N Q U O

Omnium Morborum Humano Generi Officien-
tium *Nomina, Nature, Cause, Signa, &*
Prognostica, una cum eorundem Curatione bre-
viter & perspicue delineantur.

OPERA ET STUDIO
JOSEPHI JACKSON,
CHYMIATRI.

VENETIIS, MDCCLXI.

APUD JOSEPHUM BERTELLA

In Officina Hertziana.

SUPERIORUM PERMISSU AC PRIVIL.

VIRO VERE DOCTO
D. LUCÆ RUDGELEY,

Medicinæ Doctore Expertissimo, Amico suo
plurimum honorando.

S. P. D.

Multi sunt in Litterato orbe qui veritates *Medico Chymicas* strenue propugnarunt, tu tamen (*Mæcenas Amplissime*) supra omnes Caput efferens, Te *Philalethen* Candidum, Investigatorem serium & solidum; veritatum demonstrationi innitentium deamatorem & vindicatorem, præ reliquis, demonstrasti: cujus virtus omnigena, animi doctes eximie & supereminentes, cum a natura insite, tum industria acquisite, amplissimam tibi famam multa temporis vetustate indelebilem

* 2

lem

EPISTOLA

lem merito acquisiverunt . Exquisita illa *Physiologia* peritia , qua polles ; & experientia *Pyrotechnica* qua duce tantarum rerum scientiam nactus es ; arctissimo societatis vinculo connecta , mutuas copias jungunt ; ut te *Spagyricum* versatissimum , & verum *Philosophum per ignem* , pleno ore prædicent ; qui ex ingenii acumine , ratione consummata , & accurata corporum mixtorum disquisitione & resolutione in qua exercenda jam *veteranus es miles* , jam olim , imo & hunc usque diem , annuentibus omnium suffragiis , aptissimus designeris , qui iudices quid noxium , quid superfluum in quolibet concreto conclusum latitet . Tu ipse inter mille unus es , qui ope ignis , & assidua in rebus *Chymicis* Encheiresi , *Machaoniam* nostram artem , ad eam mirandam *Entelecheiam* , & sublime perfectionis fastigium evexisti , ut jam inter Sydera fulgeat ; & clarioris Jubare coruscans , non solum Ideas Morbificas dispellere & profligare , sed & ipsa morborum principia feminalia radicitus extirpare queat . Unde liquido constat Te illum esse *Archiatrum* , in quem omnipotens noster Gubernator hanc dignitatem contulit , ut reliqui mortalium Te honore & reverentia (qua
par

DEDICATORIA.

par est) prosequantur, tamquam Deo in *Re-
gno Naturæ* ministrantem. Qua propter cum
me ex officio tibi devinctum sentirem, & et-
iam cum singularem & omnigenam tuam eru-
ditionem, & egregias illas animi dotes, qua-
rum supellectile multiformi instructus fueris,
vehementissime deperirem, non potis eram
memet ipsum continere, quin libertatem hanc
& audaciam mihi arriperem, ut Tibi, quo-
que nomini, hæc industriæ nostræ & labo-
ris assidui primitias humillime sacrum face-
rem.

Cum itaque, (*Mecenas Amplissime*) serius
animo volutarem cujus amicitia & Patroci-
nio rudem hunc ingenii nostri fatum in lu-
cem proditurum concrederem, nullus mihi,
aut cogitationibus meis se afferebat Tibi par,
qui tam prolixo honore dignus, & de re lit-
teraria tanta meritis fueris, ut Tu solus ju-
dex sis idoneus, qui sententiam feras de ve-
ritate nostri instituti: est quod itaque Te hu-
millime & obnixè rogatum habeam, ut no-
stræ huic temeritati facili ignoscas, & Levi-
dem se hoc Munusculum benignus accipias,
non quale vellem & optassem, sed quale pro
ingenii nostri tenuitate offerre licuit; non
Rhe-

EPISTOLA DEDICATORIA,

Rhetorices pigmentis illitum, (nos enim verborum flosculos præ oculis non habuimus; sed nudam veritatem experientia innitentem ingenue tradidimus) hac tamen spe fultam quod si quæ perspexeris σφάλματα pro consueto Tuo candore & animi facilitate tacitus pratermittas, & me excusatum habeas.

----- Proinde noster hic libellus Tuis auspiciis innitens securus publici juris evadit; cujus tutelam ut amice suscipias, humillime & obnixè rogat.

Humillimus Tuus servus,
JOS. JACKSON.

P. R. E.

PRÆFATIO
AD
LECTOREM.
Lector Benevole;

NE cuiquam sit mirum quod & nos eti-
am Æsculapii tumulo officia nostra præ-
stemus, nec temerarium censeatur quod
nostra conamina in Criticorum manus demittere
non dubitavimus; neminem enim latet, quod op-
timorum ingeniorum scripta, licet maxime suba-
cta & elimata, (speciatim quæ hujus sunt fa-
rine) Criticorum tamen & Curiosorum cen-
suras rigidissimas ab Authorum Capitibus aver-
tuncare nequeant: non itaque novum quid &

P R E F A T I O

*ſingulare vobis videbitur ſi ſubſequens hic Tra-
 ctatus cum iſdem incommodis conflictetur, quan-
 doquidem apparatu familiari (licet non ver-
 naculo) inſtructus, in publicum prodeat; &
 in duro hoc ſaculo, quo homines magis invidia
 & curioſitate, quam charitate & Veritatis amore
 percelluntur. Sed, Jacta eſt alea: Veſtre cenſura
 nos non commovebunt, ſi quidem nos nihil aliud
 præ oculis habemus, quam ut humano generi (pro
 viribus noſtris) inſerviamus, libere aliis in com-
 municando quod ex Indulgentia Dei nobis conceſ-
 ſum eſt; quod ſi publico quicquid boni aut ſer-
 vitii præſtare queat, nos noſtrum finem aſſecuti
 ſumus.*

*Nos tractatum hunc mole ſarvum tandem publi-
 ci juris facimus, poſt multorum annorum observa-
 tionem & praxim, de morborum Theoria & Cu-
 ratione: cum in hac arte prima jecimus funda-
 menta, pars Pharmaceutica, ſeu Medicamentorum
 præparatio, nobis maxime ardua & difficilis vi-
 debatur; licet nihil ſane exoptatius fuerat quam
 hanc bene callere; nec voti compos fueram, priuſ-
 quam aſſidua cura & labere, propriis ipſius ma-
 nibus, in eadem inveſtiganda deſudaveram, pecu-
 nie etiam vi non modica in hoc opus erogata; &
 laborum quidem fructus uberes percipimus, licet
 alii forſitan nos parvi faciant, vel ex eo quod in
 propria encheiriſi exercenda tantam induſtriam &
 diligentiam adhibuimus: nos tamen Pharmaci-
 am Chymicam, ejuſque notitiam accuratam, earum
 vanis ratiocinationibus, conjecturis ſpeculativis &
 jeykniſ, probationibus magis verboliſ quam rem
 attingentibus, longe præferimus, potius eſſe au-
 tumantes nos totos addicere conſtanti & laborioſe
 præ-*

AD LECTOREM:

*praxi in remediis Chymicis & Galinensis rite præparandis: ex qua rite celebrata cognitio defectuum & impuritatum quibus entia naturalia laborant, notitia morborum corpori humano incidentium, & adaptatio remediorum tutorum & efficacium, procul dubio dependent. Hæc itaque Medicamentorum rite præparandorum praxis nobis pro Diplomate habetur; nec in hac prosequenda ad ullam aliam metam collimamus, quam ut Medicorum tum Veterum tum Recentium, qui in experimentis Therapeuticis primas tenent, vestigia prementis, eorum Doctrinam *Κατὰ ὁδὸν* sequamur. Hi sunt, Hippocrates, Caristius, Galenus, Oribasius, Libavius, Angelus Sala, Crollius, Quercetanus, Celsus, Minfichtus, Schroderus, Helmontius, Hartmamius, Sennertus, & Svvelferus, qui in sua Mantiff. Hermet. Præfat. huic nostræ sententiæ palam suffragatur, dum ait, Chymiam esse Artem nobilissimam & Medico scitu summe necessariam, & includere Universam Philosophiam Practicam. Medici hæc suo seculo celeberrimi, ut & plurimi alii (quorum numerum pene infinitum in medium proferre non vacat curiosissimi erant hujus Scientiæ Investigatores, in & Vegetabilium, Mineralium, &c. Anatomia Vulcanica versatissimi; & ipse Gregorius Horstius licet in Galeni verba juraverat, fatetur tamen Medicum sine Pharmacia Chymica mutilum esse: ut in Lib. 10. de Pharmaceuticis, ejus verba sic se habent, Encomia Chymia non opus est ut hic recenseam, quia verum est quod habet alicubi Heurnius, Cespitat jam profecto sine hac arte Medicina. Et Matthiolus in Epist. ita Sententiam fert, Ausim dicere neminem Medi-
cum*

P R Æ F A T I O

cum Absolutum esse posse, imo nec medio-
 crem quidem, qui in hac nobilissima destil-
 landi scientia non sit exercitatus. In prom-
 ptu etiam foret plurimos ex Medicis nostris Lon-
 dinensibus, magni nominis & fame, addu-
 cere, qui strenue contenderunt, & etiam con-
 stanter hoc exercuerunt, ut omnia sua Medica-
 mina propriis ipsorum manibus prepararent &
 administrarent. Hoc pro certo habendum, quod
 qui vere Medicus expertus & PATENTISSIMUS INTERPRETIS, fie-
 ri velit, Materiam Medicam, ejusque pre-
 parationem debitam, exactissime callere, necesse
 habeat.

Quod si semel consequatur, patebit via, ad
 virtutes Medicinales omnium Pharmacorum di-
 stincte dignoscendas, & eorundem Administra-
 tionem majori cum judicio regulandam, unde
 felicior successus opus coronabit, & agrotantis
 commodum Majori cum certitudine promovebitur:
 Medicus enim est qui sanat, non qui garrit:
 nam & hoc mihi persuasum habeo, neminem pos-
 se a priori de morborum curatione ratiocinia certa
 & demonstrativa instituere, nisi qui principiis
 solidis & firmis innitens; omnia quaeque Medi-
 camina, ope ignis, & manuum suarum opera-
 tione, accommodare & corrigere norit: quod qui
 rite peregerit, Medicus est Meritis: sed hic la-
 bor, hoc opus est: sunt qui Corporum princi-
 pia, Vulcano mediante, ab invicem segregare
 norunt, qui tamen in arte Medica meri sunt
 Hospites; restat enim adhuc Modus Conficien-
 di, non citra laborem addiscendus; quo etiam
 satis explorato, nec & hic laboris finis est; de-
 bita administrandi Methodus, pro circumstan-
 tia.

narum
 zi, &
 ardua
 stra h
 ant,
 san n
 riet l
 teque
 co ign
 mite J
 di,
 via,
 si cui
 strum
 & ut
 H
 mo n
 etatus
 mis
 nos a
 forte
 accept
 sed
 ximus
 thorib
 parere
 Ha
 diluci
 in m
 Medi
 da:
 per p
 N
 an V

AD LECTOREM.

riarum varietate, &c. res maximi est momen-
 ti, & scitu apprime necessaria; licet maxime
 ardua & difficilis: quod si cujus labores, no-
 stra hac conamina, hac in parte, alleviare que-
 ant, nos nec oleum nec operam perdidimus: for-
 san in angustiis hisce schedalis comprehensum repe-
 riet Lector, quod per mille volumina longe la-
 teque diffusum spargitur: hoc tamen Lectori ami-
 co ignotum nollem, quod a trito & vulgari tra-
 mite sepe saepius recessimus, & in Methodo meden-
 di, & in remediis accommodandis, experien-
 tia nempe nostra aliam monstrante viam: quod
 si cui hac nostra Methodus displiceat, nos no-
 strum non urgemus, unicuique sua libertate frui
 & uti libere concedentes.

Hoc tamen mihi certo polliceor, quod ne-
 mo nos ex eo criminis reos arguit, quod Tra-
 ctatus hic noster aliorum Scriptorum spoliis opi-
 mis refertus fuerit: quantum enim novimus,
 nos a nullo Authore clam surripimus, si quid
 forte mutuati fuerimus, nos grato animo palam
 acceptum retulimus. Nos quidem Brevitati,
 sed & perspicuitati, consulto studendum du-
 ximus, ne nimia prolixitate Lectori (tot Au-
 thoribus, totque Scriptis pene oppresso) tedium
 pareret.

Habes itaque, Lector Benevole, succinctum &
 dilucidum hunc Tractatum, quo duce viam carpas
 in morborum curatione rite expedienda, & arte
 Medica in tuum & agrorum commodum dirigen-
 da: quod sane pro scopo & fine nostro nobis sem-
 per proposuimus.

Non verba faciam de Tractatu ipso an Laudem
 an Vituperium mereatur iudicet eruditus: Quod

P R Æ F A T I O

Quod Reliquum est , candido Lectori Horatii ver-
bis vale dicam.

Si quid novisti rectius istis,
Candidus imperti , si non his utere me-
cum.

Cap.

2. E
3. C
4. A
5. P

6. P
7. M
8. M
9. C
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.

IN.

INDEX

RERUM.

Cap.	D	E	Cephalalgia seu Dolore Capitis.	Pag.	E
2.	Epilepsia	&	Vertigine.		3
3.	Convulsionibus.				6
4.	Apoplexia.				8
5.	Paralysi,	Lethargo,	Caro, Catalepsi, Tremore,		9
		&	Incubo.		9
6.	Phrenitide,	&	Comate Vigili.		10
7.	Melancholia.				11
8.	Mania.				13
9.	Catarrho.				16
10.	Angina.				18
11.	Pleuritide	&	peripneumonia.		20
12.	Hemoptysi	&	Empyemate.		22
13.	Phthisi	&	Tussi.		24

14. Ast.

INDEX RERUM.

14. <i>Astmate & Dyspnosa.</i>	28
15. <i>Palpitatione Cordis.</i>	30
16. <i>Syncope, seu Leipothymia.</i>	31
17. <i>De Inappetentia & Nausea.</i>	33
18. <i>Appetitu Nimio.</i>	34
19. <i>Dolore Ventriculi, ejusque Symptomatis, Ructibus, Colera, Inflammatione, &c.</i>	36
20. <i>De singultu.</i>	38
21. <i>Fluxu Alvi.</i>	40
22. <i>Dysenteria.</i>	41
23. <i>Dolore Colico.</i>	43
24. <i>Iliaco Affectu, Vulgo Passione Iliaca.</i>	45
25. <i>Ictero.</i>	47
26. <i>Hydrope.</i>	48
27. <i>Lumbricis.</i>	51
28. <i>Scorbuto.</i>	53
29. <i>Affectu Hypochondriaco.</i>	56
30. <i>Rachitide.</i>	58
31. <i>Affectibus Renum & Vesicae.</i>	60
32. <i>Dolore Arthritico & Rheumatismo.</i>	62
33. <i>Febribus in Genere.</i>	64
34. <i>Febre Ephemera, & Synocha Simplicis.</i>	66
35. <i>De Febre Putrida, & Ardente.</i>	67
36. <i>Febre Hectica, Colliquativa & Catarrhali.</i>	69
37. <i>Febribus Intermittentibus.</i>	71
38. <i>Febribus malignis & Pestilentialibus.</i>	74
39. <i>Variolis & Morbilibus.</i>	77
40. <i>Chlorosi.</i>	81
41. <i>Mensium suppressione.</i>	82
42. <i>Nimio Mensium profluxu.</i>	84

INDEX RERUM.

43.	Passione Hysterica	85
44.	Partu difficili ; & reliquis Puerperarum Symptomatis.	87
	Append. De Lue Venerea	90

28
30
31
33
34
Ru
atione
36
38
40
41
43
45
47
48
51
53
56
58
60
62
64
mpli
66
67
arrha
69
71
74
77
81
82
84
Paf

MUSEUM

At. Poffens Haffens
de. Tain differt; © rillens Pampment
promittit.
Append. De hoc Pampment

x
d
M
e
n
p
e
&
u
c
ia
la
&
d
fu
ci
ru
M
v

CAPUT PRIMUM.

De Cephalalgia seu Dolore Capitis.

1. **E**ST sensatio dolorosa orta à solutione continui in fibris Nervosis seu Membranis Capitis; eaque vel intus vel extra Cranium.

2. Si intus lateat, sentitur dolor ad Radices Oculorum, exterior autem Capitis superficies Molestiæ & doloris expers remanet; sin autem ad externum tactum dolor sentiatur, tunc extra Cranium hospitatur.

Dividitur etiam in tres species. Prima audit *Cephalalgia* quæ non usque aded inveterata est; ac secunda *Cephalæa* quæ Hæreditaria & inveterata est, & integrum occupat Caput. Tertia *Hemicrania* quæ unum tantum Capitis latus afficit. Omnes hæ species cum eandem agnoscant Originem, eandem etiam postulant curandi Methodum.

3. In *Causa* sunt disproportionatæ quædam particulæ sanguinis, vel lymphæ, quæ cum Membranaceas & Nervosas fibras pervadunt, easdem vellicant & disrumpunt, undè Spiritus ibidem hospitati in Confusionem rediguntur, &c. *Causæ procat arcticæ & acientales* sunt variæ, ut Casus, ictus, fracturæ cranii, laboris vel frigoris excessus, abusus sex rerum non naturalium; intemperies Uteri, Stomaci, Mesenterii, &c.

4. Pro diversitate materiæ peccantis variant Dolores vel enim sunt *Punctivi, Pulsativi, Tensivi, Stupescitivi,*

A

Ge.

CAPUT I.

Gr. In *Pungentibus* acutis doloribus, *Austeræ* particulæ in sanguine hærent: in *Pulsarivis* & *Tensivis*, Sanguinis Massa nimium biliosa & esaltata existit, unde cum impetu fertur per meatus cerebri; & cum à subsequente sanguine antrorsum prematur, præternaturales sibi excudit vias, unde fit solutio Continui; quo casu si succedat *Hæmorrhagia Nasium*, Morbum tollit. In doloribus *Stupefactivis*, vel excrementa cerebri non debite evacuantur, vel pituitosum viscidum aliquod acidum in vasis hospitatur, eorundem poros obstruens, &c.

5. *Cephalalgia* illa quæ inveterata est & hæreditaria, vel quam comitatur affectio *Hypocondriaca*, *Vertigo*, *Ulnæ venereæ*, vel *fractura Cranii*, difficulter (si unquam) curabitur; & quo provectior est ætas, eo pejus se habet: illa autem quæ *Sympatica* est, seu ex consensu oritur, raro removebitur, nisi prius tollatur Morbus eandem causans, quo demum sublato ipsa cessabit.

(1.) Quod ad *Curationem* attinet, illa causas respicit; nam, in dolore Capitis pituitoso tubuli cerebri obstructi sunt reserandi; & viscosi etiam humores evacuandi veniunt. Conducunt in hoc casu omnia *Sulphureo-Aromatica*, & *Volatilia Salina spiritiosa*, & quo magis *Cephalica* & *Arthritica* sunt, eò magis conveniunt, *Cephalica* maxime vulgata sunt folia & flores *Rorismarini*, *Pæonia*, *Beton.*, *Majoran.*, *Lilli Conval.*, *Salv.*, *Lavendul.* &c. Sin autem *Spiritus* ab his eliciatur & additis floribus recentibus *Spiritus* denud sex vel septem vicibus cohobetur, & deinde addatur quantitas conveniens *Oleorum Destillatorum* & *Salium fixorum*: & omnia hæc simul Mixta cum f. q. *Salium Volatilium*, ut *Succin. C. C.*, *Cran.*, *Hum. Sang.*, *Hum. Urina*, *Fuligin.* & similia; si inquam omnia hæc simul Circulentur & Destillentur, superlativa evadunt Medicamina, in omnibus affectibus *soporosis*, reserant enim poros cerebri, & obstructions vaforum, propinata in vehiculis Morbum respicientibus; ut & ullum aliud viscus in toto Corpore affectum simili modo deobstruunt: interea dum hæc *Salia Volatilia Oleosa* exhibentur una cum *Stomachicis*: ut *Semin.*, *Carminat.*, *Cariophyll.*, *Macis* &c. Conducit quin-

De Doloꝛe Capitis.

quinto quoque vel sexto die conveniens aliquod Catharticum propinare ad humorem Morbificum expellendum. Ex.gr.

1. ℞. Pil. Russ. ℥℥. Rudii ℥j. Sar Succin. Volar. gr. iv. Ol. Destillat. Sassafr. Fenicul. aa. gut. iij. f. Pill. pro unica doſi; vel,

2. ℞. Resin. Jalap. g. xiv. Sal. Cran. Human. gr. v. Ol. Cinamom. gut. ij. Conserv. Flor. Betonica. ℥. ij. f. Bolus,

In intervallis purgandi conducunt etiam Absorbentia quædam, ut Cinnab. Nativ. Oc. Cancr. Antim. Diaphoret. &c.

(2.) In Curando dolore Capitis Bilioso acredo sanguinis & nimius ejusdem calor sunt temperanda; quo Casu convenit Venæsectio, ut & frigida & diluentia, & si deficiat somnus; vel Dolor sit valde vehemens, addantur Opiata. Ex. grat.

℞. Aq. Cicbor. primul. ver aa. ℞. S. Spir. Sal. Dulc. q. f. ad gratum saporem, Gemmarum Ros. Rubr. ℥ij. si Tinctura Collaturæ adde Syr. Coral. ℥ij. Laud. Liquid. gut. 60. Dosis ℥ij. vel iij. Conveniunt etiam Emulsiones de semine frigid. quæ fiant affundendo aq. Lujul. Beton. Ros. Verben. Lil. Conval. &c.

Prodest etiam Purgatio quo Casu exhibend. Pill. Lunar. vel,

℞. Elect. Lenitiv. ℥j. Pulv. sancti. ℥j. Ol. anis. gut. v. Spir. Nitr. gut. x. M. Externe conferunt etiam Cucupha quæ sunt ex herbis & floribus Cephalicis, Oleis destillatis, vel Spiritibus mixtis cum Limentis.

CAPUT II.

De Epilepsia & Vertigine.

1. Epilepsia est motus Convulsivus omnium partium corporis, una cum sensus & motus (pro tempore) Læſione.

A 2

2. Quan-

CAPUT II.

2. Quando *Causa* primaria in Cerebro existit, dicitur *Epilepsia Idiopathica*; & quando à Stomacho, Utero, vel partibus externis dependet, dicitur *Sympatica*. Dividitur in *Graven & Levem*, *Periodicam & Irregularem*, *Hæreditariam & Acquisitam*.

3. Pars affecta est Cerebrum & Genus Nervosum.

4. *Causa* est vitiosa & Acida quædam Lympha quæ cum Spiritibus Animalibus copulata eisdem in furorem concitat, & violenter ab invicem separat, &c.

5. *Signa* Quæ in Capite sedem habent sunt *Torpor*, *Dolor & Vertigo*; in facie *pallor*, in Lingua *inordinatus morus*, & in mente *timor & horror*. Quidam subito in terram prosternuntur, quidam gradatim & pedetentim decidunt, & quidam ex parte tantum cadunt. Plerumque contrahitur Corpus; quidam denique alto addicti silentio horrendos edunt aspectus; maxima tamen pars magno cum strepitu spumam ex ore ejaculatur.

6. *Epilepsia* difficulter curantur, speciatim si inveterata & *Idiopathica*, cum paroxismo longo & gravi, & quas comitatur involuntaria Excrementorum excretio &c. Sed si *Sympatica* sit & non adeò vehemens nec inveterata; est curabilis, speciatim in pueris, vel ante pubertentiam; si autem *Hæreditaria* sit, & cessante paroxismo superstes sit *Delirium*, sola Mors (quoad novimus) levamen adfert.

7. In *Curatione*. Durante paroxismo Consulunt Medici quod altis vociferationibus, stimulationibus, Crinium divulsionibus, frictionibus & Ligaturis exci-
retur Ager. Nos autem rarò aliis insistimus Mediis, quàm quod Naribus admoveatur *Spiritus Salis Armoniaci*, *Succinat*. Vel ore evociantur *gât. viii. vel x. Essent. Succ. vel Castor*: vel exhibeatur eorundem *tinctura* in Cochleari uno *Aq. Cinamom.* ore nempe vi divulso. Extra paroxysmum si ventriculus multis scateat scedita tibus, propinetur *Emericum*; si *Pleurora* adsit fieri posset *vanasectio*. Utcumque sit, lenis aliqua Purgatio bis vel ter per septimanam repetita conferi, cui semperr addantur *Cephalica*, ut

De Epilepsia & Vertigine.

1. ℞. *Extract. Rud.* ℥j. *Resin. Jalap.* gr. iv. *Ol. Rut. Rosmarin.* an. gur. iij. fiant Pill. Numero 5. pro una Dosi.

2. ℞. *Diasen.* ℥j. *Sal. Volatil. Succin.* gr. iv. *Ol. Cinnamonom.* gur. ij. f. Pul. Et Diebus à purgatione liberis utatur *salibus volat. Oleof.* in Cap. præcedent. præscriptis; idque bis vel ter per diem in vehiculo aliquo appropriato, & quantitate æque larga ac patientis fert Natura. Vel

℞. *Aq. Lil. Convall. Paon. aa.* ℥iij. *Spirit. cranii Human.* succinat. *Tinctura Castor. aa.* ℥j. *Syr. & Succo Cerasor. Nigr. an.* ℥ij. misc. sumat *Cochlearia ii.* sæpius. *'Omnia Salia Armonica* multum conferunt, ut & illa *Lumbricor. Terrestr. Stercor. Pavon. Ungul. Alcis; Hirund. &c.* Præterea quandoque etiam locum obtinent *Alkala fixa* qua acidum absorbent, ut *Terra sigill. Oculi canceror. Bezoart. Lunar. & Mineral.* præferuntur *Cinnabaris & Nativa & Antimonij.* Ex. gr.

℞. *Cinnabar. Antimon.* ℥j. *Visc. Quert. Rad. Paon. Maris Cranii Human.* *Corall. Rubr. an.* ℥℞. *Croc. Cinnamonom. Castor. aa.* ℥j. f. Pulvis subtilissimus. Singulis ℥. add. *Sal. Volat. C. C. gr. vi. Ol. Salv. gut. ij.* pro una Dosi. pro vehiculò utatur aquis destillatis ex *Aromaticis* supra præscriptis; decoct. *Lignorum, Phlegmar. sanguinis, Lumbricor. Terrestr. Hirundin. &c.* plurimum valent, quæ dulcorentur Syrupò aliquo *Cephalicò* qui maximè congruit ægri palato.

Externè *Cucuphæ*, vel *Emplastra* ex *Herbis Cephalicis & Aromatibus* utiliter satis applicantur; magis tamen valent *Salia Volat. Oleof.* si debitè applicentur; & nosmet ipsi experti novimus *vesicatoria* verticis capitis, & plantis pedum applicata multum fecisse.

Empirica remedia sunt *Hepata exsiccata Ranarum, Luporum,* vel *Corvorum, Sang. Fel. vel Secunda Mulerum,* vel detrahantur ℥iij. vel iv. sanguinis è brachio ægri, & ebibat calidè.

Annuleta fiunt ex *Rad. Paon. Asa fetida, Verben. Ungul. Alc. cran. Human. &c.* Si *Epilepsia sympatica* sic affectus

Quis illi & partes illæ affectæ ex quorum consensu originem trahit, sunt maxima cum cura observanda & curanda.

Vertigo est levis *Epilepsia*; undè eandem vendicat Curandi Methodum, & iisdem cedit remediis quibus *Epilepsia*.

CAPUT III.

De Convulsionibus.

1. *Convulsio* est continuata & involuntaria Musculorum Contractio, procedens ab interiori irritatione generis Nervosi.

2. Si totum afficiat corpus dicitur *Tetanus*: si Corpus antrosum inflectat, dicitur *Emprostotonus* si retrorsum, *Opisthotonus*: si os contrahat, *Spasmus Cinnicus*, si Maxillam, *Trismus*, &c.

3. *Signa* maximè variantur: nam inter omnes convulsionem correptos quos unquam nobis videre contigit, paucissimos observavimus iisdem stipatos signis: quidam huc & illuc agitantur, quidam vociferant, quidam denique vocem edere nequeunt, sed subito illis os contrahitur: quibusdam particulare aliquod Membrum afficitur, ut *Oculus*, *Lingua*, *Brachium*, *Crus*, &c.

4. *Causa* omnium *Convulsionum* est inordinatio & explosio *Spirituum Animalium*, propter *Acidum*, vel acrem aliquam materiam partes quasdam Systematis Nervosi irritantem.

5. *Convulsionem* plerumque sunt periculosa: si enim procedant à *Vulnere*, nimio *Hellebori* vel *Antimonii* usu, à veneno assumpto, à febre prægressa, à nimis vigiliis, jejuniis, &c. *Egri* in maximo versantur periculo: & si præterea *Convulsio* vehementer urgeat & corripiat *linguam*, *labia*, *nasum*, *oculum*, partes vicinas, instat *Mors*, & incautum ulla adhibentur remedia.

De Convulsionibus.

6. Curatio hujus morbi coincidit cum illa *Epilepsia*, nam & in hoc etiam casu conducunt *Cathartica* leviora, *Vesicatoria* (modo urgeat necessitas) *Emetica*, ut & *Phlebotomia* quæ omnia (nisi debilitas virium vel aliæ circumstantiæ contraindicerent) magno cum fructu usurpantur: ut & omnia *Salia Volat. Oleosa* quæ in superiori capite vel illud præcedente recensuimus) quæ in omnibus *Convulsivis*, *Soporiferis* Morbis maximè conveniunt, quibus etiam maxima cum efficacia fomentantur vertebræ Colli, spina Dorsii, & in spasmo particulari pars contracta; quod remedium genus nullatenus negligendum esse prædico: longè enim præferenda sunt *Linimentis ex Oleis expressis*, seu pinguedine *Anguillarum*, *Anserum*, *Anatum*, *Cannum*, &c. Sicut frequentissima nobis comprobabit experientia. Ex. gr.

(1.) ℞. *Cran. Human. succin. aa. partes aequales*, exinde ope destillationis eliciatur *Spiritus*, *Sal*, & *Oleum*; cuius ℞. add. *Spirit. Rosismarini* ℞. j. *Ol. Cariophyll.* ℞. ss. *Sal tartari* ℞. ss. Destil. S. A. Hoc vel hæc simile externe adhibeatur, quod & interne assumi potest in vehiculo aliquo *Cephalico*, vel (2.) ℞. *Ol. Terebinth.* ℞. iij. *Succin. alb.* ℞. j. *Ol. Virriol.* ℞. ss. f. *Balsamum* quod separetur ab *Acido* & *fæcibus*, deinde eodem inungatur *Ager*, pro *Judicio Medici*. Sex res non naturales debite & cum ordine usurpentur, speciatim autem caveantur *passiones Animi*, *Metus* enim, *Ira*, *Amor*, *Mæror*, &c. sæpè in *Morbis convulsivis* *paroxysmum* renovant.

Si *convulsionem* præcedant *febrem*, *variolas*, vel *Dentitionem* puerorum, sæpissimè sua sponte cessant.

CAPUT IV.

De Apoplexia.

1. **A** *Poplexia* est subita Sensus & Motus abolitio, ex qua *Ægri* (pro tempore) quasi exanimis concidunt, nullo vitæ signo superstite nisi sola *respiratione*.

2. Hic Morbus vel subito, vel accidentaliter quasi invadit, vel subsequitur morbum aliquem prægressum, ut *Epilepsiam*, *Letargum*, &c. esse vel *vehemens & periculosa*, vel *lenis & minus periculosa*.

3. *Causa proxima* est extinctio vel profligatio Spirituum Animalium, orta à nimia Aciditate Sanguinis, vel viscidiori aliqua pituita, poros Cerebri, vel ejusdem Nervos infarciendo; vel à *Narcoticis* fortioribus vel Sanguine extravasato, &c.

4. *Signa*. Durante paroxysmo. *Æger* somno obruitur, stertorem edit, respiratio est inæqualis & interrupta, imo (si *paroxysmus* valde urgeat) vix percipi potest; & licet vellicetur, stimuletur & comburatur, omni sensu tamen privatur. Quandoque *paroxysmus* est levior, & *Æger* stupore corripitur paulo majore quàm in *Paralysi*.

5. Si *Pulsus* sit debilis, *Respiratio* difficilis uua cura *ronchis*, vel si sudores frigidi, stridores, & spuma oris vel saltem major horum pars *Apoplecticum* afficiat, vix unquam liberatur; quod si forsan contingat *Paraliticus* evadit: Si *paroxysmus* sit levior, *pulsus* fortior, & si post Sanguinis Missionem levamen sequatur, salutis spe quædam affulget.

6. *Therapeja*. Omnibus nitendum est Mediis ad Spiritus Animales vinculis suis expediendos, obstructions meatuum removendo, &c. *Ægrotus* erectus sedeat, manus etiam & Brachia, crura & femora fortiter fricentur; *Sternutatoria* & *Errhina* fortiora Naribus indantur; vel

Tina

De Apoplexia

Tinctura Viper. vel Castor. Mixta cum *Ol. Caryophyll.* ori injiciatur; mittatur Sanguis è brachio vel vena potius *Jugulari*, ad Circulationem liberiozem promovendam, hoc statim levamen adfert, si Sanguis vel Lympha Stagnans amoveri possit: *Enemata* etiam acriora injiciantur, que ingrediuntur *Crocus Metallorum, Colocynth. Spir. Vin. &c.* Emeticum etiam usurpetur, speciatim si *Narcotica* Morbum induxerint. Sed in hoc casu ut & in omnibus aliis semper respiciendæ sunt ægrotantis *Vires*. Huc etiam spectant *Sulphureo-Aromatica*, & *Spiritus Salino Volatiles*, quorum in capite præcedente Mentionem fecimus, Vel

℞. spir. Salu. Rorismar. aa. ℥vj. Ol. Caryophyll. ℥ss. Spir. Cran. Human. Saccinat. ℥ss. in quo digere Cubeb. Zedoar. Nuc. Muschat. Castor. aa. ℥vj. Stent per dies aliquot deinde decant. Dosis ℥ss. in Aq. aliqua Apoplectica. Conducunt etiam *Alkalia fixa* ad *Acidum* imbibendum, quibus add. etiam *Aromatica*. *Cataractica* hic locum habent quæ fiunt ex *Extracte Colocynth. Hellebor. nigr. Syr. e Rhamno Cathartico. Pill. duobus Pill. Rud. & semper add. Castor Sal. Volat Cran. Human. Fuliginis Et Vesicatoria etiam & Cucurbitula Scarificata nucha Colli & Cubitis* admoveantur.

CAPUT V.

De Paralyfi, Letargo, Caro, Catalepsi,
Tremore, & Incubo.

1. Omnes hi Morbi participant de natura *Apoplexia* & solummodo gradu non *Essentia* differunt; eandem etiam agnoscunt *Causam* & eandem afficiunt partem.

2. *Causa* horum omnium affectuum est *Lympha* coagulata seu quodammodo vitiosa vel serum, vel Sanguis extravasatus, vel similis quædam materia *Heterogenea*

poros cerebri vel ejusdem appendicis invadens, unde influxus Spirituum Animalium inhibetur, vel eorum radientes emanationes obtunduntur, &c.

3. *Therapia* omnium horum affectuum speciatim consistit in reperatione potorum *Cerebri*, & procuratione liberioris transitus *Spirituum Animalium*, unde utendum est omnibus quæ præscriptimus in *Curatione Morborum*, de quibus hætenus egimus; omnia enim illa remedia simili modo & hic & in cunctis affectibus *Soporosis*, usurpanda veniunt.

CAPUT VI

De Phrenitide, & Comate Vigili.

1. **P**hrenitis est inflammatio Cerebri & Membrarum ejusdem, una cum febre acutiori; sed *Coma* est sine febre.

2. *Phrenesis* est vel spuria vel vera; spuria plerumque contingit in febribus biliosis: vera est totalis memoriæ eradicatio adeo ut *Ager* omnia *Oblivioni* tradat: & hæc differt tantum gradu à *Comate*.

Adest irregularis *Loquela*, & puerilis lusus cum plumis, straminibus, &c. *Oculi* videntur magni & excitati, sunt etiam vertiginosi, & delirant.

3. *Causa* est bilis maxime Volatilizata quæ ad *Globosam cerebri partem* everta *Spiritus Animales* accendit, in furorem & confusionem concitat. Omnes *Meditationes serix & profundæ*, curæ, studia, mæror, ira, &c. sunt causæ antecedentes, quoniam *bilis* exasperant, *Spiritus Animales* exagitant & accendunt, &c. Omnes dolores, si vehementes, possunt etiam causæ vicem sustinere.

4. *Phrenitis læpissimè* est *Lethalis*, præsertim si sequentibus *Symptomatis* stipetur, nempe, stridore dentium, motu *Lingux & manuum tremulo*, dejectionibus

nibus
ris &
nibus
prom
Co
dine
5.
Enem
maxi
leniti
pruno
dè si
scenc
(1
vit.
(2
Diac
veni
ctæ
Ag.
plica
popul
num
Mofc
(su
Opia
caut
Dof
mem

nibus albis, Urina tenui alba, Convulsionibus, Sculis & Ludicris actionibus, ut plumarum collectionibus in leſo, &c. Sed ſi poſt ſtatum Morbi Symptomata minui videantur, maxima affulget ſpes.

Coma procedens ab Ira, labore, ſtudiis, ſollicitudine, &c. facili negotio curabitur.

5. *Therapeia Vene ſeſſione celebrata*, injiciantur *Enemata refrigerantia*, idque frequenter. *Vomitoria maxima cum cautela exhibenda ſunt*, mitiora autem *lenitiva*, ut *Elect. Lenitiv. Diaprun. pulp. Tamarind. prunor. &c.* conducunt. *Omnia Aquea & Acida valde ſunt efficacia in ſpiritibus debaccantibus compeſcendis & ad ſtatum naturalem reducendis.* Ex. gra.

(1) ℞. *Aq. Endiv. Primul. ver. Roſar. aa. ℥ij. Spirit. Nitri gur. ʒo. Syr. papaveris Rhead. ℥j. M. vel*

(2) ℞. *Aq. Acerofell Lactuc. aa. ℥iv. Syr. Diamor. Diacod. aa. ℥j. Spirit. Nitri Dulc. gur. ʒo. M. Conveniunt etiam ad bilem temperandam Emulſiones factæ ex ſemin. frigida. cum aquis hiſce Deſtillatis vel Aq. Hordei. Externe Anodyna refrigerantia Capiti applicari poſſent, ut Papav. Nympha lactuc. Germin. popul. primula ver. portulaca Cucurbita ſativa, Solanum, flor. Roſar. fol. violar. quibus add. Camphor. Moſch. Ambragryſea, & ſi opus ſit, Opium. Si hæc (ſupra præſcripta) non juverint, propinanda ſunt Opiata interne, ſpeciatiim in Comate, ſed in Phreniteſi cautè exhibenda ſunt (ſemper incipiendo à minori Doſi) idque potiùs in febris declinatione, quam augmento.*

CAPUT VII.

De Melancholia,

Melancholia eſt Delirium ſine febre, ortum à Spirituum Animalium hebetudine,

2. Si ejus præcipua sedes in Capite sita sit, dicitur *Cephalica*, si inferius in Abdomine, dicitur *Hypochondriaca*.

3. *Causam* in hoc consistere autumatur, quod Spiritus Animales qui in seipsis sunt maxime subtiles, & purissimi Tincturam quandam acidam recipiunt in fonte suæ Originis, unde hebescent & quasi Cæci & Caliginosi evadunt, & cum aded inertes fiant, in vias quasdam devias incidunt, & quocumque se conferant ibi hærent saltem nimum ibidem morantur, unde oriuntur Monstruosæ illæ imaginationes, earumque aded Diutina remanentia in Animis ægrotantium.

4. *Signa* præcipua sunt *Timor*, & *Moror*. Sed terea adsunt quandoque & alia: quidam enim uberrimas fundunt Lachrymas, alii autem altos & pueriles tollunt Cachinnos, quidam seipfos imaginantur altiori gradu Locatos quam ipsos reges, dum alii se bufone viliores fatentur, quidam prophetas agunt, & omnia sua effata pro oraculis tradunt, alii autem omne quod ore protulerint pro mendacio vendicant, multi se malo quodam genio præpossessos autumantur, & non desunt etiam qui violentas sibi injiciunt manus.

5. Hic morbus semper est Chronicus, & si *Delirium* adit extremum, & inveteratus sit morbus, raro aut nunquam emergunt.

6. *Curatio* consistit in volatilizando Spiritus Animales & expediendo ab acido illo eisdem obtundente & obfuscante; in quem finem frequenter instituatur *Sanguinis Missio* ex venis Sedalibus & quandoque in Brachio, interea utatur æger *Sal. Volar. Oleos.* quale præscripsimus dum de morbis Soporiferis agebamus. Subinde etiam *Emetica* (qualia vulgò ex *Antimonio* præparamus) bono cum successu usurpantur. Conducunt etiam *Enemata Preparativa*, quæ nempe *Cathartics* viam sternant, ipsa autem *Cathartica* fiant ex *Extract. Hellebor. nigr. Extract. Colocynth. Extract. Rudii. Pilla. de Succin. Tartari Diaphen. Hierapiera Elix. Proprietar. fact.* cum *Tinctura Antimonii* & propinat. a xx. ad Lx. gut. in *Elix. Salur. vel Decoct. Epithymi*. Hæc autem vel similia bis vel ter per septimanam propi-

na 11

manda
biben
etiam
Evra
neris
destil
vel.
um i
fueri
sunt
morb

4. M
tione
2.
calcu
Anin
ligna
litas
Anin
& ex
frusti
ut A
malij
ria e
sinua
coru
3.
insup
quov
am i

nanda sunt, profunt etiam *Absorbentia* ad Acidum imbibendum, ut *Oculi Cancrorum*, *Coral*, *Margarit*, &c. etiam *Chalibeata*, ut *Viriolum Martis* & ejusdem *Tinctura*; & *Tinctura Salis Tartari*, & *Antimon*, *Ens Veneris*, &c. pro vehiculis utendum est *Decoctis* vel *Aq. destillatis Fumaria Serpill*, *Amaræ Dulcis*, *Sero Lactis*, vel *Aq. acidulis*. Cavendum in hoc affectu ne nimium insitatur in usu unius remedii (nisi universalis fuerit:) omnia autem supra præscripta in usum sunt revocanda pro prudenti Iudicio Medici, & morbi exigentia.

CAPUT VIII.

De Mania.

Mania est *Delirium* sine febre, sed cum furore & præcipitantia, ortum à depravatione Spirituum Animalium.

2. Quod ad *Causam* attinet, nos *Villisi* sententiæ calculum nostrum adjicimus, quod nempe Spiritus Animales à benigna & propria indole in aliam malignam & depravatam degenerant, quæ maligna qualitas originem suam trahit vel ab ipsi Spiritibus Animalibus, ut ex passionibus violentis, terroribus, & ex spe rei alicujus deoptatæ subito & improvise frustrata, vel ex morbis in cerebro præexistentibus, ut *Melancholia*, *Phrenitide*, &c. Vel oritur hæc malignitas à vitio Sanguinis, ut quando *Hæreditaria* est, vel quando fermenta venenata Sanguini insinuantur, ex morfu animalium Rabidorum, toxicorum quorundam assumptione, &c.

3. *Symptomata* vulgaria sunt *Delirium* & *furor*. Sed & insuper *Maniaci* maximè sunt audaces & feroces, continuo vigilant, robore incredibili pollent, perferunt etiam intensissimum frigus, plagas severissimas, in ediam sum-

CAPUT VIII.

14
 fumam sine ulla noxæ conscientia; incessanter eti-
 am simiarum æmuli ludicros & pueriles exercent a-
 ctus, semper scelus aliquod machinantur: & licet
 Mitiorē præ se ferant Indolem, nisi Durioribus
 manibus & vinculis coerçantur, indomiti evadunt.

4. Simili modo & in *Melancholia* & in *Maniâ* af-
 ficiuntur Spiritus Animales, facultas Ratiocinativa;
 &c: & sæpissimè hi duo affectus vices inter se invi-
 cem commutant.

5. *Maniâ* sola raro est Lethalis, attamen nunquam
 non difficilis Curatu, speciatim si Hæreditaria sit,
 vel inveterata; vel si morsui Animalis Rabidi origi-
 nem suam debeat: sin autem leviora adsint Sym-
 ptomata, *Febris*, *Hæmorrhagiâ* &c: & si recens sit,
 facilius curatur.

6. Quod ad *Therapeiam* attinet. Æger rigidos quos-
 dam magistros sibi præpositos habeat, quos formidet, &
 quibus parere assuescat; amoveantur omnia alia objecta
 quæcumque quæ illi bilem movere apta nata sunt, vel
 quæ vexationem aliquam insignem producant. Custodés
 etiã & illi quorum ferulæ subijcitur, ju-
 cundo aliquo sermone ejus animum divertant, &
 blandis pollicitationibus illum demulceant, dum
 mitior existit: sin autem extra oleas vagari incipiat,
 minas acerbissimas intonent. Cum tamen affectus
 hic Spiritualis sit, & in fonte animali situm obti-
 neat, alia prorsus ineunda foret Methodus Curato-
 riã quã hic proponimus, adeoque hanc nôstram
 Methodum pro optima non vendicamus, sufficit tan-
 tum hanc substituisse pro præsentî, donec demon-
 stratiô magis evidens effulserit in meliori illa me-
 thodo quam jam insinuavimus.

Ad quam *Curam* inchoandam fiat *Venasectio* sexto
 quoque vel octavo die reiteranda in venis *Hæmor-
 rhoidalibus*, Pedè vel Brachio: *Vomitoria* etiã vicis-
 sim repetantur; Ex. gr.

(1) ℞. Ent. Vener. Tart. Emetic. aa. gr. viij. M.
 pro unica Dosi: vel substituarur hoc *VVillisi*,

(2) ℞. Sulph. Antimonii gr. x. Cremor. Tartari
 ℞. miscè Vel,

(3)

(3) ℥. Vin. Hellebor. ℥j. Tart. Emetic. gr. iij. misce pro una Dosi.

Cathartica etiam quarto quoque vel quinto die alternatim intercalanda veniunt, ut

(1.) ℥. Extract. Hellebor. nigr. ℥ij. En Ven. ℥j. Tart. vitriolat. gr. vj. f. bol. Vel,

(2.) ℥. Extract. Hellebor. nigr. pulv. Colocynt. Mercurii Dulcis, aa. ℥j. M. f. Pill. pro una Dosi. Vel,

(3.) ℥. Decoct. Epithymi ℥iv. Diasenna ℥℥. Misce: Nota bene omnia hæc evacuantia exhibenda esse cum respectu habito ad vires ægrotantis; hoc tamen observavimus quod *Melancholia* vel *Mania* affecti plerumque fortiora requirunt Evacuantia, & melius ferunt, quam in aliis affectibus. In intervallis etiam Alterantia specifica suas præstant vices: omnium ferè Authorum scripta hujusmodi scatenat præscriptis; nos quæ maximè efficacia noverimus pro exemplis proponemus.

(1.) ℥. Ent. Vener. Bezoard. Lunar. aa. ℥℥. Covserv. flor. primul. veris ℥j. fiat bolus.

(2.) Regul. Antimon. Dissolut. in Ol. Vitriol. ℥iv. Limatur. Chalybis ℥j. quibus adde Aq. Serpill. ℥℥. Diger. aliquamdiu & deindè decant. Dos. ℥j. pulveris autem ℥℥. Vel,

(3.) ℥. Spirit. Sal. Armoniaci ℥ij. Ol. Vitriol. ℥ij. misce guttatim. Dosis 60. gut. sæpius. Vel,

℥. Ent. Vener. à ℥℥. ad ℥℥. Hæc remedia exhiberi possunt in sero lactis, Aq. Acidulis, Decoct. ex summitatibus Hyperic. Sanguisorb. Amar. Dulc. Violar. Borrag. &c. Si nullum horum levamen adferat, & deficiat somnus, usurpentur *Opiara*, quæ fermentanda sunt, & exhibenda una cum *Campheora*. Sunt & innumera alia remedia, ut *Sanguis Canis*, *Leporis*, *Hominis trepidi*, *Asini*, &c. Sed si ex supra præscriptis in usum adhibitis nullum profuit, incassum alia adhibentur, nam desperata est causa.

CAPUT IX.

De Catarrho.

1. **C**atarrhus est affluxus lymphæ vitiatæ in ullam partem Corporis humani; dolorem & ali- quando tumorem cauſans.

2. *Signa* sunt affluxus ſeri ad Nares & oculos, ſternutatio, ſtimulatio in *Larynge*, intumefcentia *Amygdalarum*, quam ſubſequitur Raucedo, inſar- ctus *Bronchia*, *ruffis*, & plerumque *febris*, quando- que hæc materia Catarrhalis tenuis eſt, acris, & bilioſa, inflammationes producens, & dolores acu- tos pungentes in diuerſis Corporis humani partibus; quandoque, craſſior eſt, viſcida & pituitoſa, pro- ducens Hebetudinem; *febres intermittentes*, *Scorbu- tum*, *Hydropem*, &c.

3. *Cauſa* eſt nimium Lymphæ in Corpore extra- vaſatæ, quæ cum in partes membranofas vel mu- ſculares deſertur varii Generis dolores excitat, pro- ut nempe eſt vel *Acida*, *Salina*, *Acris*, &c.

Cauſa accidentales quandoque accerſendæ veniunt à commeſtione intempetiua, computatione inordi- nata, præcipue autem ab externo frigore (maximè cum Lympha in fluxum concitatur) quo pori con- ſtipantur & tranſpiratio inhibetur,

4. Si materia hæc Catarrhalis parua Quantitate affluat, & nullam participet Acrimoniam, & to- lummodo in Nares decidat, facilè Caratur: Sin autem extraſata hæreat in *Maxillis*, *Amygdalis*, vel *Larynge* pejus ſe habet, ſed ſi in *Pulmone*, peſ- ſimo in ſtatu ſunt *Ægri*, præcipue ſi Lympha co- pioſe affluat, & acris ſit, ſi *Æger* proveciori gau- deat ætate, vel ſi *ruffi*, *Aſtmati*, *Phthiſi*, &c. ob- noxiuſ fuerit.

(1)

(1.) *Curatio.* Si materia sit tenuis & acris, & me-
tuatur *Febri* imminens conducit in principio *Diapho-*
retica, & *Bezoardica* exhibere: & pro potu ordinario.

℞. Aq. Hordei lib. iv. Syr. Papav. Rheados ℥iv. Ol.
Sal. vel Sulph. q. s. ad gratam Aciditatem: M. ex usu
hujusmodi Medicaminum Ægrotans citissime resti-
tuetur, sicut frequentissime experti sumus.

(2.) Sin autem procedat à *Lympha* vitata, vel
stomaco impuro, & oppresso ex nimia *Comestatio-*
ne, perpotatione, & hoc in Casu primo purgetur
ventriculis ope *Emetica* alicujus, & laxetur *Alvus* ope
Elect. Lenitiv. Diaprum. Etc. vel si hoc serum extra-
vasatum usque adeo sit acre, ut *inflammationes*, *Rheu-*
matismos, *Anginam*, *Pleuritidem*, *Etc.* producat, ad-
mittenda est *Venaesectio*; & partes dolore affectæ fo-
veantur cum *Sal. Volat. Oloes.* quæ & intus assumpta
cum *Diacod.* vel pauxillo *Laud. Liquid.* plerumque
curationem perficiunt; quandoque etiam *Spirit. Nitri*
Dule. conducit.

Si materia sit crassa, hebetudinem *Causans*, &c. O-
mnia *Volatilia* penetrantia & acutis *gaudentia* parti-
culis requiruntur: ut *Sinapi*, *Ros. Solis*; *Rad. Ari*,
Enula Campan. *Iridis*, *Fenicul. Etc.* & omnia *Alka-*
lia æque *Fixa* ac *Volatilia*.

Si feri *stagnatio* circa *pulmones* contingat, & exin-
de *suffocatio* aut prægravis *infarctus* oriatur, conducit
etiam *Venaesectio* (quamquam & hoc *remedii* genus mihi
non sit *Cordi*) *ipatum* enim parat reliquæ *Masse* ad
alacriorem *circulationem* peragendam, in hoc etiam
Casu non negligenda *Sal. Volat. Urinosa* una cum *Gum.*
Ammoniac. vel *Myrrha* ibidem *di-solutis.* *Ex. gra.*

℞. Spirit. Fuligin. Succin. Sal. Armonia. aa. ℥ij. Gum.
Ammoniac. ℥j. M. & exinde eliciatur *Tinctura.* *Dosis*
ad gut. 40. in quolibet liquore convenienti. *Convenient*
hic etiam *Absorbentia* ut, *Or. Cancror. Testæ. Testudin.*
Bezoard. Antimon. & similia, quibus add. *Milleped. Lum-*
bric. Terrestr. Salia Lixivialia; & hujusmodi alia quæ se-
rum *superabundans* evacuant, vel per *Diuresin*, vel
per *Diaphoresin*. Hæc supra nominata nullis fere *reme-*
diis cedunt in *Catarrho* inveterato curando.

CAPUT IX.

In *ruffibus* utendum est *Balsamis Oleis expressis* reâ mediis *Mellis* vel *Saccharo* imprægnatis, & si materia tenuis sit & *Acris Opiata* exhibenda sunt: *Maxima* autem cautela adhibenda est ne nîmium liberaliter infiltatur in usu *Bechicorum*, præcipuè autem opiatorum.

Externæ *Cucurbitula*, *Vesicatoria*, *Fonticuli*, *Emplastra*, *Lavamentâ*, &c. in usum revocanda sunt: sed semper ex Consilio prudentis Medici.

CAPUT X.

De Angina.

1. **A**ngina est inflammatio in *Musculis Laryngis* & *Æsophagi*, *Tonsillis*, *Palato vel Maxillis*, una cum Tumore doloroso, quandoque interno quandoque externo.

2. Dividitur in quatuor species.

(1.) Prima est *Cynanche*, quando musculi interni *Laryngis* inflammantur sine magna intumescencia.

(2.) Secunda dicitur *Synanche* quando adest *Tumor respirationi* officiens.

(3.) Tertia est *Paracynanche* quando *Musculi externi Laryngis* afficiuntur sine tumore apparente.

(4.) Quarta est *Parasynanche* quando inflammantur *Musculi externi faucium* una cum tumore.

3. Signa sunt *respiratio* & *Deglutitio* difficilis, *Rigiditas Colli*, *Dolores pungentes* & *comburentes* (quasi circa *Maxillas*) quandoque etiam periculum *suffocationis*, & plerumque *febris*.

4. *Causa* est *Sanguis commixtus* vel saltem occurrens *Lymphæ vitiose* in meatibus suis arterioribus, undè evadit *grumosus*, & *tubuli obstruuntur*, adeo ut *stagnatio* insequatur, & exindè fermentum aliquod acescens acquirat, undè manant *symptomata* hæcenus descripta.

3. Angina non magno stipatur periculo, sed *Cynanthe* peior est *Synanche*, & reliquæ duæ speciei minus sunt periculosæ. Si dolor sit maximè acutus & respiratio valdè difficilis, præsens ferendum est levamen; ne æger morti succumbat.

6. Curatio (si recens sit Angina) consistit in obstructionibus referendis, motu Sanguinis restaurando, & ejusdem Aciditate corrigenda. In quem finem (licet non simpliciter necessaria sit) *phlebotomia* in Brachio, Collo, vel sub Lingua, opem fert. Medicamina autem illa quæ nunquam non finem assequuntur sunt *Sal. Vol. Oleos.* Externè applicata, & intus etiam exhibita in vehiculo aliquo appropriato, vel mixta cum *Anodynis*; hæc enim non solum obstructions referant, Sanguinem coagulatum dissolvunt, & fluiditatem ei conciliant; Lympham stagnantem vivificant (quasi) & motui restitunt, sed & ex eo quod vi *Diaphoretica* prædita sint, materiam peccantem etiam expellunt, & sanguinem mundificant, undè gravia illa *Symptomata* citò evanescent; sicut frequens experientia nobis dictavit: His add. *Salia Volatilia* ut *Sp. C. C. Fuliginis*, *Sanguin. Urin. Sal. Armoniac. &c.* Ex. gr.

℥. Aq. Papav. flor. Sambuci, aa. ℥iij. Spirit. Sal. Armoniac. ℥j. Diacodii ℥iij. M. fumar coclearia duo sæpius.

Utatur etiam *Gargarismatibus*, qualia sequuntur; si particulæ *Biliosa* Sanguinem invalerint, Remedia *Nitrata* locum obtinent, vel misceantur cum *Urinosis*. Ex. gr.

(1.) ℥. Aq. Plantaginis ℥iv. Sir. Papav. Rhoad. ℥j. Spirit. Nitr. Dulc. ℥j. Misc. dosis ℥j. singulis bihoris vel trihoris, Vel,

(2.) ℥. Aq. Ebuli, Ros. Rubr. aa. ℥iij. Sal. Prunell. ℥ij. Sal. Volat. Urina ℥j. Syr. è Ros. Siccat. ℥iij. dos. ℥j. sæpius: vel utatur pro *Gargarismate*.

Vulgus medicorum remedia *Repellentia* in usum vocant, sed cautè sunt adhibenda, præcipue si adfit malignitas: quod ad nos attinet, nos nihil adhuc vidimus quod par sit *Salibus* illis *Volatilibus Oleosis*, in Angina desperata, præter enim plurimos esse:

20   CAPUT X.

effectus egregios hactenus memoratos, amovent etiam omnem malam Dispositionem *Pulmonum*, quæ sæpe adjuvices admovet manus in *Angina* maligna ad suffocationem promovendam, qua de causa ocyus & sæpius propinanda sunt ne ex unius diei mora mors curam anticipet.

Externe Album Grecum unâ cum *Nidis Hirundinum*, fabricatum in modum *Cataplasmatis* cum *Melle*, vulgare est remedium, ut & plurima alia *Stercora* & *Urinæ*: Ex. gr. *Hominum*, *Asperum*, *Gallarum*, *Equorum*, vis medicinalis sine dubio consistit in *Sale Armoniaco* & *Nitroso*, quo referta sunt: omnes Authores hæc *Stercora* miris extollunt præconiis: sed nos frequentissimè experti sumus priora illa esse præstantiora.

Quidam utuntur *Vesicatoriis*, *Cucurbitulis*, &c. quæ multum profunt. Vide *Platerum*, *Riverium*, *Sylvium*, &c.

Si primo die curatio non succedat *Enema* injiciendum est, & *purgatio* instituenda (pro commoda ægri) & superius præscripta denuo iteranda sunt.

CAPUT XI.

De *Pleuritide* & *Peripneumonia*.

1. *Pleuritis* est inflammatio *Pleura*, *Peripneumonia* autem *Pulmonum*, earumque membranarum.
2. *Signa* sunt respiratio difficilis, febris acuta, dolor lateris *Punctivus*, & *Lancinans*; *Tussis* vehemens, primo aggressa *siccior* quidem, postea autem cum *sputo Spumoso* & *Sanguineo*. Quò magis hæc quadrant *signis*, eo meliori jure legitima dicuntur. *Discrepant* etiam à se invicem quoad partem affectam, & gradus malignitatis: *Causa* tamen & *Cura* utrobique est eadem.
3. In *Causarum* classem adduci posset *serum extravasatum*; plerumque autem *Causa* est *Sanguis extravasatus* & *stagnans*, undè *Acidum* acquirit fermentum, inflammationem excitans, &c.

Causa

Causæ Casuales sunt *Flebrora*, transpiratio inhibita, præcipuè tamen quando Sanguis cum impetu in meatus percurrit, ut in exercitio violentiori, nimia comotatione, &c.

4. Si Ægrotans hoc morbo antea laboraverit, vel si *Asthma* præcesserit, vel provector adsit ætas, vel sputum minuatur, imò planè cesset dolore remanente; vel si sputum Sanguinem sit, flavum, aut nigrum, respiratio maxime difficilis, &c. In omnibus, inquam, his casibus res periculo non vacat: sed si *symptomata* minui videantur, & sputum album & leve existat, æger restituetur.

5. *Curatio* parum differt ab illa quam in *Angina* refereram.

(1.) *Sanguinis Missio* (pro viribus ægri) prodest: sed si prostratæ sint vires; & adsit malignitas, instituitur ope *Sanguisugarum*; vel penitus omittatur, & ejus vicem tibeant *Cucurbitulæ Scarificatæ*.

(2.) Utatur æger *Alkal. Volatil.* qualia sunt *Sal. Armoniac. Spirit. Sanguin. Urin. Sal. Armoniac.* quibus add. *Anodyna* & *Pectoralia*; ut & *Diaphoretica* & *Alkalia fixa*, prout urget occasio.

℞. *Aq. Cardui Hyssop. aa. ℥iij. Syr. Papaveris Erratici ℥iij. Spirit. Sal. Armoniac. ℥j. M. dosis ℥ss.* Conveniunt etiam hic quæ in *Angina* præscripsimus, & *Salia Volatilia Oleosa*, nempe in declinatione morbi, vel si adsit malignitas.

℞. *Ocul. Cancror. Sang. Hirci Exsiccat. aa. ℥ij. Bezoarda Mineral. ℥j. Sal. Viperar. Volar. ℥ss. Misce.*

Si nulla adsit Malignitas add. *Laudanum Gr. x. Oculia Cancrorum* decocti in vino, & *Friapus Cervi*, & *Sanguis Hirci*, multum laudantur. Si dolor in *Pulmonibus, Pleura vel Stomacho* permaneat post primum diem elapsum, exhibe *Spir. Nitr. Dulc.* & remedia *Nitro* imprægnata, sed si *Vomitus* adsit vel *Diarrhæa*, cautè exhibeantur. Si alvus non respondeat, injicienda sunt *Enemata*, & sub finem morbi etiam *Cathartica* tenuiora in usum revocanda sunt; sed per totum curationis stadium *Diaphoretica* leniora maxime profunt. Si sputum sit viscidum & parva quantitate, cautè pro-

pinanda sunt *Opiata* vel ullo *inspissantia*, sed potius in usu *incidentium* insistendum est.

Externè *Discurientia* & *Anodyna Emplastra Unguenta*, *Caraplasmata* conveniunt, sed in *Pleuritide* exquisita omnium optimè utimur *Linteo* in *Salibus Volatilibus Oleosis* intincto, & parti affectæ applicato sicut sæpè sæpius experti sumus. Sed nimium non est fidendum hisce *externis*, nisi & *interna* frequenter & sedulo adhibeantur. Pro vehiculis utimur *Aq; Destillat. Hyssop. Card. Cichor. Borrac.* vel succis ex iisdem herbis expressis, vel ex *Teraxac. Papav.* etiam *Emulsionibus Aq. Hord.* qua etiam utimur pro potu ordinario una cum tantillo *Sal. Prunell.* vel *Spirit. Sulph.* vel *Nitri* guttatim instillat. Omnia *acria* & *acida* procul amovenda sunt, & *cibi Dissepti*: bene autem utimur *Panatela*, *Cremore Hordei*, *jusculo pullorum* & *cibis levioris digestionis*.

CAPUT XII.

De Hæmoptisi & empyemate.

1. **H**æmoptisis (vel *sputum sanguinis*) de qua hic agitur, est erosio vel apertio vasorum Sanguiferorum ad pulmones pertinentium, quamquam etiam à Naribus, Palato, aspera Arteria, Stomaco, Hèpate, &c. oriri possit.

2. Si à pulmonibus proveniat, est spumofum, floridum, & partitis vicibus eruitur, semper tamen cum tussi & sine insigni Dolore.

Si à maxillis, aspera arteria, & partibus vicinis procedat, adest quidem screatus sed nulla tussis, quod & sensu dignosci possit, si à Stomacho & partibus vicinis procedat, potius evomitur, quam espuitur.

3. *Sputum sanguinis* diversimode, *Causatur*, ut si nimia quantitas feri vel bilis fluidæ fermentantis Sanguini admixta sit, aut si acidum adfit, quod sta-

gna-

gnationem & vaporum expansionem producit, unde partes tenuiores qua data porta ruunt. Et oritur etiam hoc Sanguinis sputum ex nimia abundantia Sanguinis, motu nimis violento, & accelerato, tussi exquisita, vulnere, casu, &c.

Empyema, seu *Apostema pulmonum*, oritur à Sanguine extravasato, in vasis *Pneumoniadis* conservato & putrescente.

Uterque (& hic & præcedens affectus) est satis periculosus & prognostica sunt maximè infida.

4. *Curatio* (1.) In *Curanda Hamoptis* sedulo vitentur omnes actiones vehementes & motus violenti, ut saluus, vociferationes, tussitationes, cunctæ passionis animi, & præcipuè ira, hæc enim particulas sanguinis excuit, & motum accelerat.

Detrahatur sanguis à brachio vel pede revulsione ergo, nisi virium imbecillitas intercedat.

Quod ad *Pharmaciam* attinet profunt *Vegetabilia Refrigerantia*, ut *Plantag. Burs. Pastor. Nymphaa, Accosella, Papav.* (præ reliquis laudo succos harum herbarum) *Germina Ros. Rubr. Rad. Tormentil. Bisfori, &c.* Etiam *terrestria astringentia*, ut *Terra Sigillata, Lemnia, Iaponica, Bolus Ver. Terra Vitrioli, Crocus Martis Astringens, Lapis Hamatites, Sang. Draconis, Corallium, Ocul. Cancrosum, &c.* Adde etiam *Acida Congulantia*, ut *Spiritus Vitrioli, Sulphuris, Alum. &c.* quibus junge *Opiata*, prout Medici Judicium dicentur. Ex. gr.

(1.) ℞. Sang. Dracon. ℥ij. Sem. Papav. ℥ij. pulveriscentur & cum Syr. Corall. f. Bol. Acuat. Oleo Sulphuris per Camph. Vel.

(2.) ℞. Suc. Plantaginis, Tinct. Rosar. aa. ℥ij. Syr. Martillar. ℥i. Laud. Liquid. Cydoniar. gut. xxx. Misce vel hoc Syllii quod habetur lib. 10. cap. 9. §. 20. nempè.

(3.) ℞. Aq. Plantag. ℥ij. Aq. Cinnamon. ℥ij. Aceti Destillat. ℥iv. Sang. Dracon. ℥i. Laud. Opiat. gr. ij. Syr. Diamor. ℥j. Misce. Hoc mirum in modum a Syllio laudatur.

Huc conferant *Cathartica tenuiora* debitis intervalis propinata, ex *Rhabarb, Tamarind, Senn. Vel*

CAPUT XII.

magna copia feri redundet addatur etiam *Resina Jalappe: Cucurbitula & Ligatura* sæpe bono cum fructu exhibetur.

(2.) *Empyemati* omni cura occurrendum est (sæpissimè enim lethale est) si autem præveniri nequeat suppuratio promovenda est ope *Cataplasmatum* appropriat. ex *Summitat. & Radic. Bismalvo. Lill. alb. Semin. Lini. Fanugrac. Terebinth. & Oleis Emollientibus, &c.* adde etiam *Emplastra, Unguenta &c.* Omnium optimè tamen venienti huic morbo occurrunt *Salia Volatilia Oleosa & Spiritus Vini rectificatus* affusus herbis Alkali Volatili abundantibus & deindè destilletur.

Internè omnia *Balsama Naturalia, Balsamum Lunæ satelli, Balsamum Sulphuris vivi* circulat. cum alkali aliquo fixo donec dulce evadat reliquis palmam præcipit, *Balsamum Antimonii Succin. &c.* quæ fabricari possent ad modum Boli cum reliquis appropriat. vel etiam adde guttas aliquot decoctis herb. vulner. Et si hæc non profunt tentanda est *Paracentesis*, qua omnes Medici tam veteres quam recentiores laudant, & practicum felix successus satis confirmat.

CAPUT XIII.

De *Phthisis, & Tussi.*

2. **D**Um varias *Phthisicos* species animo voluto, observo mortem, atrocissimum illum humani generis hostem, duobus præcipuè nunciis nos in Boreali hac plaga degentes de extrema dissolutione appropinquante certiores facere, qui duo infestissimi comitis vulgò audiunt nomine *Atrophia & Phthisis*: in utraque adest totius corporis liquatio & consumptio, quam producit in priori defectus vel obstructio succi Nutritii, & in posteriori ulcus *Bulmonum*; at in utraque contaminatur Sanguis.

3. *Atrophiam* plerumque comitatur intumescens Ab-

Abdominis Ventriculi appetitus vagus & incostans, cordis palpitatio, & sæpius tumores de *Scrophularum* genere.

Phthisis dignoscitur ex tussi crebra, primò sicca, postea humidiori cum spumoso & sæpè Sanguineo sputo, quod temporis progressu purulentum & quandoque foetens evadit; semper adest difficultas respirandi per integrum morb. decursum, & *febris putrida* vel *hectica*; imò sæpè eadem adsunt *Symptomata*, quæ in *Atrophia*. In quibusdam adest totius corporis contabescencia & Emaciatio, & frequenter *Diarrhea*, cibo nempe corpus percurrente sine ulla digestionem.

3. *Causa*. In *Atrophia* Viscosus & Mucosus quidam humor adhæret, vel quodammodo occludit & obstruit glandulas *Mesenterii*, & vasa lactea vel eorum Orificia, undè Chylus (saltem spissior ejusdem pars) non percolatur nec Sanguini redditur.

Causa Phthiseos est ulcus *Pulmonum*, quod diversimodè contingere potest, ut ex quatuor præcedentibus Capitulis Manifestò liquet. Nempe à ferro vel sanguine, vel lympha extravasatis, vel à vitio aliquo in sanguine præexistente, veluti si morbus sit hæreditarius, vel si subsequatur *Atrophiam* aut quemlibet alium morbum, quem comitatur aciditas quædam seu acrimonia in sanguine, quæ pulmones corrodit, & exasperat: etiam lapilli & tuberculi pulmonibus *Phthisin* producunt.

4. *Atrophia* incipiens est curabilis, sed si adsit scirrhus Ventriculi, Hepatis, &c. & corpus sensibiliber extenuetur, vix curabitur: & si præterea adjungatur *Febris Hectica* vel *Phthistica*, nulla arte humana curari potest. Quantum novimus paucissimi evadunt, qui correpti sunt ulcere pulmonum: Et si tussis vehementer urgeat, sputum foeteat, & multum de corporis substantia deperdat, & sudores colliquativi incessanter ægrum afficiant, si in hoc casu ad purgationem se accingat æger, mortem sine dubio accelerat.

5. *Curatio*. In *Atrophia* pituita viscida est, incidenda & evacuanda, obstructions referendæ, sanguinis vitium corrigendum, calor etiam & fermentum ventriculi.

culi denuò restituendum, quem in finem conferunt (Præter *Salia Volatilia* etiam) *Oleosa*, *Spiritus Volatiles Urinosi*, & *Lumbricorum terrestr.* *Millepedum*, *Salis Armoniaci*, &c. qui exhiberi possent unà cum *Gumm. Ammoniac.* *Benzoin.* *Badellii*, *Calban.* *Mirr.* &c. Ex. gr.

℞. *Spirit. Lumbricor. Terrestr.* ℥iv. *Gumm. Ammoniac.* ℥j. extrahatur *Tinctura*, cujus dosis gut. 40. quæ sumatur in sequenti potu diætetico, vel simili.

℞. *Heder. terrestr. fumar. aa.* M. j. *summitat. Absinth.* *Card. Ben. Epatic. Rad. Fenicul. Polipod. Helen. aa.* M. ss. recent. *Collect.* ℞j. fiat *sacculus Diæteticus* pro *Congijs* iij. *Cerevisia tenuioris*. In hujusmodi etiam vehiculis propinari possent *Tinctura Chalybis Antimon.* *Sal. Tart. Ent. Veneris*, *Vitr. Martis*, &c. Talia enim non solum obstructions referant & visciditates corrigunt, sed & præcipua æstimantur *Pectoralia*, quando nempe materia aliqua spissa peccat; quibus etiam addi possent *Hyssop. Capill. Vener. Tussilag. Hyperic. Marrubii Liquirit. Iris*, &c. etiam *Semina Carminativa*, eorumque *Olea*, & *Oleum Cinamom.* *Bacc. Juniper. Menth.* & *Absinth.* *speciatim* in *Lienteria* & affectibus frigidis ventriculi; exhiberi etiam posset purgativum aliquod levius singulis 10. vel 12. diebus, Etiam.

℞. *Pill. Tart. ar. Quercet. an.* ℞j. *Ent. Vener. gr. vj.* *Misce.*

Etiam *Rhabarbar.* vel ejusdem *Tinctura*, *Spec. Hier. Diasenn. Elixir. Propriet. ar. fact. cum Tinctura Antimonii*, &c. *Hactenus de Atrophia & Tussis* procedente à pituita viscida.

Sed si *Tussis* proveniat à particulis Salinis, vel *Acrimonia* quadam præditis, stelicantibus *Pulmones*, *Bronchia*, &c. Tunc *Absorbentia* adhibenda sunt, ut *Bezoard. Mineral. Antimon. Diaph. Antiepticum Poterii*, &c. Etiam *Incrassantia*, ut *Essent. Papav. Rill. de Cynogloss. de Stirac.* & similia (cautè) usurpanda sunt. In nullo caso *Tussis* negligenda aut floccificiendâ est, quamquam enim *Fibris* immèdiatè illam non comitetur aut subsequatur, plerumque tamen *Fibris* precedit: idèd periculosa est, & omnibus modis eam amovere nitendum est, in quem finem *Emeticum* confert (si pro certo habeas *Pulmones* intactos sanos esse, & nisi aliq. prohibeant circum-

cunstantiæ) hoc autem precipue confert quando
adest infarctus ventriculi, & prægravatio, & an-
xietas Pectoris.

2. *Pharmaria* pro Curanda Phthisi; si ulcus in Pul-
monibus hætenus progressum fuerit. Emetica fugien-
da sunt & utendum est Balsamis Pneumonicis (in
Empyemate hætenus memoratis) & Decoctis Pectora-
libus, & Traumaticis, Syrupis, Eclegmaris, Emulsi-
onibus, &c. quorum infinitam varietatem apud om-
nes penè Authores reperire est: exemp.

(1) ℥. Vini Canariensis vel Malag. ℥ij. Bals. To-
lutan. ℥j. Digerantur in vase vitreo duplici bene
Lutato, igne moderato, Vel,

(2) ℥. Syr. Tolutan. ℥ij. Bals. Sulph. Anisar.
Sacchar. Cand. aa. ℥j. Ol. Cinnamom. gut. iv. M. f.
linctus. Conducunt etiam Absorbentia ad acidum præ-
dominans imbibendum, & particulas acriores in
ventriculo & sanguine temperandas. Hisce autem
remediis quæ ultimo præscripsimus pro ruffa curan-
da, addè Corall. Terr. Lemn. Sigillat. Catechu, quæ
ultimo memorata specifica est in hoc morbo & in
omni tussi cujuscunque generis, præcipue si adsit
Diarrhæa. Exempl.

℥. Antihætic. Poterit. ℥ss. Catechu ℥i. Conserv.
Rosar. Rubrar. ℥ij. s. fiat bolus. Quando semel ven-
triculus ex usu hujusmodi medicaminum acidum i-
bidem hospitatum eliminavit, consulendus est æ-
ger, si modò possibile sit, ut se lactis usui addicat,
& primò quidem misceri possit lac cum tertia parte a-
quæ, vel destilletur lac herbarum appropriatarum
virtutibus imprægnatum.

℥. Hederæ Terrestris M. ij. Sem. Anisi ℥ij. Testudin-
um & earundem testarum ℥j. lactis ℥vi. destill.
&c. ----- Per se etiam usurpari posset lac Vaccinum,
Caprinum, vel Asininum, (nisi acefcat aut coagu-
let in ventriculo) & si viscida pituita abundet adda-
tur piper subtilissimè pulverisatum; ex cujus addi-
tione multò efficacior evadet: sed si adsit Diarrhæa,
vel febris putrida, desistendum est ab usu lactis, &

Crassantia & *Refrigerantia* usurpanda sunt.

Contra debilitatem multum valent *Gelatina*, *Terebinthina*, *Ostrea* &c. Externè *Fontanella*, *Emplastra*, *Unguenta* & *Fumigationes* felicissimè succedunt.

CAPUT XIV.

De *Asthmate*, & *Dyspnœa*.

1. **E**st respiratio difficilis orta à morbosa dispositione *Pulmonum*, vel *Bronchia*.

2. Quando moderata est sine ronchis & febre, dicitur *Dyspnœa*. Quando difficilis est unà cum strepitu & Ronchorum ingeminatione, dicitur *Asthma*. Quando ægrotans respirare nequit nisi erecto corpore sedeat, eicitur *Orthopnœa*.

3. In quibusdam sicca est sine sputo, & subito invadit, in aliis autem humidior est, tussitando materiam quamdam expellens.

Asthma Scorbaticum Scorbatica habet Symptomata, ut intumescantiam *Ventriculi*, *Hypochondriorum*, &c.

4. *Causa* prioris speciei, est spasmodica contractio, & irritatio *Organorum* respirationi dicatorem, videmus enim hoc morbi genus periodicum esse, & ægrotum subito & improvise corripere; præterquam quod ira, timor & similes *Animi ataxiæ* paroxysmum inducant. Posterior producit ab obstructione appendicis alicujus *pulmonum*, quod verosimiliter contingit à pituita viscida, vel materia purulenta, Sanguine extravasato, *Lympha* extravasata, aut à *Tumoribus*, *Scirrhis*, *Lapillis*, & aliis ejusdem *farinæ* meatus obstruentibus: quibus etiam adde tumorem *pectoris*, *abdominis*, &c.

5. Si inveterata sit & jam senescentem corripiat, difficulter curatur; si *Asthma* in pejus vergat, sæpè minatur *Soporiferos* quosdam vel *Convulsivos* affectus, vel *Phthisin*, *Hydropem*, &c.

6. *Therapeja*. *Asthma Convulsivum* curatur ex usu *Ce-*
pha

De Asthmate, & Dyspnoea.

phallicorum & Arthriticorum adjunctis Balsamicis Pectoralibus; de illis satis fuse egimus dum de morbis Soporiferis, & de his consule caput proximè præcedens.

℞. Tinctur. Croci, Castor, aa. ℥ij. Bals. Sulphu. Anisat. ℥j. Laud. Liquid. Tartarisat. ℥℞. Misce, dos gut. 40. Vel,

Destilletur Spiritus a Sale Armoniaco, Succino & Gummi. Ammoniaco, cum Spirit. vini: in cujus ℥jv. dissolv. Sperma. Ceti. ℥j. Laudan. Liquid. ℥j. dos. a 20. ad 60. gut. Vel,

℞. Cinnabar. Antimon. Sperm. Ceti, Millepedum aa. ℞. Castor. Sal. Succin. Volant. aa. ℥j. f. pulvis dosis ℥j.

Pro vehiculis interserviant *Aqua Testudinum, Lumbricorum Terrestrium, Sassafras: Primul. veris, Catriophyll. Hortens. & similibus, Vel,*

℞. Aq. Rosar. ℞ij. Benzoin, Syrac. Calamit. a. ℥j. Diger. in vase vitreo duplici, igne moderato.

Pro curando Asthmate humido; Venesectio (ipso tempore paroxyfmi) indubie confert, & si viscosa ulla materia adhæreat ventriculo, Emericum apprimè necessarium est, ad materiam illam pituitosam ventriculi plicis impactam, relaxandam & abigendam, & hujus generis remediî utilitatem sæpissimè experti sumus.

Sed si Aciditas ulla sit in sanguine, vel si viscida, & mucosa materia adhæreat Bronchiæ, *Salia illa Volatilia Oleosa* (sæpissimè à me memorata) omnia alia remedia multis parafangis præcellunt, Vel,

℞. Gummi. Ammoniac. Spir. Vini aa. ℞j. Sal Volat. Urina ℥vj. Sal. Tartar. ℞℞. destill. Secundum artem. Dosis hujus Spiritus gut. 40. Vel,

Dissolvatur Gummi. Ammoniac. in Spirit. Lumbricorum Terrestr. aut Millepedum, sicut Sal. Armoniaci: Hujusmodi, inquam, Medicamina multum faciunt.

Præterea omnia *Incidentia & Mordentia* conducunt, ut Rad. *Ari, Helenii, Raphani Rusticani, Cochlear. Sinapi, Epatic. &c.* Vide Cap. ultim. præcedens.

Si Abdomen flatibus infestetur, usurpentur *Carmenativa*, non solum unà cum Specificis & Alterativis sed etiam in *Catharticis & Enematis, &c.*

30
CAPUT XV.

Si procedat à *Scorbuto*, *Hydrope*, &c. ratio habenda est horum morborum, *Externæ Vesicatoria*, *Cucurbitula* & *Fonticuli* conveniunt; sed supra omnia suademus ut pectus foveatur *Salibus Volatilibus Oleosis*.

Pro morbi huius *Prophylaxi*, *mediocritas* observanda est in usu sex rerum non Naturalium, & sedulo studendum est ut omnes evacuationes naturales debitum ordinem observent; & Alvus potius solutior quam pigrior semper remaneat.

CAPUT XV.

De Palpitatione Cordis.

1. **P**alpitatione Cordis, est Cordis, & Arteriarum motus convulsivus: cor autem est præcipua pars affecta.

2. Manu sentiri potest, & quandoque adstantibus videre & audire licet. Si procedat ab ira, timore, amore, exercitio immoderato, &c. Citissime cursum suum absolvit sed si ab *Atrophia* vel *Cachexia* originem ducat, diutius moratur, & sentitur quædam ponderositas a pastu, sed si à *Scorbuto* oriatur, adest anxietas, &c.

3. *Causa* vel consistit in vitio Sanguinis, (qui cum sit nimium acidus vel biliosus vellicat nervos cardiacos & fibras motrices) vel procedit ab obstructione, si quid nempe adhæreat cordi vel arteriis, unde spiritus Animales cum impetu moventur, &c. & exinde est quod tristitia subita, timor, pudor, amor, &c. Palpitationem producunt.

4. Hic morbus pro periculoso habetur, & storiatur ab obstructione vel læsione vasorum cardiacorum; raro aut nunquam curatur: sed si *Sympomatica* sit, curato morbo ex cuius consensu oritur, vel ipsa curabitur.

5. Et equidem opus foret minoris labori curam huius morbi instituere, si ritè dignosceretur causa; quæ quandoque facile satis, quandoque multò difficilius

erunt.

De Palpitatione Cordis.

eruitur. Sed si materia acris & viscida peccet (in paroxysmo) Salia Volatilia Oleosa nulli remedio cedunt, Vel,

℞. spiri. Vini. ℞ij, Sal. Volat. Succin. C. C. aa. ℞j. Cinamom. ℞vj. Sal. Tartar. ℞ij. Diger. per septimanam unam: deinde Destill. in Balneo Mariæ Spiritui destillato adde Olea Chimica, Macis, Caryophyllor, Sem. Anisi, quantum cum illo commodè incorporari potest; ultimo infunde Croci, Castor. aa. ℞j. dosis gut. 30. in ullo vehiculo appropriato.

Sed si oriri videatur à Sale Bilioso, Cardiacâ temperatoria cum Acidis lenioribus usurpentur, ut Spiritus Salis Ducl, Succus Citri, Lujula, Timf. Corall. &c. In Paroxysmo Venasectio etiam conducit, præcipuè si adsit Plethora. Quamcumque autem agnoscat causam, Absorbentia, & Bezoardica exhiberi possent, ut Bezoard. Mineral. Terra Sigillat. Margarit. Corall. Ocul. Cancror. Test. Ostrear. &c.

Paroxysmo pedem referente purgatio levior, & moderata locum obtinet, ut Pill. Tartar. ex tribus, Vel, ℞. Rhabarb. ℞ij. Tartar. ℞ij. Aq. Cinnamom. ℞vj. fiat infusio pro una dosi. Purgatione peracta Diaphoretica leviora sæpè profunt, ut

℞. Laud. Lodinens. Campher. aa. gr. ij. Bezoard. Mineral. gut. iv. cum Confection. Alkerm. fi. Bolus.

Si procedat à Scorbuto, affectu Hipochondriaco vel Hysterico, Cachexia, Atrophia, aut similibus, promovenda est cura horum morborum, à quibus ipsa dependet.

In curando hoc morbo laudant Medici Cor suis, Bovis, Cervi, &c. Externè suadent ut usurpentur Cucurbitula, Sacculi, Unguenta, Fumigationes, &c

CAPUT XVI.

De Syncope, seu Leiptohymia.

EST subita suppressio functionum Vitalium, orta à nimia fusione vel Coagulatione Sanguinis.

2, Si

2. Si solummodò adfit virium iactura, cum *Vertigine* & strepitu in Capite, varii colores oculis representati, labia, & Genæ pallidæ, sudores frigidi, & tantillam ægritudinis, dicitur *Eclipsis*: sed si adfit etiam animæ deliquium dicitur *Leipotymia*, & si præter omnia hæc *Symptomata* pulsus etiam & respiratio deficient, dicitur *Syncope* vel *Asphyxia*, & egrotans pro tempore mortui speciem præsefert.

3. *Deliquium Animi* oritur vel à penuria, suppressione, vel dissipatione spirituum animalium.

(1.) Penuria oriri potest à nimia sanguinis iactura, diarrhæa, alimenti defectu, &c.

(2.) Suppressio ab ingrata aliqua visione, aut odore; vel ab affectibus animi, ut terrore, amore, &c.

(3.) Dissipatio, à veneno, feбри pestilentiali, extremo labore, &c.

(4.) *Leipotymia* in fæminis *Hysterico affectu* obnoxiiis, vel quæ à *Phlebotomia*, ingrato odore, visione aliqua inimica, &c. provenit, non multum metueda est: Sed si *paroxysmus* diù persistat cum respirationis & pulsus defectu vel si crebrò recurrat, & egrotans *Phthisi* obnoxius sit mors fores pulsat, & si tremor & *Convulsiones* adfint, omnis salutis spes deplorata est.

5. *Therapeia*, *Cardiaca* animi deliquio appropriata, sunt illa quæ vel spiritus volatilizant, quando *Acidum* coagulans prædominatur, vel quæ eosdem restaurant & concentrant, quando exhausti & dissipati, & irregulariter in cor & arterias exploduntur. Primi generis *Cardiaca* sunt volatilia salino Alkalia, adiuncta sulphureo Armoaticis, (i. e.) *Salibus Volatilibus Oleosis*, quorum Catalogum superiore capite recensuimus; Vel.

4. *Aq. Cinnamom. Ziv. Spir. Sal. Armoniac. gur.*
30. *Ol. Cinnamom. & Succin. aa. gut. ij. Syr Cario-*
phylion. ℥B. Misc. Hicce add. 47. Borragin. Mellif
vel Rosor. prout necessitas & occasio postulat.

Sed si *Leipotymia* à febribus, &c. proveniat, *Acida Volatilia* (i. e.) *Spirit. Formicarum, & Sulphureo-*
Spirituosa adiuncta acidis præferenda sunt; ut *Spir.*
rit. Sal. Dulc. Sulphur. Niri, &c. Vel.

4. *Aq.*

℞. Aq. Meliss. Cinnamom. aa. ℥ij. Confectio Alkerm. ℥j.
 ℥j. Syr. Corall. ℥j. Misce f. Julapium. Hisce adde succum citri, aurantiorum, Lujule, & similia, quando nempè deliquium provenit à nimia dissolutione sanguinis; semper tamen ratio habenda est morbi à quo provenit deliquium.

Externè irroretur facies aqua frigida; & Spiritus Salis Armoniaci fortissimus naribus admoveatur, &c.

C A P U T XVII.

De Inappetentia & Nausea, seu cibi Fastidio.

1. **I**nappetentia & Nausea est depravata ventriculi fermentatio.

2. *Causa* (plerumque) est vel bilis præternaturalis, vel visciditas pituitosa in plicis ventriculi latitans, vel admixta ejus proprio fermento; vel denique vitium inest liquori glanduloso fermentationi adaptato.

Causa Accidentales forent, vel abusus sex rerum non-naturalium, morbi alii prægressi (veluti febres, à quibus sanguis depravatur, &c.) vel defectus fermenti vitalis: & quandoque etiam oritur ex consensu aliarum partium, ut cerebri, uteri, &c. Vel ex quodam accidente quod Spiritus Animales exagitat.

3. Si in initio morbi contingat, res non aded periculi plena est, ac si in declinatione; si Chronicorum morborum consortium ambiat, in deterius vergit; & pejus se habet in pueris quam in adultis.

4. Pro *Curatione*, primo Emeticum levius conducit (ad illud eliminandum quod fermentum vitiat) & deinde si quid biliosum in culpa sit, stomachica una cum acidis temperatioribus conveniunt, ex. gr.

℞. Spir. Salis Dulc. Essent. Menth. Absar. Elixir. Proprier. Paracels. aa. ℥j. Aq. Cinam. ℥j. Misc. Dosis ℥j. sepius. Vel.

C

℞. Rin.

℞. Tinct. Nucis Moscat. Piperis aa. ℥j. Spir. Sal. Dis M. Dosis gutt. xxx. Absynthium & semina Carminativa addantur cerevisiæ ordinariæ, quæ pro omnibus vehiculis inservire possunt.

Sed si acidum viscidum, dolorem gravativum in ventriculo producat, & absorbentia Volatilia Aromatica locum obtinent, ut,

℞. Ocul. cancer. Corall. aa. ℥℔. Ol. Stillat. Aurantior. Montb. aa. gurr. iij. Misce. Vel,

℞. Spirit. Sassafras, Limon. aa. par. i. Infund. Myrrh. Aloes, Croci, aa. quant. sufficit: Elixiris huius decantati singulis guttis xxx. adde Olei Cinamom. gut. ij. pro una Dosi.

Purgatio levior etiam conducit ad reliquias (si quæ sint) Evacuandas, ut *Elect. Diaprun. Sylvii Cholagogum, Pil. Aleophang Stomach. &c.*

Immodicus usus dulcium & pinguium sedulo vitetur: hæc fermentum Stomachi pervertunt, sicut & omnia sulphura durioris indolis, nitra lixivialia, &c. Opium fermentum obtundit & hebetat: Motus etiam nimius vitandus est, nam humores quiescentes excitat, unde spiritus irregulariter functiones suas obeunt: idem etiam dicatur de affectibus Animi.

Sed quandoquidem inappetentiam plerumque sic symptoma alterius cujusdam morbi præcipua cura habenda est illius morbi, cui ortum suum debet.

CAPUT XVIII.

De Appetitu Nimitio.

1. EST infatiabile comedendi desiderium, ortum à fermento ventriculi vel nimia quantitate aucto, vel nimia acrimonia prædito.
2. Quandoque nullus adest vomitus, & tunc dicitur

BH-

De Appetitu Nimitio.

35

Bulimicos plerumque tamen vomitus succedit & læ-
pissimè etiam dejectiones, quo in casu dicitur *cu-*
vor exia.

3. Autumo causam deducendam esse à succo è
glandulis ventriculis & Æsophagi exudante, nimia
mole abundante, vel nimis acris & acido, licet &
succus pancreaticus & saliva ejusdem vitii correa
sint; etiam nimium cibi acris & remediorum ejus-
dem naturæ assumptum famem hanc producit.

4. Si non usque adeo extrema sit hæc famis, &
si Plæthorica constitutio adsit; patientes exindè
pinguescunt: sed maxima pars hominum, hoc af-
fectu percitorum, macrescunt, & nisi præsentem
ferant opem, in cachexiam, Phthisim; &c. præci-
pitantur.

5. *Therapeia.* Omnia Acida & acris procul exten-
dent, & pinguis & Oleosa, quæ Acrimoniam ob-
tundunt in usum vocentur. Absorbentia hic sine
dubio conducunt, sicut & omnia Salia Alkalia fi-
xa & Volatilia; perimunt enim & temperant na-
turam Acidorum Corrodentium; hisce jungè o-
piata.

i. ℞. *Creta*, *Boli veri*, *Cinamom.* aa. ℥j. *Ol. Menth.*
Sem. Anisi aa. gut. x. *Theriac. veter.* *Antiq.* ℥iij. *Misce*
Dosis ℥j. in *Aq. Cinnamm.* Vel.

2. ℞. *Sal. Volat.* *Oleos.* gut. xv. *Laudan.* *Liquid.* gutt.
x. *Ol. Amygh. Dul.* ℥ss. pro una dosi. Vel.

3. ℞. *Antimon.* *Diaphoret.* *Corall. preparat.* aa. ℥ij.
Laudan. *Londinens.* ℥ss. *Ol.* *Cinamom.* gutt. x. *Misce*
Dosis ℥ij in vino *Malag.*

Laudant Medici jusculum Pingue, Gelatinas,
Vitella Ovorum in vino Meraciori exhibita.

Veteres & nonnulli etiam ex recentioribus! Me-
dicis suadent evacuationem instituendam esse per
vomitum & secesum; *Sylvius* & *Deckerus* hanc
sententiam rejiciunt, nos tamen novimus vomitum
curam hujus morbi perfecisse.

CAPUT XIX.

De Dore Ventriculi, ejusque Symptomatis; Ructibus,
Cholera, Inflammatione, &c.

1. **E**TS sensatio dolorosa in parte affecta, orta à
corrodente quadam Acrimonia, continuam
solvente.

2. Dicitur *Cardialgia*, quando superius ventricu-
li orificium afficit, & *Dolor Ventericuli* quando pylor-
um afficit.

3. *Signa Cardialgiae*; sunt dolores acres, summi &
exquisiti, circa foveam ventriculi, quos, quando-
que comitantur vomitus, vertigo, Leipothymia,
Convulsiones, &c.

Si aliam Ventriculi partem afficiat, vel Pylorum,
Colicam, imitatur cum dolore quidem acerbissi-
mo, sed sine Symptomatis illis horrendis: plerum-
que tamen Vomitum producit, ardorem Ventricu-
li; ructus flatulentos, strepitus in intestinis exci-
tat, ut & Ventriculi distensionem, &c.

4. *Causa* est solutio continui ab Acido aliquo Muco-
sibile Volatili, & Vaporibus Acrioribus, Causticis,
Deleteris, & Malignis Salibus (ut in peste) Lumbricis,
Nimia Ingurgitatione ciborum acrim, Venenis,
& aliis Heterogeneitate partium dotatis: quæ
omnia adeo divellunt & distrahunt fibras Nervosas, ut
Spiritus Animales extra ordinem cogantur, & furi-
bundos ineant motus; inde oriuntur gravissimi illi
dolores, qui variè ægrotos discrutiant pro natura cau-
sæ peccantis: quæ si sit Mucilago, vel a viscida & Acido
Commixta, & si occurrat portio aliqua Bilis Volatilis
exindè formatur fermentum flatuosum, quod cum in
Duodeno majorem acquirat quantitatem (ubi nempe
duo succi sibi invicem occurrunt) omnes supergredi-
tur.

cur sine, seipsum in intestina, Hypochondria, Ven-
triculum, &c. quaquaversum propellens: unde pro-
cedunt illa Ventris tormina, intestinorum strepitus:
& ubi ejus cursui obex ponitur, etiam intumescen-
tia. Quod etiam particulis suis acutioribus fibras
nervosas vellicat, unde sequitur Spasmodica con-
tractio Ventriculi & intestinorum, ex qua conten-
ta necessariò ejiciuntur; & prout hæc Salia sunt
magis vel minus Caustica eò augetur vel dimini-
tur morbi malignitas; & aliquando non solum sub-
sequuntur vehementes Evacuationes, sed & inflam-
mationes, abscessus, Ulcera, Gangræna, imò &
nonnunquam ipsa mors horum vestigia premit.

5. Hic morbus est de acutorum genere, & peri-
culo plenus: & prout Symptomata magis aut mi-
nus vehementer urgeant, ita ferendum est Judicium.
Si severissimi torqueant dolores, una cum sudori-
bus frigidis, animi deliquio, & Convulsionibus,
mors metuenda est: & si adsint febris Maligna,
Dysenteria, &c. Omnis ferè labitur spes: & si ad-
sit singultus, de morte adventante non amplius du-
bitandum est. Sed si dolores non usque ad eò urge-
ant, Symptomata mitescant, & Evacuationes mi-
nus vehementes sint, vel si solummodò à flatibus
procedant: minus est periculi.

In Constitutione Sana & Athletica, Cardialgia,
ructus, & vomitus Critici, sine magno dolore, aut
noxa fiunt.

6. *Therapeia*. Motus violentiores, vel corporis, vel
animi in hoc morbo suscipiuntur, hostem enim è la-
tebris excitant, & nosmetipsi sæpissimè experti su-
mus, quod frigus externum, si in ullam corporis
partem penetraverit, præcipuè si *Abdomem*, *pectus*
vel *Pedes* corripuerit, *Cardialgiam* excitavisset; &
in hoc casu Bolus sequens mirè efficax evasit.

R. Bezoard. Mineral. gr. xv. Ol. Destillat. Menthe, Ca-
ri Cinamomi, aa. gut. ij. Laudan. Londinens. gr. ij. cum
Conserv. flor. Borræg. f. Bolus.

Absorbentia quidem adjuncta *Stomachicis* & *Carmina-
tivis* (& si dolor valdè urgeat, & vehementia adsint Sym-

38 CAPUT XIX,

ptomata) etiam Opiatis bene præparatis, maxime profunt: sed oriatur ex assumptione ullius, v. gr. veneni, &c. nauseam, & vomitum creet, Emerica leviora primò exhibenda sunt.

1. R. *Aq. Cinamom. Menthe aa. ℥j. Syr. Limon. ℥ss. Laudan. Liquid. gut. x. Misc. Vel,*

2. R. *Sal. Absinth. ℥ss. Ol. Cinamom. Menth. aa. gut. ij. Syr. Citr. ℥ss. Misc.*

Si Cholera adsit & bilis majore impetu fursum quam deorsum evacuationem attentet, Enemata Emollientia conducunt, ut & Colagoga & Laxantia. Ex. gr.

1. R. *Cassia recenter Extract. ℥ij. Senn. Rhabarb. pulveris. aa. ℥ij. Ol. stillatit. Menth. Macis aa. gut. ij. Laud. Liquidigr. i. Misc.*

Si suspicio adsit malignitatis adde Alexipharmaca.

2. R. *Theriac. Vener. ℥j. Sal. Volat. C. C. gr. vi. Ol. Chymic. Cariophyll. Aneth. aa. gut. iij. Misc.*

Si adsit inflammatio, & æger Athletico corpore gaudeat prodest Sanguinem detrahare; non autem Catharsis aut Vomitus promovenda sine maxima cautela Absorbentia in hoc affectu conveniunt, sed Salina Urinosa precellunt, & si dolor valde urgeat addantur Anodyna. Si Cardialgia à flatibus procedat Chararticum aliquod Carminativum & Enema ad transitum liberiorum promovendum opem sine dubio ferent.

Externè Salia Volatilia Oleosa pro fomentationibus utiliter usurpantur, & in Cardialgia Spir. Rorismarin. quo foveatur Ventriculus presens affert levamen.

CAPUT XX

De Singultu.

1: **E**st morbus Ventriculi, & Causa est quodcumque orificium superius Ventriculi inquietare

Vaa

valet; adeò ut *Diaphragma* etiam afficiatur; quod probabiliter provenire posset à flatulenta aliqua materia ibidem inclusa, vel à viscida & tenaci materia orificio Ventriculi impacta & adhærenti, nervos tenuiores irritante, undè & *Diaphragma* ex consensu afficitur; & indè oritur motus hic convulsivus: hæc autem materia peccans vel in ipso Ventriculo generatur; vel ex prava sanguinis Diathesi ab aliis partibus accersitur, ut in *Febribus Malignis*, *Dysenteris*, &c.

2. Si *Singultus* procedat a vulnere illius partis nobilis & principalis, vel si vehementes evacuationes vel malignum quædam morbum subsequatur, maxime periculosus est. Sed si levior sit, facilè curatur ex Spiritus cohibitione, Pudore; aut improvisa qualibet passione animi.

3. Si malignitatis particeps non sit, inchoetur cura *Vomitoriis* levioribus & *Catharticis*, nisi debilitas virium prohibeat: Sed in omni casu *Absorbentia* & *Antispasmodica* conferunt.

℞. *Cinnab. Nativ. Corall. C. C. aa. ℥℥. Castor. ℥j. Ol. Stillat. Caryophill. Aneth. aa. gur. iv. Misc. dosi. ℥j.*

Si à flatibus producatur semina carminativa addantur.

℞. *Aq. Cari ℥ij. essent. Aneth. Castor. aa. ℥℥. Misc. Semen Anisi* constanter in ore manducatum multum laudatur. Sed si singultus vehementer urgeat, (à quacunque procedat causa) *Opiata* benè præparata & cum iudicio exhibita sunt sine pari. Si malignitas adsit, addantur *Alexipharmaca*.

℞. *Margaric. Bezoard. Mineral. aa. ℥j. Offis de Corde Cervi, Pulv. è Chelis aa. ℥℥. Laud. Londinensi gr. iij. Misc. dosi ℥j.*

Externè *Emplastra* & unguenta ex *Antispasmodicis*, *Stomachicis*, *Carminativis*, &c. Ventriculo applicata profunt; quorum mistura & applicatio pro causæ exigentia dirigenda est. His adde *Salia Volatilia Oleosa*, *Cucurbitula*, *Ligatura*, *Friktiones*, &c. valdè prædicantur.

CAPUT XXI.

De Fluxu Alvi.

1. EST Alvi fluxus quò nimia cum frequentia & copia humores varii per alvum evacuantur.
  2. Si materia excreta sit cibus indigestus dicitur *Lienteria* si semifermentatus sit, Crudus, & cineracei coloris, vel albescens instar Chyli, dicitur *Cæliaca* (apud quosdam Medicos audit nomine *fluxus alvi Chylosi*) sed si excrementa satis digesta & fermentata fuerint, sed liquida vel aquea dicitur *Diarrhæa*, in qua si excreta flava sint, Bilis peccat, si pituitosa & viscida, serum in culpa est, sed si nigra & discolorata sint, acidum occurrit.
  3. *Causa Lienteria* est, aliquid fermentum Ventriculi obtundens, & etiam fibras ejusdem irritans, undè contenta sua infermentata & festinanter nimis propellit. *Cæliaca* oritur ex obstructione vasorum lacteorum & transcolationis Chyli per ea, non excludendo defectum etiam Bilis. *Diarrhæa* producitur à nimia feri, vel lymphæ copia; quæ cum è Vasculis suis in partem affectam effundantur, ibi bili occurrunt; & ex horum concursu excitatur effervescentia: hinc morbus magis vel minus est aeris, Biliosus, serosus vel acidus, prout varia salia intestina, irritant, & Spiritus Animales perturbant.
  4. Quælibet fluxus alvi species diù persistens & magnum excitans dolorem, vel si excreta sint nigra, livida aut viridia, suspicienda est: & *Lienteria* & *Cæliaca* magis quam *Diarrhæa*.
- Fluxus Alvi Criticus sine notabili dolore magis conducit quam nocet.
5. *Cura*. Praxis omnium Medicorum & experientia quotidiana hoc extra controversiâ ponunt, quòd in fluxu alvi curando initium sumendum sit à Catharsi; quæ

hn-

De Fluxu Alvi.

humoti peccanti adaptanda sit cui etiam copiosius immisceantur Balsamica, Aromatica & si dolor admodum urgeat, Anodyna. Ut si bilis in culpa sit.

℞. Rhabarba ℥i. Sal. Absinth. gr. x. Nucis Moscat. ℥j. Laudan. Londinens. gr. no. j. M. f. Pulvis, vel,

℞. Pulver. Rhei ℥ij. Sal. Volatil. Vrin. gr. viij. Ol. cinamom Fœnicul. aa. gut. iij. cum Extracto Rhamni f. Pilulæ.

Si excreta sint nigri aut viridis coloris, Absorbentia & Bezoardica addenda sunt, quæ etiam in quolibet fluxu alvi conducunt, purgatione prægressa.

1. ℞. Bezoard. Mineral ℥i. Castor. gr. x. Rad. Tormentill. ℥j. β. Laudan. gr. vj. Ol. Cinamom. Menth. aa. gut. iij. f. Pulvis. pro una dosi.

2. ℞. Rad. Tormentill. ℥℔. Catechu. ℥℔. Mastice. Suc.cini aa. ℥j. Cinamom. Sem. Papav. Cavi ad. ℥j. Pulverif. & cum Syrupo Menthe f. Electuar. pro sex dosibus.

Externe Adstringentia leviora & Balsamica applicentur, ut Tacamahaca, Mastice, Ol. Menth. Mæcis, Absinth. &c Vide duo capita ultimò prægressa.

CAPUT XXII.

De Dysenteria.

1. EST immodica evacuatio materiæ purulentæ vel Sanguineæ per alvum, cum torminibus acrioribus & ulceratione intestinorum, quandoque cum Tenesmo, & sæpè cum Febre.

2. Quandoque solummodo intestina crassa afficiuntur, sicut dignoscitur ex dolore magis gravativo & hebetante, & ad latera Abdominis afficiente. & ex excretis minus purulentis & sanguineis; Sed si intestina tenuia afficiantur dolores acuti quaquaversum per integrum abdomen radiantur, nequè derepentè deiectionem produ-

cunt.

gunt. Si dolores incessantes adsint, ulcus indicatur. Si *Symptomata* extremè mala sint sine dolore, Gangræna metuenda est.

3. *Causa* est acrimonia heterogenea Salina in sanguine, undè adèd tenuis & acris evadit ut meatus cæliacos tenuiores perumpant, & in intestina irruens eadem corrodat & exasperat; etiam *Succus Pancreaticus* & *Bilis* exindè depravantur, & vapores & tormina excitantur.

4. Est morbus periculi plenus, & si concomitetur *Nausea* seu cibi fastidium, febris, vomitus, & sitis magna; vel si excrementa sint valdè nigra, disjuncta & lacera quasi, & veluti frustra carnis unæ excernantur; omnia inquam, hæc sunt mali moris *Symptomata*; sed si adsint etiam *Sudores frigidi*, *Leiporhymia*, & *Convulsiones*, de cura non amplius sperandum est.

5. *Cura* Si malignitas constat, præstat initium sumere à *Bezoardicis* & *Diaphoreticis*: ut.

℞. *Theriac. Andromach. ℥ij. Sal. Viperar. gr. vi. Ol. Cinamom. gut. j. Misc.*

Ordinario autem in principio purgationem institui-
mus ope *Catharticorum* in proximè prægresso capite
nominatorum, & plerumque quidem preparationibus
quibusdam ex *Rhabbarbaro*. Sed *Purgativa*, sicut &
omnia alia remedia, moderata dosi exhibenda sunt.

Deindè *Adstringentiâ* adhibemus primo leviora,
& dein fortiora (si opus sit) semper addendo *O-*
piata (nisi *Symptomata* mortem minitentur, vel
dolor non multum urgeat.

℞. *Lapid. Hematit. Sang. Dracon. aa. ℥ß. Radic.*
Tormantill. Beßert. aa. ℥j. Ol. Mentb, Nicis. Moscat.
aa. gutt. vii. Laudan. Londinens. gr. vi. Conserv. Ros.
Rubr. ℥j. fiat Bolus, dosis ℥ij. vel,

His adde *Sem. Plantag. Papav. Corall. Mastich. Suc-*
cin. C. C. Crocum Martis Adstringentem, Bolum,
Catechu, ut & omnia terrestribus particulis gau-
dentia, & etiam quæ hætenus præscriptimus in alui
fluxu curando; & si adsit malignitas adde *Pulv. Vi-*
perar. Serpentum, Camphor. &c.

Enemata etiam conferunt, quæ fiant ex lacte vel
succo

De Doloꝛe Colico.

suꝛco Plantaginis, Vitellis Ovorum, & Terebinthina
Veniſa Pro Enematibus vide Platerium & Riverium
Externè Adstringentia & Anodyna uſurpari poſ-
ſent, ut Unguent. Comiſſa, Sumac., Ol. Cydonior. &
ſimilia vel,

℞. Theriac. Andromac. ℥j. Rad. Tormentill. Boli
veri aa. ℥iij. fruſtorum Panis ℥iv. Cum Aceto Roſarum
fiat Cataplaſma.

Teneſmus iifdem remediis cedit.

CAPUT XXIII.

De Doloꝛe Colico.

1. **E**ſt moleſtiſſimus doloris ſenſus in Abdomine de-
pendens à ſolutione continui. Partes affectæ
ſunt Intestinum Colon, ejuſdem Tunicæ & Membra-
næ, vel partes adiacentes, vel nervi Meſenterici.

2. **Signa.** Dolor vehemens in Intestinorum regio-
ne, quandoque in uno, quandoque in pluribus locis
ſitum obtinens. Contractio vel diſtenſio partium Ab-
dominis unâ cum ſpiſſa & pauca urina, adſtrictione
Alvi, Vigiliis, Siti, vomitu, febre, ſudoribus fri-
gidis, deliquio animi, &c.

3. **Cauſam** arbitramur conſiſtere (ſaltem plerum-
que ita ſe habet) in præternaturali fermentatione
Succi Pancreaticis & Bilis; nempe unus vel uterque
vitiſoſus exiſtit, vel chylo indigeſto occurrunt. Ve-
riſſimile eſt flatulentam aliquam, viſcidam, acidam,
vel acrem materiam produci, &c. quamquam mi-
nimè dubitamus, quin hic affectus-oriat̃ur aliquando
à perturbatione Spirituum Animalium (vel in Cere-
bro, vel in Plexu Meſenterico) qui cum membrano-
ſas & ſenſitivas Abdominis partes impetuoſè diſtiant,
contractionem, Diſtenſionem, Diſruptinam, diuulſio-
nem partium & conſequenter dolores, producunt.

4. Si Dolor Colicus ſit lenior ſine mali moris ſympto-
matis,

44 CAPUT XXIII.

tis, facile curatur; sed si dolor fixus sit, & alvus adstrictior, vigilæ, vomitus, Leipothymia, &c. etiam adsint, res in magno discrimine versatur.

Colica spasmodica sæpè diu perstat, & omnia remedia quæcumque eludit; quandoque fixum observat locum, quandoque vagatur per *Mesenterium* & alias partes: imò & aliquando in *Paralysin*, vel *Epilepsiam* desinit.

5. *Cura* aptissime inchoabitur ab *Enematis Emollientibus* & *Carminativis* (quæcumque agnoscat causam) compositio fieri posset ex lacte, jusculo (præcipuè ex carne ovilla) unà cum herbis *Emollientibus* & seminibus *Carminativis*, quibus adde *Olea*, *Vitella Ovorum*, *Terebinthinam*, *Tinturam Colocynthidos*, & *Infusionem Croci Metallorum*, *Aloe*, *Manna* &c. quæ sæpiùs reiterentur, si opus fuerit;

Carbatica etiam quandoque morbum hunc solvunt, que fiant ex *Senna*, *Rhabbarbo*, *Manna*, *Tamarindis*, *Extracto Colocynthidos*, adiunctis *Carminativis* & *Emollientibus* (prout urget occasio) & ultimo *Opiatis*, si modò dolor intensissimus sit; sed si magna sit alvi & intestinorum adstrictio, *Opiatorum* usus diferatur donec hoc *Symptoma* minuat.

Ut ad particularia descendamus; in *Colica flatulenta* producta à *Bile Volatili* commixta *Pituitæ Viscidæ*, & ex intestinorum distensione seipsam prodente,

1. Injiciatur *Enema Emolliens* & *Carminativum*; deinde.

℞. *Elixir. Salutis* ℥ij. *Syr. Rosar. Salutiæ*. *Aq. Cinnamom.* aa. ℥j. *M.* pro unà dosi. Deinde.

℞. *Dianis* ℥ij. *Laud. Lond. gr. i.* *Syr. Menth.* q. s. *Electuarium.*

Sed si procedat ab *Acido*, quod dignoscitur ex *Algore*, una cum contorsione, &c. tum *Salia Volatilia Oleosa* præcipua sunt, quibus adde *Absorbentia*, *Diuretica*, & omnia *Alkalia*; & si addas *Opiata* magis efficacia evadunt; dolore autem recedente exhibeantur *Melanagoga*.

Si sit dolor ardens & comburens quasi cum sapore, oris amaro, & siti, & oriatur à *Bile acris*, *Refrigerantia* adhibenda sunt; ut *Cichor.*, *Plantaga*, *Acetosell.*, *Citr.* & præcipuè *Spir. Niri Dulcis*.

Etiam

Etiam Emulſiones ex Seminibus frigidis; vel Opiata ſemper Carminatiuis juncta.

Prætereà Enemata & Cholagoga vices ſuas obtinent quæcumque enim ſit cauſa, hoc ſemper pro Axiomate tenendum eſt, quod alvus ſemper laxior eſſe debeat.

In Colica Spasmodica incipiendum ab Enematis. Ex. gr.

R. Decoct. Commur. lib. j. Tinct. Caſtor. ℥j. Laudan. Liquid. gut. xx. Ol. Succin. x. f. Enema. Talia Enemata cum Arthriticis & Anodynis maximè efficacia ſunt in Spiritibus efferis compescendis. Deindè quæ præſcripſimus in Colica ex cauſa acida vel humore Melancholico orta, hic etiam conveniunt, quibus addantur Antispasmodica Ex. gr.

℥. Spir. Roriſmarin. Tinct. Caſtr. aa. ℥j. Sal. Volat. Succin. Lumbricor. aa. gr. vj. Ol. Pomor. Aurantior. Nucis Moſcat. aa. gut. vij. Laudan. Liquid. gut. xl. Miſc. doſis gut. xx.

Hujusmodi remedia ſepius propinari poſſent in ℥j. Aq. Cinamoni tenuioris, vel Aq. Lumbricor. Magiſtral. --- Etiam Tinct. Antimonii, Cinnabaris Antimonit, Sulphur. Antodinum & illud Virrioli, &c. conducunt.

Externè Salia Volatilia Oleoſa multum celebrantur pro fomentationibus; ſpeciatim ſi componantur ex Spir. Roriſmarin. Salvia, Camomil. & Addantur Spiritus & Olea Lumbricor. Terreſtr. Sanguinis Humani, Ol. Camriophyllor. Semin. Anif. & ſimilia.

De horum ſucceſſu nolimetipſi Oculati Teſtes teſtimonium perhibemus.

C A P U T XXIV.

De Iliaco affectu, vulgò Paſſione Iliaca.

1. Eſt dolor intenſiſſimus in inteſtiniſ Tenuibus, & nonnunquam in craſſis, cum fæcum alvi retentione, & quandoque Vomitione.

2. Cauſa, Procedit plerumque ab inflammatione Iliacæ mate.

materia aliqua acri, (sive Bili, sive liquore Glanduloso in austeram diathesin degenerato) cujus irritatione motus intestinorum peristalticus invertitur, & Spiritus Animales sicut in omnibus inflammationibus) in furem excitantur, & dissipantur; qui tantum cient tumultum ut Tunicae Intestinorum extendantur, & intestinorum meatus coarctetur & ocludatur; quibus adde fæces induratas, flatus, Lumbricos, Hernias, &c. quæ (ad minimum) *Causæ Antecedentes* nuncupari possent.

3. *Signa*. Dolor acutus, & excretionis fæcum alvi privatio, & sæpè Tumor durus in *Abdomine*, & ejusdem distensio flatuosa, undè subsequitur omnium humorum in primis viis stabulantium vomitus & sæpissimè ipsarum fæcum alvi.

Si morbus procedat ab *inflammatione*, adest febris & calor intensus: si ab quadam *obstructione*, parum aut nihil febricitant: si à *flatibus*, dolor incertus de loco in locum vagatur.

4. *Affectus Iliacus* raro curatur nisi procedat vel à *flatibus* vel *fæcibus induratis*; quo casu sæpissimè curam consequimur.

5. *Cura*. Humores Austeri sunt corrigendi; motus intestinorum inversus in pristinum statum reducendus; & perturbatio Spirituum Animalium temperanda est. Si adsit *Febris* initium sumatur à *Vena sectione*, sin alias, ommittatur. Sed quomodocumque habeat, *Enemata ex lacte & saccharo*, adjuncta *Essentia Castorei*, injicienda & sæpius iteranda sunt. Et, nisi adsint Vomitiones *Biliose*, *Ol. Amygdalarum*, vel *Olivar.* addi posset. Etiam *Juscula pinguis* ore assumantur, & *Enematis* injiciantur. Et si dolor acerbissimè urgeat, *Anodyna* (imò *Opata*) una cum *Antispasmodicis* exhibere fas est. Præcipuè autem laudo *Castoreum*, quod Spiritus furibundos temperat, & compefcit, & motum intestinorum directum restituit. Deindè non solum *Emollientia*, *Laxativa Unguenta*, ut *Unguentum Arthanice*, & fomentationes ex *Colocynthide* & *seminibus Carminativis* in *Spiritu Vini* infusis &c. conducunt; sed & *Enemata* & *Cathartica* leviora (pro ut exigat necessitas) denuo reiteranda veniunt.

CAPUT XXV.

De Ictero.

1. **I**cterus est Cachexia integrum corpus colore nigro vel flavo tingens.

2. *Signa* sunt appetitus iners, fitis sapor amarus in ore residens; quæ Symptomata subsequitur pruritus, & quandoque flavus, quandoque niger color integrum occupat corporis superficiem, urina colore intense flavo prædita est, & linteum intinctum colore croceo inficit; adest & alvus constipata, & plerumque excrementa alba sunt.

3. *Causa* plerumque est defectus debitæ evacuationis bilis flavæ in intestina; qui oritur vel à defectu fermenti appropriati quod illam a Sanguine separaret, vel si separata sit in Hepate, quidam meatus intestinorum occluduntur.

4. *Icterus* recens facillimè curatur, sed si inveteratus sit, vel senio confectos corripit, vel mulieres pregnantibus: vel si morbi peioris indolis concomitentur, si adsit Diarrhœa, vel si contingat afficiente febre ante Crisin, in omnibus hisce casibus difficilis est curatio: si procedat à morfu animalis venenati, vel si febrem subsequatur, nonnunquam hisce morbis curatis & hisce cessat; non tamen semper ita se habet.

5. *Cura*. Quæcumque causa Icteri assignetur, nihil adhuc novimus quod par sit *Alkalibus Volatilibus Salinis*, vel *Catharticis commixtis*, vel in intervallis purgationis exhibitis. Quorum præcipua sunt *Salia Volatilia*, & *Spiritus Lumbricorum*, *Millepedum*, *Urina*, *Salis Armoniaci*, *Viperar.* &c. Purgativa autem conficiantur ex *Rhabarbaro*, *Croco*, *Aloe*, & præcipuè ex succo *Rhamni*, &c. Exempl.

R. Syr. de Spina Cervin. ab ℥j. ad ℥ij. Tinct. Croci extra. Et cum aqua Cinamom. ℥ij. spir. Sal. Armoniac. ℥ss. xxx. vel xl. Misc. pro una dosi.

Muc

Mulieribus autem prægnantibus, vel in casu quo Cathartica fortiora non conveniunt: horum vice.

℞. Spir. Vin. Rectificam. ℥x. Sal. Volat. Urin. ℥j. Ol. Chymic. Absynth. ℥j. Ol. Cinnamon. ℥j. Croci Anglican. ℥j. Digerantur in vase vitreo bene obturato.

Hujusmodi remediis utatur æger sæpius, & tantum singulis vicibus quantum commodè assumere potest: vel si placeat, hujus vicem suppleat infusio Croci in Spir. Volat. Urina pro vehiculo usurpetur infusio florum Hyperici vel Chelidonii in Cerevisia Lupulata, vel Vino albo aut Rhenano. Præter hæc sunt & multa alia remedia, ut Stercus Ovill. Asinin. Canin. Caballin. Anserin. Gallinar. Rad. Rubie Tinctorum Alcanna, Cucurma, Lapat. Acut. Omnia remedia Calyboata, Hepatica & Splenetica; vel

1. ℞. Milleped. Lumbricor. Croc. aa. ℥j. f. pulvis pro una dosi.

2. ℞. Pulv. Viperar gr. xv. Croci, Sal. Volat. CC. aa. gr. viij. Discord. q. s. f. bolus.

Si alvus pigrior sit, injici possent Enemata, speciatim quando Cathartica usurpari nequeunt. Ulterius denique Sudorifera conducunt ad reliquias expellendas, &c.

CAPUT XXVI.

De Hydrope.

1. **H**ydrope est præternaturalis collectio materię ferosæ vel flatium, abdomen & quandoque integrum corpus tumore afficiens.

2. Dicitur Ascites, Tympanites, & Anasarca vel Leucophlegmatia. Ascitos dignoscitur ex tumore abdominis, & sæpè pedum, femorum, & scroti. Corporis emacrescentia, tussi & difficili Respiratione, urina pauca sed spissa & sæpè rubra: frequentanti etiam siti, & facie flavescente.

Tym-

Tympanites autem dignoscitur ex hoc, quod abdomen flatibus distendatur, sine ponderis sensu, & si pulsetur sonitum edit.

Anasarca vel *Leucoplegmaria* pallidum & à tactu foveam relinquentem producit, per omnes corporis regiones dispersum.

3. *Causa proxima* est serum vel lympha & fortassis chylus, quæ vel ex ipsorum vitio (quod nempe nimium serosa, viscida vel acria fiant) vel ex vitio vaforum (quod nempe ab obstructione quadam corrodantur & dirumpantur) effluunt è pomeriis suis & collectionem præternaturalem alibi producant, &c. *Tympanites* producitur à flatibus in ventriculo, intestinis, vel mesenterio inclusis.

4. *Hydrops* morbus est periculosus, sed si recens, curabilis est; & facilius est *Anasarcam*, quam alias species curare *Tympanites* & *Ascites* si inveteratæ raro curantur; præcipuè, si difficilis sit respiratio, tussis adsit, pulsus citator virium collapsus, macies, urina pauca & intense colorata; sitis permagna, &c.

5. *Cura* consistit in obstructionibus removendis, materia extravasata evacuanda, & partibus corroborandis; Quem in finem omnia sale condita, acida viscida, & semicocta sunt vitanda; ut & vinum, spiritus vini & omne potabile fortioris indolis; Pro potu utatur *Decoct. Lignorum cum passulis*, cujus semipintæ add. *Sal. fix. Absynth. Sambuc. Genist. Srramin. Fabar. f. mixtura* pro potu; vel (si lubeat) fiat sacculus diætericus ex iisdem constans. Vel,

℞. *Rad. Ari, Emul. Campan. Iridin. Liquirit. aa. ℥ij. flor. Ebuli, Sambuci, Centaur. minor. aa. M. ij. Summar. Amar. Dulc. M. ij. Rorismarin. Absynth. aa. M. ℥. Sem. Anisi, Feniculi, aa. ℥j. f. Sacculus pro cerevisiæ tenuloris congiis iij.*

In ejusmodi vehiculis propinentur *Sal. fix. vel Salia Volar. ut Spirit. Salis Armoniaci, Urina. Viperar. &c.*

Sæpissimè etiam experti sumus felicissimum eventum ex usu sequentis decocti, quod si per duas vel tres vices propinetur, maximam humoris aquei quantitatem, summa cum efficacia, educet. Quod ita se habet.

D

℞.

℞. *Scelopendr. Epatic. Sedi Major. Salvia Rubra, Cochlear. aa. Mij. Colocynth. ℥j. Raphan. Rustican. ℥iij. Pulv. Glycyrrhizæ. ℥ij. Baccar. Juniper. ℥iv. Sen. Anisi ℥ij.* Decoquantur omnia in cerevisia fortiori cruda per spatium unius horæ. Deindè cum frigescere incipit, fermentetur: Fermentatione peracta artissimè obturetur & reponatur per octo dies. Deindè detur usui, tempore matutino, Stomacho Jejuno. Dosis ab ℥vj. ad xij.

Quandoque *acid. Spir. Nitri, Salis, &c.* & omnia *Diuretica*, multum pollent, ut & *Crocus & Timet. Martis* quæ semper exhibenda est, (præcipuè in *Anasarca*;) purgatio etiam crebrò repetenda est. Exempl.

1. ℞. *Resin. Jalapp. ℥j. Croci Martis, Salis Absynth. (vel Genist.) aa. gr. x. Ol. destillat. Faniculi, Anethi, aa. gut. viij. f. pulvis vel*

2. ℞. *Pulv. Jalap. ℥℔. Syr. è succo Cucumer. Asinini ℥℔. Tartar. Viriolat. ℥j. Ol. Cinnamon. Gut. iv. Liquirit. pulveris, q. s. fiat bolus pro duabus dosibus.*

Etiam *Pilula Lunares* vel *Vitriolum Luna* profunt; ut & *Diaphoretica & Sal. Volat. Busonij* mixt. cum *Spir. Nitri, Antimonio Diaphoretico, & Bezoard. Mineral.* quæ (secundum *Riverium*) singulas *Hydrophis* species feliciter curant.

Sed in *Tympanitide* & *ascite* præter hætenus præscripta *Enemata* etiam multum laudantur; speciatim illa quæ ex *Hydragogis & Carminativis* constant.

Externè *Emplastra, Cataplasmata, &c.* usurpanda sunt, ut *Emplastr. è Bacc. Lauri. Stipticum Paracelsi, Cataplasma. è stercore bovillo, Caprino, Colubino, Oleo Scorpion. Unguent. de Artbanit. & similibus.*

CAPUT XXVII.

De Lumbricis.

i. **L**umbrici in variis corporis partibus creantur; & (ut Dolæi verbis utar) nulli sexui aut aetati parcunt vermes: qui autem in ventriculo & intestinis generantur maximi sunt momenti; & eorum tres sunt species.

1. Sunt rotundi & oblongi, non dissimiles lumbris terrenis, & vocantur *Tereæ*: Hi autem plerumque in ventriculo & intestino duodeno reperiuntur.

2. Dicuntur *Lari*, sunt latiores & monstruosæ longitudinis, & non usque adeo vulgares.

3. Dicuntur *Ascarides*, suntque tenues, & numero reliquias species excedentes, & plerumque in intestino recto receptaculum sortiuntur.

2. *Signa*, respiratio difficilis, halitus acidus & fetens tussis, dentium stridor, pruritus narium, vultus, pallidus & ægritudinem præ se ferens, oculi profundius sibi cæruleo circulo cincti: quandoque excessus quandoque defectus appetitus; dolor, tormina, & distensio abdominis; Sanguinis extenuatio, sitis, febris, convulsio, Epilepsia, &c. Nota bene, omnia hæc Symptomata simul non occurrere.

Ascarides pruritus ani producant: & pro parte unâ cum fæcibus excernuntur.

3. *Causa* videtur esse cibus non ritè fermentatus, sed cum crudus in ventriculo & intestinis permaneat, corrumpitur, &c. quamquam & non desint, qui ridiculè fati, asserere amsint, lumbricos generari ex ovibus muscarum, unâ cum cibo introsumptis.

4. *Lumbrici rubri*, multi & vivaces, malè se habent; si mortui sint pauci & albi, faciliùs curantur; *Ascarides* non adeò difficulter: sed in *Lactis* curandis maximus est labor. Lumbrici soli è corpore prodeuntes in initio morbi, malum sunt omen; sed si in declina-

bleat.
v. Gly.
Decoratum
rmentur &
empon
lxij.
omnia
t. Mar-
nasar-
templ.
blyntb.
hi, aa.

Asnini
iquirit.

osunt;
t. cum
rd. Mi-
Hydro-

ræscri-
im illa

rpanda
acelfi,
o, Olee

tione morbi una cum fœcibus exitum quærant, bona prædicunt.

5. *Cura.* Lumbrici sunt perimendi vel expellendi, materia illa cruda & pituitosa evacuanda, & fermentum debitum restituendum est.

Omnia fere amara Lumbricos interimunt, etiam *Acria Salia*, & *Acida*, ut *Mirra*, *Aloe*, *Radix Rhabarb.* *Veratrid.* *Zedoar.* *Gentian.* *Summitat.* & *Semin. Absynth.* *Centaur.* *Tanacet.* *Colocynthid.* *Kute*, *Angelic.* etiam horum *Salia* & *Olea Strillaricia*, ut & omnes *Spiritus Acidi*, ut *Virioli*, *Nitri*, *Salis*, &c. Quibus adde *Terrestria* & *Alkalkizata*; sed præferenda sunt *Mercurialia*, in casu quo amara exhiberi nequeunt Ut.

1. ℞. *Mercur. Crud.* ℥℥. *Flor. Sulphur. Sacchar. alb.* aa. ℥j. *Misc.* fiat pulvis. Dosis ℥℔.

2. *Mercur. Dulc.* C. C. *asti*, *Corallin.* aa. ℥ij. *Sacchar. alb.* ℥ij. fiat pulvis.

Post hæc (aut similia) assumpta, bibat æger ℥ij. vel iv. *Ag. Graminis* in qua *Mercurius* decoctus fuerit: & quandoquidem purgatio necessaria est ad Lumbricos expellendos, aliquando addantur priori dosi *Resin. Jalap.* vel *Scammo.* gr. vij. x. vel vx. Si autem *Pillulas* vel *Amara* exhibere fas est.

1. ℞. *Pilul. ex duobus* ℥j. *Mercur. Dulc.* gr. vj. fiant *Pilul.* pro unica dosi.

2. ℞. *Pulv. Comitiss.* gr. xv. *precipitat. albi*, gr. vj. *Sacchar. alb.* ℥j. *Misc.* pro una dosi.

3. ℞. *Rhabarb. Elect.* *Myrrh.* *Sen. Tanacet.* aa. ℥j. *Cinabar. Antim. Camphor.* aa. ℥j. *Ol. destillat. Rut.* *Angelic.* *Caryophyll.* aa. gut. ij. fiat pulvis pro 3., 4. vel 5. dosibus.

Omnia de *Aloe* participantia, ut *Filula Rud. Russ.* *ex tribus*, &c. juncta *Mercurialibus*, valdè conveniunt.

Sed si addit *Diarrhœa Rhabarbari* pulverisati ℥j. reliqua antecedit, etiam omnia *Terrestria*, & *C. C. usum Ol. Virrioli q. s. impregnatum* multum profunt.

Externè *Emplastrum ex felle Tauri vel Bovis*, *Aloe* & *Fulpa Colocynthidos*, cum guttis aliquot *Olei destillati Absynthii*, umbilico applicetur.

℞. Ol.

R. Ol. Vulgar. Rut. Absynt. Sabin. aa. ℥ij. Pulveris Colocynthidos ℥ij. Diger per 24. horas igne moderato.

Inungatur Regio Umbilici hujusmodi *Linimentis*, vel *Unguento de Artbanita*: Unguenta quidem Mercurialia Lumbricos æquè ac Pediculos enecant; sed vix tutò adhibentur.

Ascarides enecantur ab Enematis, vel supposito-riis, quæ componuntur ex amaris, ut Aloe, Colocynt. &c. priùs tamen injiciendum est Enema de Lactè ad Lumbricos deorsum alliciendos.

Purgatio etiam debitis intervallis repetita necessaria est sicut supra præscriptum.

Quod ad Symptomata attinet, ut febres, Convulsiones, &c. Vide horum morborum curam propriam.

C A P U T XXVIII.

De Scorbuto.

1. **E**st Cacochimia, vel potius Sanguinis & aliorum Succorum prava Diathesis.

2. Vel Hæreditarium est, vel per accidens accedit; vel recens est, vel inveteratum; vel leve est, vel gravius & pertinax.

3. *Signa* sunt varia, ut dolor capitis, quandoque Acris & Acutus, quandoque Heves & gravativus; niger Cutis Color, membrorum fatifcentia, Diarrhæa, Dentium Collapsus; Gingivarum humor, pruritus, dolor, & sanguinatio; pectoris infarctus, halitus fetens, Palpitatio, Appetitus pravus & incostans, Tormina ventris, alvus nimium constipata, vel nimium soluta, urina pallida, quandoque rubra & sabulosa; Vomitus, Ructus, Singultus, Maculæ in cutis superficie apparentes, rubræ, cærulæ & nigræ, quandoque in ulcera inveterata degenerantes; etiam tremor, ossium crepitus, & articularum contractio,

54
 Hebetudo, Vertigo, Convulsiones, Epilepsia, Ra-
 dagra, Melancolia, &c. Notandum autem omnia
 hæc Symptomata simul & semel in eodem subiecto
 non occurrere.

4. *Causa* est acrimonia seu aciditas quædam in
 sanguine; prior muriatica sua acredine consisten-
 tiam pervertit, undè nimium attenuatur, & de-
 pauperatur; posterior suo acore massam sanguineam
 coagulat & inspissat, &c. Exindè vitiatur Lym-
 pha, & consequenter Ventriculi fermentum.

Causa accidentales eruendæ sunt ex usu irregu-
 lari sex rerum non naturalium, Climatis natura,
 sanguinis dispositione hæreditaria, &c.

5. Hic morbus est de Cronicorum genere, difficulter
 curatur, & ejus *Prognostica* dubia sunt & infida.

Si recens sit, & juvenes & Corpore Robusto præ-
 didios afficiat, curabilis est (speciatim si ex acci-
 dente aliquo proveniat): sed si hereditaria, vix ita
 abigi potest, quin denuo redeat.

6. *Indicationes Curativæ* consistunt in fermentis de-
 pravatis rectificandis, sanguinis Dyscrasia emendan-
 da, materia morbifica eradicanda, & in facultati-
 bus Digestivis & Vitalibus roborandis: quæ omnia
 per stadia intermedia præstanda sunt.

Primò, eger hoc semper attendat quod utatur cibus
 Eupseptis: & sibi caveat de omnibus Salitis, Acidis,
 Muriaticis, & Saccharo imprægnatis; Cerevisia (quam
 bibit) sit benè cocta, & juncta *Antiscorbuticis* præci-
 pue præparationibus quibusdam *Calibeatis*; deindè
 priusquam humores purgationibus excitentur, exhi-
 beantur *Absorbentia* ad acrimoniam corrigendam.

*R. Croci Martis Bezoar, Miner. & Jovial. aa. ꝑ. j. Ol. Cin-
 nam, Aurantior. aa. gut. ij. Misc. fiat Pulvis. Pro una dosi.*

Persistat in usu hujus (vel huic similis) per aliquot dies.
 Deindè si ventriculus feditatibus scateat, & vires per-
 mittant, propinetur *Emeticum*, & etiam catharticum,
 sed & hoc illud lenius esse debet, & prout postulat ne-
 cessitas, repetendum est (præcipue catharticum) ad-
 junctis *Antiscorbuticis*: Inter quæ si peccet acidum,
 hæc sunt præcipua, viz. *Cochlearia, Anagallis Aqua-*

ica, Perscaria, Absynthium, Chelidom. Nasturt. Aquar. Rad. Raphan. Rustic. Petasid. Zedoar. Angelic. Baccæ Juniperi, Cinnamom. Pyrola, &c. Sed *Salia Volatilia* è regno animali & *Spiritus*, ut *Lumbriorum Terrestrium, Viperarum, &c.* maxime sunt efficacia in Sanguine vivificando, & invigorando, quod nempe omnem hebetudinem, melancholiam, &c. amoveant: Exemplum.

℞. Spir. Absynth. Cochlear. aa. ℥ij. Sal. Volat. Viperar. ℥ss. Ol. Baccar. Juniper. Cinnamom. aa. ℥j. Misc. simul incorporando, dosis gut. 46. in Aqua Angelica.

Sed in Temperamento Sulphureo Salino, (ut ait *Villifus*) in quo putà sanguis attenuatus & depauperatus existit, *Beccabung. Fumaria, Epatica, Endivia, Scolopondria, Dens Leonis, Sedum minus, Lujula, Rad. Polyod. Petroselin. Cichor. Fœnicul. etiam Aurantia, Citra, Pruna Damascena, Limones: omnes spiritus acidi, ut Salis Sulphuris, Nitri, &c. Ens Venoris, Sal. Chalcibis; & omnia Terrena, & similia, speciatim si adsit Diarrrhaa, locum obtinent.*

℞. Succ. Beccabung. Scolopendr. aa. ℥ij. Aq. Lusuia lib. j. Ent. Ven. ℥ij. Spir. Salis q. s. ad moderatam aciditatem, Syr. Fumar. ℥ij. Misc. dosis ℥ij. vel iv.

Si *Tartarea visciditas* in Sanguine hospitetur, *Salia fixa vegetabilium* hactenus designatorum multum valent (speciatim si adjungantur *spiritibus Mineralibus* ut *Vitrioli, salis, &c.* vel *Tartaro Vitriolato*, quandoque etiam *Aromaticis*, ut *Oleis & spiritibus Cariophyllor. Nucis Moschata, Fœniculi, Anisi, &c.*) discutiunt etiam, incidunt, & attenuant *Macilaginem* illam ventriculi plieis & meatibus chyliiferis impactam.

Sed & insuper conveniunt etiam aquæ acidulæ & minerales, serum è lacte caprino, & similia diluentia, si non sola, saltem pro vehiculis.

Quoad varia symptomata & affectus. *scorbutum* concomitantia, sive ab ipso *scorbuto* originem trahant, sive accidenti alicui existentiam sua debeant; *Sennerti* regula semper firma manet, viz. Talia adhibenda esse medicamina, qualia symptomata illa, & affectus illi pro propria cura postularent; semper tamen junctis *Antiscorbuticis*.

Quod ab *Cathartica* attinet, vide horum exempla in capite sequenti.

CAPUT XXIX.

De *Affectu Hypochondriaco.*

1. **E**st corporis & animi, *Ataxia*.
 2. Signa sunt incerta, sæpè quidem appetitus latrans, ructus acidi, vomitus, sputatio copiosa, flatus tormina, dolores lumbrorum & Hypochondriorum respiratio difficilis, animus torpidus, & rebus suis numquam acquiescens.

3. *Causa* est acris, acida, & tenax pituita, in ventriculo, Glandulis salivalibus, pancreate, mesenterio, &c. undè succus nutritius nimium exacuatur, & spiritus animales torpidi, caliginosi, & inordinati existunt.

4. Hic morbus magis molestus est & tædium movens, quam periculosus: urina limpida & alvus conspiciata mala habentur *signa*; urina spissa, nigra, sine febre; magis fausta prædicat.

5. *Cura* non multum differt à curatione *Scorburi*; incipiendum est à præparativis, ut

R. Calybis præpar. Oculor. Canc. bezoar. Mineral. aa. Sij. Cassor. ℥j. Ol. distil. Thymi gut. x. fiat pulvis pro quatuor vel quinque dosibus; interea dum hoc usurpatur; injiciatur Enema unum aut alterum, si alvus pigra sit, sicut plerumque se habet; deinde semel vel bis per septimanam purgetur æger hoc, aut simili Cathartico.

1. *R. Pilul. de Ammoniac. Quercetam. ℥v. Extract. Hellebor. nigr. ℥j. Tartari Vitriolar. ℥ss. Ol. Succ. Majoran. aa. gut. iij. fiant Pilule pro duabus dosibus.*

2. *R. Pilul. Tartur. ℥j. Extract. Colocynth. ℥ss. Cast. Sal.*

Vo.

Volat. Viper. aa. gr. v. fiant pilulæ pro unica doſi. Vel
3. ℞. Decoſt. Sen. Gereonis ℥vj. Ent. Veneris ℥i.
Misc. pro una doſi, vel,
℞. Senna ℥iij. Epithym. Guaiac. Saſſafr. Rad. Poly-
pod. Liquirit. Perroſelin. aa. ℥ij. Sem. Aniſi, Fœnicul.
Baccar. Juniper. aa. ℥j. Summitat. abſynr. Centaur.
aa. M. j. Limatur. Ferri prius preparati cum Sale Tar-
tari ℥vj. fiat Sacculus pro conglis ij. vel iij. Cereviſiæ.

Huiusmodi præſcripta bis vel ter per ſeptima-
nam exhibeantur, per integrum curationis ſtadium,
alvus enim ſemper ſolutior eſſe debet.

Si autem Venter ſarcina impura gravetur &
adſit Vomendi conatus, Emerica, debitis interſiti-
is obſervatis, apprimè conducunt.

Quod ad præparantia & alterantia intermedia,
quæ in Therapeja Scorbuti pro Specificis tradidi-
mus, hic etiam pro iisdem habenda ſunt, obſervato ta-
me ægrotantis temperamento, prout ibidem docuimus.
Tinctura Croci vel Virriolum Martis, Salia Urinoſa Ani-
malium, (vel Salia Volatilia Oleoſa, ad cramben uſque
nobis inculcata) & Ens Veneris, præcipua ſunt, & quod-
vis aliud remediï genus, vel in hoc morbo, vel ſcorbuto
curando, longè antecedunt; nemini enim non notum
eſt quanta vi polleant in obſturbationibus referendis, &
quam plurimos alios effectus egregii fanè nominis pro-
ducant, quos tamen hic recensere nec fas, nec
neceſſe eſt.

CAPUT XXX.

De Rachitide.

1. **R**achitis inter juniores graſſatur, hic in Anglia
vulgaris eſt & infantibus appropriatur, quos
plerumque invadit inter ſextum ætatis menſem, &
annum ſecundum, vel ſecundum cum dimidio; &
niſi

nisi curetur ante annum quintum, puer staturæ deformis, Nanus, vel toto vitæ Curriculo Valetudinarius existit.

2. *Signa.* Caput mole grandius quam in hac ætate vulgò exilit, Facultas intellectiva etiam magis matura quam in aliis qui eundem annorum numerum expleverunt; dorsum & ossa incurvata, vel circà articulos, & costarum extremitates prominentia, abdomen duritie & tumore affectum; cutis laxa & flaccida; pectus angustum, Respiratio difficilis, Tussis, omnium partium debilitas; Movendi & Ludendi fastidium, &c.

3. *Causa* est (plerumque) obstructio in Medulla Spinali vel nervis ex illa prodeuntibus; unde influxus Spirituum Animalium in Sanguinem inhibetur, unde fit quod fermentum nutritium in illis partibus deficiat.

4. Rarò lethalis est (per se solam) & si febrem subsequatur, & adfit scabies, aut symptomata leviora, facillimè curatur.

Sin autem ægrum citius (in prima nempe pubescentia) invadat, & symptomata tetriora apparent & in deterius vergentia, cum notabili partium disproportionatione, ægrè curabitur & si corpus macie confectum fuerit, ex Astmate, Febre Hæctica, Phtisi, &c. Nullus hominum auxiliari potis est.

5. *Cura* consistit in obstructionibus removendis, & partibus affectis roborandis: Primò itaque si tormina ventris, & alvus constipata offendant, exhibeatur *Enema Laxans* ut.

R. Decoct. Commun. ℥ss. O. Lumbricor. Terrestræ. Saccar. Grysei aa: ℥j. fiat Enema. Addi possent & Manna, Semina Carminativa & Arbritica, si opus foret. Si prægravetur ventriculus, detur, Oximell. vel vin. Scyllitic. ℥ss. vel ℥ss. vel Salus Virioli ℥j. vel si infans robustus fuerit Tarrar. Emcit. gr. ij. vel. iij. Sed in emeticis ordinandis pro circumstantiarum varietate, ferendum est iudicium. Quomocumque autem se habet, cathartica debitis intervallis propinata, semper conveniunt, non tamen fortiora quam ut tres, quatuor, vel quinque dejectiones per diem producant.

R. Epatic. Capill. Venor. Scolopendr: Vulgar aa. Mj. Rad. Podypod. Osmundâ. Regal. aa. ℥ij. Epithymi, Senna

aa.

aa. 3
lib. 1
na Sy
27.
pa pa
sunt
Gram
rient.
vini,
varis
omni
Ebur
Spirit
dam
do hu
& vi
bo f
Apoz
pro
timò
27
Vener
Cola
mari
dosi
Ex
ut,
27
uend
Ar.
19.
lebe
27
Bero
Lau
iij.
sum
Nuc
Mit

aa. ℥. Cremor. Tartar. ℥℞. Ent. Vener. ℥ij. Aquapuræ lib. ij. Infund. per horas 24. colaturæ adde Manna Syr. Rosar. Solutiv. aa. ℥ij. vel.

℥. Resin. Talapp. Mercur. Dul. aa. gr. iv. cum pulpa pani fiat bolus pro una dosi. In Rachitide Specifica sunt quæ sequuntur; Rad. Osmund. Regal Filic. Maris. Graminis, Scolopend. Vulgar. Consolid. Epatic. Rad. Aperiens. omnes, Summit. Ruta Muraria, Salvia, Rorismarini, Capill. Vener. Epatic. Anagall. Aquat. Agrimon. Tamariisci, Nasturt. Aquatic. Veronic. Mar. Quibus adde omnia Armoniacæ, Mellepedes, Lumbrici Terrestres, Ebur. C. C. &c. præcipuè eorum Salia Volatilia, & Spiritus, vel si Salia sint Fixa addantur guttæ quædam Spirituum Acidorum Salis Sulphuris &c. evaporando humiditatem, hæc enim egregia sunt Medicamina, & viribus vix cedunt Ent. Veneris, quod in hoc morbo famigeratissimum est. Prestat tamen conficere Apozemata, Decocta, Infusiones &c. Vegetabilium pro vehiculis ad Salia illa Armoniacæ & Spiritus ultimo memoratos, diluenda & digerenda, Exempl.

℥. Aq. pur. lib. iij. Rad. Osmund. Regal. Capill. Veneris. aa. M. j. uvarum Corynthiscar. ℥iv. Coque: Colaturæ lib. ij. adde Tinctur. Croci (in Spiritu. Rorismarini) Ent. Vener. aa. ℥ij. Syr. è succo Epatic. Misc. dosi ℥ij. ter in die.

Externè Fomentationes & Unguenta conveniunt,

℥. Flor. Salvia, Chamom. Sambuci, Summitat. Lavendul. aa. M. j. Rad. Osmund. Regal. ℥iv. coq. in Aq. fontan. q. s. ad. lib. ℞. cui adde Spir. Rorismarini. ℥vj. pro fotu. Vel si magis arrideat hoc Celeberrimi Viri Domini Masou.

℥. Folior. Sambuc. Laur. Majoran. Salvia Rorismarini. Beron. Summitat. Lavendul. aa. M. ij. Baccar. Juniper. Lauri, aa. ℥j. Contusis adde Butyr. Majal. recent lib. iij. Aq. Vita ℥viii. Leniter coquantur ad aquæ consumptionem. Expressioni adhuc calenti adde Ol. Nucis Moschat. per express. ℞. Bals. Peruvian. ℥j. Misc. Fiat Unguentum Vice autem Butyr. Majal. usur-

usurpari posset *Medulla Bulæ, Senum serinum, Oleum Lumbricorum, &c.*

De remediis Chirurgicis vide scripta Doctissimo-
rum Virorum *Glissoni, & Majori.*

CAPUT XXXI.

De Affectibus Renum & Vesicæ.

1. **C**alculus Renum dolorem in Lumbis fixum pro-
ducit, cum Vomitu, &c. Urina primò lym-
pida & quandoque sanguinea, postea tamen spissa
evadit, cum sedimento sabuloso; urina quandoque
supprimitur, quandoque lapilli & materia viscida
una expelluntur; adest etiam femorum stupiditas.

2. *Causa* est solutio continui, vel à lapillo vel
sabulo in renibus, Uretibus; &c. hærente; vel à
lymphæ acri eisdem vellicante, &c. Quo autem
pacto calculus in corpore humano generetur consule
Authores qui hoc super themate consultò scri-
pserunt, præcipuè autem *Baronem Helmontium.*

3. *Calculus vesicæ* dignoscitur ex subita urinæ
suppressione iplo meiendi tempore, pruritu circa
regionem pubis &c.

Si sit urinæ suppressio dicitur *Iscuria*: si mingendi sit
difficultas una cum dolore dicitur *Dysuria*: si guttatiim
effluat cum sensibili ardore, *Stranguria* nomen sortitur.

4. *Diabetes* est affectus, quo perciti nimis crebrò
& copiose urinam reddunt, una cum siti & totius
corporis tabe: *Causa* præcipua est fermentum in
renibus vitiosum & depravatum, undè feri nimia
quantitas à sanguine separatur.

5. Dolores Nephritici à calculo oriundi periculo pleni
sunt: *Febres, Inflammationes, Ischuriam, Dysuriam,*
Stranguriam, Ulcera &c. producentes; Si Urina lymphæ

da pe
xylm
lis re
pothy
ctus
nulla
ra, &

9.6

Emol.

ro 2.

24

mil.

Si

ducit

alvus

24

Salis

Se

Opia

24

an.

fiat

Inte

re a

Cha

de c

Ne

bus,

ci Te

Nirr

lis d

rum

2a.

culi,

zitia

Viola

Lixi

Bal

uret

vari

da persistat, malum est omen; si spissior evadat, paroxysmum pedem referre significat. Si dolor hic nullis remediis cedat, & adsint sudores frigidi, Leptothymia, &c. mortem adstare significant: si affectus sit hæreditarius, & senio confectos corripiat, nullam curam agnoscit; sicut & *Diabetes* inveterata, & iisdem circumstantiis vestita.

9. Cura. In paroxysmo initium fumatur ab *Enematis Emollientibus*; ex *Lacte recenti* & *Vitellis Ovorum*, numero 2. Vel si magis arrideat substituatur hoc sequens; *℞. Decoct. Commun. pro Clyste. lib. j. Ol. Chamomil. ℥ij. Misc.*

Si adsit febris, inflammatio, aut plethora, conducit Venæsectio; utcumque sit, sæpius subducatur alvus enematis, vel remediis laxativis v. gr.

℞. Elect. Lenit. ℥ij. Diasen. ℥iv. Millep. ℥ss. Spir. Salis ad gratam aciditatem. misce dosis ad ℥v.

Sed si dolor valde urgeat, *Anodyna*, *Emulsiones* & *Opiata* unâ cum *Specificis* magis conducunt.

℞. Sem. quatuor frigid. aa. ℥ij. Sem. Urtic. Violar. aa. ℥iij. Ag. Destillat. Persicar. Petroselin. aa. lib. iss. fiat emulsio. Adde Syr. de Althæa ad dulcorandum. Interea autem dum hæc usurpantur, partes dolore affectæ foveantur Oleo Scorpion. Formicar. Lilior. Chamomill. Unguent. Popul. Althæa. &c. Quibus adde Olea Chymica, Anib. Fœniculi, Anethi, &c.

Nephritica & *Stomachica* hic etiam conveniunt, è quibus, quæ sequuntur præstantiora sunt; *Millepedes. Lumbrici Terrestris, Sanguis Capri, & eorumdem Salia Volat. Nitrum, Spir. Nitris dulcis, Spir. Vitrioli dulcis, Spir. Salis dulcis; Testæ Testudinum, Testæ Ovorum, Oculi Cancrorum, Dactyli, Nuclei Persicorum; Rad. Althæa, Glycyrrhiza, Bardana, Petroselini, Filipendula, Semen Anisi, Fœniculi, Urtica, Petroselini, Dauci, &c. & eorum Olea stillantia Semina quatuor frigida majora, Semen Papaveris, Violarum &c. Crystallum Sal, & Tinctura Tarrari, Salia Lixivialia è quolibet Vegetabili; Balsama Naturalia, & Balsamum Sulphuris, Terebinthina, & omnia quæque *Diuretica*: ex hisce variè fieri possunt compositiones; quæ variandæ sunt pro causæ exigentia, & Medici Judicio.*

Parq

Paroxyfmo ferociam mitigante; fi fabulum, &c. evacuetur, dentur *Terebinthina*, *Balsama*, *Oleum Amygdalarum*, *Oleum Nucis Avellane*, cum *Manna* & *Laxativis levioribus*; fi nihil fabuli evacuetur, *Salia Volatilia Oleosa* sunt præstantiffima.

In *Calculo* curando, eadem observanda est curandi ratio: In *Dysuria*, *Ischuria* & *Stranguria*, *Phlegmoga tenuiora*, & *Absorbentia* (ut *Oculi Cancror. &c.*) & similia acrimoniam corrigentia, exhibere folleo.

In *Diabete*. *Enemata Refrigerantia*, *Purgantia leviora*, & *Incrassantia* ut *Gummi Arabicum*, *Tragacantha*, *Terra Sigillata*, *Plantago*, *Portulaca*, *Emulfiones*, *Opiata*, &c. exhibenda sunt.

CAPUT XXXII.

De Doloꝛe Arthritico & Rheumatismo.

1. **A**rthritis est dolor acutus Articulorum. Rheumatismus autem non solum ipsas Offiunæ juncturas, sed & spatia intermedia afficit, & per alia quælibet loca, sæpissimè sine tumore, huc & illuc vagabundus fertur.

2. Arthritis quæ manus afficit, dicitur *Chiragra*; quæ pedes *Podagra*; quæ Genua, *Gonagra*; quæ lumbos aut *Ischiam*, *Sciatica*, vel dolor *Ischiaticus*; Generali autem nomine audit *Arthritis*.

Plerumque periodica est & particulari membro affixa; quandoque hæreditaria, quandoque adventitia.

3. Causa doloris Arthritici, cujuscunque sit generis, est acidum tantilla licet quantitate, junctum particulis volatilibus & etiam lixivialibus, quæ cum in sanguine fixæ sint, ope fermenti cujusdam extravasatur, & in partes
inapuas

impunguntur; & ibidem stagnant: & prout magis vel minus sint Volatiles, acidæ, acres, &c. eò magis vel minus coagulantur, & partium affectarum fibras nervosas irritant & vellicant.

4. *Arthritis* raro Lethalis est, incerta tamen est cura, & tempus mire protrahit, qui juvenes, & Medicorum mandatis obtemperare parati sunt, feliciter satis liberantur; qui tamen proveciori gaudent ætate, Arthritide etiam inveterata & hæreditaria existente; omnia remedia incassum usurpant; neque hoc in casu quidquam præstare possibile erit, donec remedia nobiliora & magis exaltata, quam quæ hodiè apud Galenicis & Chymicos artis filios vulgò prostant, nobis innotescant.

Si subitò partem ullam Nobilem & principalem, Ventriculum, Pulmones, &c. invaserit, atrocissima Symptomata producit, nec nisi morte median- te sævire cessat.

5. *Therapeia* durante paroxysmo, ut dolor allevietur, *Anodyna* & *Diaphoretica* conferunt.

1. *R. Ocul. Cancror. Cinnabar. Nativ. aa. ℥. Laudan. Londin. gr. ij. Sal. Volat. C. C. gr. iij.* fiat pulvis, pro una dosi.

2. *R. Spirit. Lumbricor. Terrestr. ℥j. Ag. Sassafr. ℥vj. Tinct. Croci in Spirit. Hedera Terrestr. ℥j. Syr. Papav. ℥j. Laudan. Liquid. gut. xx.* fiat Julapium. Sumat subindè Cochlearia bina.

Si alvus constipata fuerit, *Enemata* leviora conducunt quandoque etiam non abs re foret *Catharticum* aliquod fortius exhibere ante paroxysmum, imò & ad ipsum paroxysmi primum adventum, si articuli sint robusti: Sed si paroxysmus hæctenus ægrum corripuerit, purgatio plerumque nocet.

In initio paroxysmi, si *Febris* vel *Plithora* adsit *Venaesectio*, *Cucurbitula* & *Vesicatoria* sæpissimè bono cum fructu usurpantur. *Hæmorrhoidum* fluxus etiam conducit, speciatim in dolore *Ischiatico*.

Inter *Topica* huic affectui appropriata, *Spir. Armoniæ* *Ol. Scillaritis infarcti*, ut *Lumbricor. Terrestr. Sanguin. Human. Oss. human. &c.* in quibus dissolve *Opium* vel
Cam

Cantharum; hæc, inquam, sine pari sunt, in quolibet *Arthritis* genere, pro partibus dolore affectis fomentandis.

Extra Paroxysmum; *Causa Accidentales*, ut Mœror, studia immoderata, Veneris usus nimius, & præcipue nimia cibi ingurgitatio, & crapulæ, maxima cum cura fugienda; & diætâ appropriata strictè observanda est. Venter impurus existat, *Emeticum* tenuius à quibusdam laudatur; utcumque sit, *Purgativum* è fortiorum genere sine dubio confert: Ex. gr. *Pilula ex duobus*, *Pilula Tertarea*, &c. cum *Mercurio dulci*.

Inter *Aleteriva*, omnia ferè *Antiscorbutica* & *Nephritica* laudantur.

Rheumatismus, eodem ferè modo quo *Arthritis*, curatur.

Nos quidem paucissimos unquam vidimus hoc affectu percitos, quibus *Venesectio* frequenter instituta (saltem pro virium ratione) nocebat; sed è contra plurimos novimus quibus in maximum commodum cessit, speciatim si in principio morbi celebretur. *Purgatio* autem noxia est. Quod ad reliqua attinet, *Spiritus Volatiles Armoniaci* junctis *Amblynis* sola sunt Medicamina (& internè & externè usurpata) quæ hunc affectum propellere valent.

CAPUT XXXIII.

De Febris in Genere.

2. **F**ebris est Arteriarum pulsatio citior, & Sanguinis effervescentia præternaturalis, ut & Spirituum Animalium conturbatio orta à particulis heterogeneis texturæ Sanguinis inimicis.

2. Febres dividuntur in *Continuas*, & *Intermittentes*; intermittentium præcipuæ sunt *Quotidiana*, *Tertiana* & *Quartana*; suntque vel *Simplices* vel *Complexæ*; vel *Leviores*, vel *Maligna*,

3. Om-

vehiculis appropriatis administrata; sudorem levent
provocant, undè obstructions referantur, & fer-
mentum illud febrile vel præcipiatur; vel excernitur.

Inter Refrigerantia præstant *Sal Prunella*, *Campho-
ra*, *Spir. Nitri*, *Salis*, *Sulphuris*, *Vitrioli*, &c. Hæc conve-
niunt in omnibus febribus ardentibus: in Aqua hordei
aut simili propinata. In omnibus febribus quæcumque
actu frigida, ut aqua frigida, &c. nocent.

CAPUT XXXIV.

De Febre Ephemera, & Synocho Simplici.

1. SI febris spatio viginti quatuor horarum termi-
netur, dicitur *Ephemera*, si per duos aut tres
dies persistat, dicitur *Synochus simplex*, vel febris
continua non putrida.

2. *Ephemera* incipit ab Algore levi, quem subsequitur
Calor febrilis, qui sine paroxysmis continuatur, febre
Continua existente, Symptomata violentiora sunt. Si
à Calore nimio oriatur febris, incipit ab Algore.

3. *Causa* est Sanguinis perturbatio ex usu irregu-
lari sex rerum non-naturalium, ut ex aere nimium
Calido vel Frigido, animi affectibus, Gibo, vel Po-
tu in Ventriculo stagnantibus & Putrefactis; sub-
ita pororum corporis occlusionem, quando humores
multum exagitantur & transpiratio inhibetur.

4. *Ephemera* plerumque sua sponte cessat; *Syno-
chus* etiam *simplex* non usque ad eam periculosa est;
sed ex defectu propriorum adminiculorum in *Putri-
dam* vel *Hæcticam* degenerat.

5. In *Curatione* promovenda, attendendæ sunt *Cau-
sæ* vid. *Sylvii Praxim.* l. 1. c. 28. In febribus continuis ve-
næsectio confert, deinde sudor mollis post venæsectio-
nem celebratam plerumque febrem solvit v. gr.

℞. *Bezoard. Mineral.* Gr. x. *Sal. C. C.* *Camphera*, aa.

22. iv. Cum Conserv. Flor. Calendul. fiat Bolus ad sudorem promovendum.

Sed si alvus constipata fuerit, prius injiciatur enemema. In hoc casu etiam conferunt Refrigerantia, de quibus vid. caput proximè precedens.

CAPUT XXXV.

De Febre Putrida & Ardente.

1. **F**ebbris Putrida continua, sine intermissione perseverat à primo aggressu ad exitum; aliquando tamen, vel quotidie, vel tertio, vel quarto quoque die Paroxysmum inducit, & exindè denominatur *Continua*, *Quotidiana*, *Tertiana*, vel *Quartana* &c.

Febbris Ardens constanter ægrum affligit cum siti vehementi & inextinguibili. Quæ reliqua sunt Symptomata addiscuntur ex aliis febrium speciebus, sive *Continua* sint, sive *Intermittentes*, sive de utriusque natura participant.

2. *Causa* est materia quædam vitata & Putrefacta, quæ cum sanguini communicetur litem excitat inter particulas *Acidas* & *Alkalizatas*, undè sanguis in ebullitionem confusam cietur: & quo magis particulae prædominantes de calore, Acrimonia, aut Bile participant, eo magis pervertitur sanguinis crasis, & Symptomata morbi magis ingravescent. Si materia hæc corrupta (sive in Lympha, sive in succo Pancreatico, sive in ipso Chylo, hospitetur) pro parte in vasibus hisce obstruatur (saltem pro modico tempore) quando denuò sanguini redditur: verisimile est exindè effervescentiam febrilem magis augeri.

3. Omnes *Febres Ardentes* periculosa sunt; sed Judicium particulare non ferendum est, nisi ex symptomatum vehementia & ægri viribus, ritè perpensis. Senibus plerumque lethales evadunt. Si Urina spissa sit & crassa, magnam ataxiam in sanguine indicat; Si tenuis & rubra appareat, adhuc majus est discrimen; & si

albescat mortem præsignificat. *Febris Continua Quartana* diu persistens sæpè in Hydropem degenerat.

4. *Therapeia*. In principio *Febris Acuta & Ardens*, æger ab omni carnis usu inhibendus est, & diæta tenuis imperanda est, ut *Panatella*, *Juscula Hordeata*, &c.

Sed in morbi declinatione, & febribus longioribus plenior victus concedatur, ut juscula (& quandoque caro ibid. incoacta) & præcipuè *Gelatina* ex *Carnibus Vituli*, *Pullorum*, *Perdicum*, &c. quibus adde *Gelatina* *C.C.* &c. pro potu *Serum Lactis Destillatum* convenit; ut & *Aq. Hordei Tinct.* *Rosarum*, *Violarum*; *Decocta Acetosa*, *Lusula*, *Portulaca*, &c. Quæ acuantur (si placeat) *Succo Limonum*, *Citrorum*, *Spiritu Sulphuris*, *Salis*, & præcipuè *Nitri*. Exempl.

℞. *Hordei Excortic.* ℥v. *Liquirit.* ℥j. *Cinamom.* ℥ij. *Aq. Pura* lib. v. Coque. Colaturæ adde *Syr. è Rosis siccis* ℥ij. *Spir. Nitri* q. s. ad grat. acidit.

In principio *Venasectio* prodest; & si *Ventriculus* illuvie quadam oneretur *Emeticum* levius conducit, sin aliàs, *Venasectio* celebrata *Purgativum* exhibeatur. *Ex. gr.*

℞. *Decoct. Prunor.* ℥.ß. *Cremor. Tartar.* ℥ß. *Fol. Senn.* ℥iß. *Sem. Fœnicul.* Anisi aa. ℥ß. f. infusio per horas xij. Colat. detur usui.

Purgatione peracta, priusquam *Cardiaca* exhibeantur, *Diaphoretica* quædam in usum revocanda sunt, quæ prima vice de levioribus esse debent. *Exemp.*

℞. *Bezoard. Mineral. Sal. C.C. aa.* ℥ß. *Cum Diascord.* q. s. fiat bol.

Sed in *Febribus Continuis*, *Quotidianis*, *Tertianis*, aut *Quartanis*, *Extrahis & Infusiones Absynthii*, *Gentianæ*, *Centaurii minor.* & *Corticis Peruviani*, quæ fieri possent cum *Spiritu Salis armoniaci*, & in quartanis *Spiritu Gum. Ammoniac.* Hæc, inquam, una cum supra præscriptis in tali casu conveniunt, prout ratio cuiquam dicitabit.

In hisce febribus curandis attendenda sunt symptomata: à quibus ipsæ febres suas denominationes

ſuntur, ut ardor, ſudor, vigilæ, vomitus, delirium, leiptomia, cephalgia, ſitis, lingua arida, &c. Nam in deliriis, Vigiliis, &c. Opiata propinanda ſunt; in linguæ & faucium ariditate Gargarismata; in ardore & ſiti decocta refrigerantia hætenus memorata, exhibenda ſunt; & in vomitu, diarrhæa, &c. propria horum ſymptomatum cura reſpicienda eſt.

Externè etiam plurima adhiberi ſolent, quorum infinita varietate reſerti ſunt plerique authores, ad quos lædorem remitto.

CAPUT XXXVI.

De Febre Heſtica, Colliquatione & Catarrhali.

1. **O**Mnes hæc febris ſpecies ab eadem cauſa proveniunt, viz. Acrimonia in ſanguinis maſſa, orta ex acredine levi Lymphæ, vel ſucci Pancreatici, &c. quam sæpè acquirunt poſt aliam febrem prægreſſam, vel ſi partem aliquam ulceratam in tranſitu alluant, exinde purulentam quandam materiam in ſanguinem deferentes, vel fortaiſſim hæc acredo provenit à facultate digeſtiva læſa, obſtructionibus Meſenterii, &c. undè Chylus nimiam aceſcit, & corpus à paſtu calore perfunditur.

2. *Heſtica* dignoſcitur ex pulſu debili & celeri, calore modico & acri (circa horam aut bihorium à paſtu utrumque hoc Symptoma magis urget) ſiti, tuſſi levi. --- *Catarrhaliſ* verò dignoſcitur ex tuſſi vehementiori, obſtructionibus pectoris, Torpore Vigili & perpetuo], *Colliquativa*, ex ſudoribus Nocturnis. Hoc autem omnibus hiſce commune eſt quod corpus gradatim conſumatur, adeo ut in merum Sceleton degeneret, ſolacite & oſſium compage ſuperſtite quo calu morbus denominatur *Tabes* vel *Marasmus*.

70   CAPUT XXXVI.

3. Febres hæc si in principio attendantur curari possent; sed si corpus macie confectum fuerit antè curam inchoatam, ægre (si unquam) curantur. Si *Hæctica* ab inflammatione, Apoplemata, &c. procedat, nisi hisce symptomatis propriam curam adhibeas, laterem lavas.

4. *Cura* tota consistit in sanguine dulcificando, & ab acrimonia hac expediendo; in quem finem, corporis & animi exercitia, somnus, vigiliæ, excreta & retenta, naturalem statum sequantur: omnes potus fortiores spirituosus, cibi aridi, & concoctionis difficilis, cautè usurpentur; sed juscula, gelatine, precipuè ex carne gallinæ, vituli, perdicis, &c. confecta, Panatella, Pulvis Oryzacæ, Lactæ, &c. cum ægri commodo usurpantur.

In Regno *Pharmaceutico*, *Absorbentia* & *Acrimoniam Corrigenia* primas tenent, ut, *Bezoardicum Miner. Jov. Lunar. Ocul. Cancr. Margari. Cathecu, Antihæcticum Poteris, Minsisti, Diasaturn. &c.* Proximo in loco numerantur *Gummata* & *Balsama*, ut, *Ammoniac. Galban. Terebinth. Balsam. Sulphur.* (quale hætenus memoravimus *Capite 12. de Empiematico*) & *Balsamica naturalia.* Sed *Medicamina* in forma liquida exhibita magis huic morbo conveniunt, nam & sitis sæpissimè hunc morbum comitatur, proinde pro potu ordinario, & vehiculis requisitis, usurpetur *Aq. Hordei*; decocta, *Succi*, & aquæ destillata *Endivia, Acetosella, Portulacæ, Borriginis, Prunorum, Pomerum, Passularum, Radicum Aperientium*; emulsiones *Seminibus Frigidis*; *Aq. Antihæctica Dolai*; omnia remedia *Nitrata*, &c.

Quæ sequuntur, mirum successum habent, sicut in nostra praxi sæpius observavimus.

R. Bezoard. Mineral. Antihæctic. Poteris aa. ℥ii. Misce.
Dosis à gr. viij. ad gr. xv. in pulpa Pomi singulis auroris, super bibendo ℥iv. infusionis sequentis.

R. Aq. Capon. Aq. Speemat. Ranar. aa. lib. β. Antimon. Crudi Pulveris. ℥j. Passular. Incisar. ℥ij. Infund. in vase vitreo duplici in loco aliquo calido, Colatura ℥iv. Add. Spir. Sal. Armoniac. gr. xx. pro una Dosi.

Sed præterea, varia illa symptomata & affectus, à qui-

à quibus oritur febris maximè sunt attendenda, v. g. si calor intensus Pedes & manus possidet; sicut multum urgeat, hoc in casu remedia aquea juncta acidis levioribus conveniunt: In sudoribus nocturnis adde nitrata & saturnina.

In obstructionibus & febribus *Catarrhallibus Spir. Saligno Urinæ* conferunt. Si tussis, vigiliæ, dolor, diarrhœa, &c. absint, *Bezoardica* & *Anodina* usurpanda veniunt. --- Si ab aliis morbis procedat, consule illorum curam, v. g. si ab *Apostemate*, *Ulvere*, &c. exhibenda sunt *Balsamica*; & sic de cæteris.

CAPUT XXXVII.

De Febribus Intermittentibus.

1. Est vitiosa sanguinis effervescentia, unâ cum paroxysmis quandoque pluribus quandoque paucioribus, intervallatim homines corripiens; paroxysmis pura sua sponte recedentibus, & denudè redeuntibus.

2. Si paroxysmus invadat post interstitium 24. horarum dicitur *Quotidiana*; si post 48. horas, dicitur *Tertiana*; si post 72. horas vel 3. dies elapsos, quarto nempe die (inclusivè numerando) dicitur *Quartana*; omnes hæc febrem intermittientium species magis vel minus vehementes sunt, & magis vel minus prolongantur, prout materia peccans & ægrotantis temperamentum variatur.

3. Omnes febres intermittentes incipiunt ab Algore & Horrore qui per horam præter propter durat; deinde subsequitur incalescentia febrilis, cum dolore capitis & Lumborum, Olcitatione, Siti, Vigiliis, & nonnunquam delirio.

Febris Intermittens *Quotidiana*, si eandem non observet periodum, & unâ adsint sapor amarus in ore refidens, vomitio materiæ biliosæ, &c. audit apud Medicos

nomine *Tertianæ Duplicis*. Sed si hæc symptomata non appareant, sed paroxysmus statim à pastu regulariter & constanter invadat, dicitur *Quotidiana*. Quartana plerumque post meridiem, vel circa vesperam invadit. In omnibus febribus intermittentibus pandiculationes & oscitationes præcedunt.

4. In *Causa* explicanda, nos non alius quam celeberrimi *Silvii* vestigia sequimur, & proinde autumamus febres intermittentes ortum ducere ab obstructione unius, vel plurimum è ductibus lateralibus *Pancreaticis*, quæ obstructio contingit ex pituita viscida majori vel minori copia ibidem collecta. Undè fit quod *Succus Pancreaticus* ex mora acescat, & proinde cum postea in duodenum proruperit, & Bili ibidem obviam iverit, effervescentiam excitat quæ horrem, Rigorem, &c. inducit. Et hoc etiam extra controversiæ aleam ponimus, quod varietas illa febrium intermittentium non aliud è quàm à varia dispositione & mixtura *Succi Pancreatici*, *Bilis*, & *Pituitæ* noxiæ, oriatur. Huic sententiæ magnam conciliat auctoritatem maximus ille *Silvius*; *vid. præx. l. 1. c. 27. & 30.*

5. Febris intermittens suapte natura periculosa non est, nisi per accidens infirmos & valetudinarios corripuerit, vel morbum quempiam gravem seu malignum subsecuta fuerit, vel in alium affectum se pejorem, Hydropem, Phthisin &c. degeneraverit. *Quartana* est omnium longissima, & curatu difficillima, undè vulgò *Ludibrium Medicorum* dicitur. Nos tamen felicissimè & maxima cum expeditione curare consuevimus, in id ipso tempore hyberno, quo tempore maximè pertinax & difficilis observatur; nec in hac nostra cura unquam *Corticem Peruvianum* in usum adhibuimus.

7. *Cura*. Coagulatum illud obstuens incidendum, dissolvendum, & expellendum est: aciditas & acrimonia succorum corrigenda; & partes debilitatæ corroborandæ sunt. Omnia *Amara* & incidunt & corroborant, ut Radices *Gentianæ*, *Aristolochiæ*, *Enulæ*: Summitat. *Absinthii*, *Tanacetii*, *Marrubii*, *Centaurii*, *Chamomilli*: & tantum decantatus ille *Cortex Peruvianus* Omnium *Aromaticarum* actia, ut, *Piper*, *Caryophylli* &c. Sed *Sol. Vo-*
151.

Tart. Ol. mirum in modum obstructions referant & ac-
ditates corrigunt, quo casu etiam addi possent *Absor-*
benria, ut *Oculi Cancrorum*, *Bezoard.* *Mineral.* &c.
Quæ omnia variè præparari possunt. *Cathartica* etiam,
& *Diaphoretica*, vel supra præscriptis juncta vel per se
debitis intervallis exhibita, maximè conveniunt; imò
absolutè necessaria videntur, sicut & *Emetica*. Quando
Ventriculus saburra impura oneratur. Inter autem *E-*
metica præcipuum est (nisi virium imbecillitas adsit)
Tart. Emericus, aliàs *Sal Virr.* & *Cardui*. Ex.gr.

℞. *Zyrhogala* lib. iij. *Summitat. Cardui*, *Camomill.*
aa. ℥j. f. decoctio.

Hoc primò vomitum, deindè sudorem provocat.
Non ipsimet experti sumus, quod decoctum *Cha-*
momilli magna quantitate assumptum (vel succus ejus-
dem minori quantitate) per duas vel tres vices re-
petitum, morbum profligaverit.

Pro *Cathartica*, quæ sequuntur, aut his similia
conveniunt.

1. ℞. *Decoct. Amar. Ziv. Syr. è Rhampo Cathart.* ℥vj.
Spir. Absint. gut. xl. Misce pro una dosi. Vel si magis
allubeat hoc *Sylvii*.

2. ℞. *Pillul. Exetid.* ℥℥. *Trochisc. Alchandal. Mercur.*
Dulc. aa. gr. v. *Ol. Succin. gut. ij. f.* *Pilulæ* pro una dosi.

Si obstructions non usque adeo contumaces sint, sæ-
pè unica diaphoresi profligatur morbus, ut sæpè in pra-
xi nostra nobis occurrit. *Diaphoretica* sunt, decocta
Chamomilli, *Salvia*, *Cardui*, *Scodii*; *Petasitidis*, &c.
quorum singulis dosibus addi possent *Spir. CC. Lau-*
dan. Liquid. Tartarificati, *aa. xx. ad xxx.* & si urgeat
ocasio, tantundem *Tinct. Piperis*.

Hoc etiam observandum est quod *Emetica* & *Ca-*
thartica longius ante adventum Paroxyismi exhiben-
da sunt; *Sudorifera* autem non nisi circiter 2. ho-
ras antè Paroxyismum, ut æger nempe sudore le-
viore perfundatur illo ipso temporis momento quo
paroxyismus redux invadere consueverat.
Externè applicari possent *Emplastra*, ex *Nassiche*,
Olibano, *Camphora*, *Oleo Macis*; *Terebinthine*; quæ
ventriculo, umbilico, vel carpis admoveantur.

CAPUT XXXVIII.

De Febris malignis & Pestilentia libus.

1. **F**ebres hujus farinae varia fortiuntur nomina, à variis symptomatibus & locis, & aliàs eadem planè methodo curantur: Præcipua enim differentia in *Malignitatis* gradu consistit. Ex omnibus hisce Febris ipsa Pestis maximè est maligna, acuta, contagiosa, & lethifera.

2. *Febris maligna*, est morbus contagiosus & perniciosus, vires prosteruens, fermenta omnia & viscerum functiones penitus subvertens, ortus à Deleteriiis & Contagiosis particulis Sanguini insinuat, & illo mediante in singulas Corporis partes devehit.

3. *Signa* sunt subitus virium collapsus, & præterea, quando primò invadit hujusmodi febris, horror levis, quem subsequitur dolor capitis & lumborum, pulsus frequens, debilis & incostans, urina conglutinationis sanæ æmula; quandoque vigilæ, quandoque corporis & somnolentia cum insomniis infestis, Delirium, Vertigo, Sitis, defectus appetitus, Vomitus, Singultus, quandoque Stridor dentium, Tormina Ventris, Cardialgiæ, Leipothymix Convulsiones, Hæmorrhagiæ, Diarrhæa, Maculæ & Exanthemata in superficie corporis apparentia, & si adsint Carbunculi, & Bubones, vera dicitur *Pestis*.

4. *Causa Februm malignarum* est Aer Sale Volatili Arsenicali, vel acri, imprægnatus, qui sanguini & sero communicatur, vel per corporis poros, vel mediante alimento, saliva, &c. Sed præcipuè per inspirationem in pulmones deducitur, undè sanguinis textura & intima consistentia violatur, aded ut principio vitali resistat, & Spiritus Animales in confusionem redi-

digar
super

5.
serva
habe
tionc
dici
repu
fomr
lingu
rum
obvi
cer
tës
fum
ta I

6.

abi
Mal
Sym

P

gnit

con

om

mor

moi

&c

refe

exh

at,

qua

the

lut

ben

&c

nif

Al

die

La

digantur. De Corruptione acris vide Authores, qui hac super refuse scripserunt.

5. Prognostica sunt maximè infida & dubia. Observandum tamen est Morbos Epidemicos peculiaria habere symptomata, ex quorum accurata observatione, morbi exitus, an faustus, an infaustus, prædici potest. Prognostica, quæ sequuntur meritò mala reputantur, viz. Delirium sub initio morbi, & à somno non levatum, motus convulsivi, manuum & linguæ tremor, singultus, aspectus faciei & oculorum ferrox & horridus, conatus objecta quæpiam obvia corripendi, & stragula quibus coopertus jacet complicandi: Exanthemata & maculæ apparentes & continuè evanescentes, &c. --- Quod ad pulsum, urinam, & alvi excretiones attinet, nulla certa Prognostica exindè deduci possunt.

6. Cura præcipuè in duobus consistit, vel in corpore ab injuriis contagii defendendo & præservando, vel in Malignitate ex contagio hætenus suscepto & reliquis Symptomatis vincendis & profligendis.

Primo conducit omnia illa fugere quæ corpus malignitati contagii magis obnoxium redderent, ut nimia comestatio, compositio, & veneris usus immoderatus, omnes affectus & passiones animi, ira, sollicitudo, timor, &c. Cavendum etiam ne evacuationes solite, Hæmorrhoidum Mensium, Fontanellarum, &c. à naturali & consueta methodo desciscant. Si adsit, obstructione referendæ sunt, si Cacoehymia, Emerica & Cathartica exhibenda sunt, quibus addantur (vel, si magis arrideat, debitis intervallis per se exhibeantur) Bezoarica, quæ & per Diaphoresin & per Diuresin operantur. Si plethora adsit, secetur vena. Omnes autem hæ regulæ solummodo obtinent, ubi aliæ circumstantiæ non prohibent, v. gr. Tempus anni inopportunum, aer infectus, &c. Emerica, Cathartica & (præcipuè) Venæsectio non nisi maxima cum cautela imperanda sunt, quin potius Alexiobarmaciis & Sudoriferis insistendum.

Externè, ad infectionem præcavendam suadent Medici ut focus instruat ex Junipero, Lauvis, Roremarino, Lavendula, &c. & ut omnia loca diligenter vitentur, in qui-

quibus hic morbus grassatur, etiam omnia loca fetida, squalida & Cadaveribus repleta: sin autem impossibile sit loca huiusmodi infecta, & hominum hoc morbo correptorum consortium, fugere. *Præservatiua* assumentur, & manè ante cibi assumptionem, & noctu antequam obreperet somnus. Exempl. gr.

℞. *Aq. Frophyllact. Sylvi*, *Vini Mercatoris aa.* lib. j. *Theriac. Venet. Veteris ℥iv. Camph. ℥j.* fiat. *Tinctura* Dosis ℥j.

Præter *Theriac. Andromachi, Mithridatium* etiam & alia Alexipharmaca composita conveniunt Radices *Zedoaria, Angelica, Petasitidis Contrayerva, Serpentar. Virginian. Alii.* Etiam *Crocus, Carduus Carlina* dictus, *Ruta &c.* De omnibus, inquam, hisce fieri possunt *Infusiones, Tinct &c.* maxima cum utilitate. Et si addantur *Acida*, ut, *Spir. Acidi Minerale, Succu Citrorum, Limon. Lujulæ, &c.* eo magis efficaciora, experientia teste, evadunt. Qui itaque Melancholici sunt antidotum in potiore circumferunt, & etiam illi quorum sanguis acido temperatur pro optimis præservatoriis utuntur *Vino cum Spiritu C. C. Urina, &c.*

Sed si morbus hætenus ægrum corripuerit, & jam iacta sit alea, exhibenda sunt remedia quæ non solum malignitatem & acrimoniam imbibant, & per diaphoresin expellant, sed & alia symptomata periculosa supprimant & devincant, diarrhæam fortè, convulsionem, &c.

Ex *Antidotis* hæc meritò primum sibi vendicant locum: viz. *Bezoardic. Antimon. Unicornu fossile, Ossa Viperar. Serpent. vel e Corde Cervi, Margaritæ, Corallia, Oculi Cancror. Bol. Verus, Terra Sigill. Sal. Volar. & Spirit. C. C. Viperarum, Urina, &c.* quæ si *Succinata* mirum in modum venenum expellunt & Spiritus animales corroborant & invigorant. Ex supra nominatis, & aliis ejusdem farinae, varia fieri possunt præparata, pro symptomatum diversitate varianda. Exempl.

1. ℞. *Spec. Cord. Temp. ℥j. Camphor. Salis C. C. aa. gr. iv. Olei Succin. Gur. iii. Discordii q. s.* fiat Bolus.

2. ℞. *Bezoard. Mineral. Pulver. Gasconici, aa. gr. vj. Sal. Viperar. Camphor. aa. gr. iij.* fiat Pulvis.

Hu-

Hujusmodi remedia exhiberi possunt sub primâ morbi insultum ad diaphoresin promovendam, sed denud reiteranda sunt prout postulat occasio; & interea *Laudani* gr. j. si nempe dolores adsint atroces; & interea dum sudat æger subindè propinentur *Cocleatia* bina *Tinct.* supra præscriptæ; vel affundatur *Spir. Nitri spiritibus C. C. & Viperarum*, usque donec *Ebullitio* cesset. Posses etiam ope *Spir. horum fixorum*, vel *Salis* ex hac commixtione præcipitari, *Aq. Hordei* acuerè, vel potius *Aq.* in qua *C. C. & Offa Viperarum* decocta fuerint, quæ dulcificetur *Syrupo Papaveris*, vel *Diamoron*; vel instilletor *Spir. Dulcis Nitri, Salis Vitrioli*, in aquam *Borraginis, Scordii, Juniperi, &c.* de quibus bibat æger dum sitibundus aut calore oppressus existit. In *Vigiliis* autem & deliriis (nisi hæc finem consequantur) addenda sunt *Opiata* fermentata. In siccitate oris & linguæ utantur *Sale Prunella* cum *Aq. Rosarum, Plantaginis, Syrup. Diamoron, Vino albo, &c.*

Externè *Regio Cordis, & Carpi* inungantur *Ol. Succini, Ruta, Angelica, Scorpionum, Nucis Mosaicæ, &c. & Balsamis*; quæ etiam formari possunt in modum *Emplastrum* cum *Pulvere Busonum, Sabin. Rut. Sulphur & Terebentina*. Quod ad *Bubones & Carbunculos* attinet, consulendi sunt alii Authores.

CAPUT XXXIX.

De Variolis & Morbillis.

I. **A**ffectus hi sunt de *Febrium malignarum & contagiosarum* genere, solo humano generis incidentes, idque nonnisi semel per integrum vitæ curriculum (non obstante quod supposititii quidam affectus horum æmuli in contrarium adducantur) *Variola* primò pustularum in modum prorumpunt, quæ denique saniosæ evadunt, sed *Morbilli* primò rubicundi & sicci apparent, &

& deinde abique suppuratione evanescent.

2. *Signa* sunt, Arteriarum & Brachii & Temporum pulsatio frequens & citata, oculi rubicundi apparent, & humorem aqueum Lachrymarum ad instar profundunt. Cutis pruritu & punctationibus afficitur, adest torpor insignis, dolor capitis & dorsi, calor febrilis levis, & constans, qui post duos aut tres dies multum augetur, cum siti, Vomitu, Pulsatione cordis, Respiratione difficili, Tremore, Convulsionibus, &c.

Tertio autem vel quarto die variolæ plerumque erumpunt, primò quidem in dorso, deinde in Abdomine & facie, & tota corporis superficie: *Augmentum* durat usque ad diem undecimum.

In *Morbillis* symptomata sunt mitiora, copiosa adest salivæ excretio, & tussis plerumque vehementior, quam in *Variolis*.

3. *Causa*. Credo horum affectuum seminarium nobiscum connasci, & in nostro corpore occultum latitare, usque dum Causæ quædam occasionales (precipue contagium) sanguinem violenter exagitaverint, undè fermentum illud feminale insurgens, *Variolarum* eruptionem procurat.

4. *Variola* citò apparentes, primùm rubræ, deinde albæ amplæ, rotundæ, paucæ, distinctæ, &c. periculum abesse significant. Sin autem calor febrilis antè variolarum exitum mitescat; vel si egressæ sint irregulariter, vel ubi egressæ sunt, statim recedant, vel si confluentes & depressæ, & maculis nigris in medio apparentibus stipatæ fuerint, si illis permisceantur maculæ purpureæ, si adsit alvi fluxus, respirandi difficultas, tussis sicca. Urina vel dejectiones sanguineæ; omnia inquam hæc sunt signa lethalia: Et si post eruptionem confestim evanescant, & tumor remittatur, in pessimo sunt statu. Adulti in majori discrimine versantur quam juniores; & si mulierem gravidam corripiant, plerumque abortus subsequitur.

5. *Cura*. Quamprimum symptomata febrilia se se prodant; eger aeri frigido non est exponendus, frigus enim eruptionem inhibet; sed & etiam à nimio calore cavendum est, hic enim ebullitionem nimiam concitaret; gra-
dus

us itaque calor & frigoris moderati esse debent, & naturalem statum non transgredientes. Cerevisia, vinum, caro, fugiantur; Eorum vicem suppleant, *Farina Avenacea*, *Panarella*, cum *succo Civi* vel *Aurantiorum*, & pro potu Lac cum pomis ibidem infusis.

℞. *Lactis Pint.* j. *Aqua Pint.* iij. *singulis Pintis Adde Syrupi Civi* vel *Luzul.* ℥i. vel *Aqua Hordei*, si acuat *Spiritu Dulc. Salis*, *Nirvi*, *Vitrioli*, cui gravioris saporis ergo addatur *Syrupus* aliquis. Vel (si magis arrideat) *Cerevisia tenuis* in qua flores *Calendula*, *Aquilegia*, *Borraginis* & similiarum decocti fuerint, de qua bibat æger pro libitu. *Cardiaca* differenda sunt usque ad quintum diem, quo tempore lecto committatur, & *Cardiaca* congrua usurpentur: & si malignitas subesse videatur, addantur *Bezoard*.

℞. *Aqua Scord. Cardui bened. aa.* ℥j. *Laud. Liquid. Tim- Etur. Croc. aa. gut. vj.* *Syrup. Corallor.* ℥j. *Misc.*

Hoc vel huic simili utatur usque ad diem septimum, octavum, vel nonum: & si occasio postulet, adde *Antimon. Diaphoret. Bezoard. Mineral. Terr. Sigillat. Myrrh. &c.*

Sed si nova febris suboriat ex pustularum sup-
puratione, *Acida* leviora exhibenda sunt, usque dum febris declinare inceperit.

In *Variolis Confluentibus* Methodus præscripta rigi-
dius observanda est, majus enim subest discrimen,
quam in *Distinctis*: & præterea *confluentes* plerum-
que comitatur adultis Salivatio, in infantibus flu-
xus alvi. Quod ad Salivationem attinet, illa
potius promovenda quam inhibenda est, usque
ad diem decimumtertium; in quem finem utatur
æger *cerevisia tenui* (vel simili) de qua
copiose bibat, hæc enim nec calorem, nec sudorem
conciliat: *Hypnotica* etiam sub vesperam
concedi possent: hoc pacto promovebitur intumescencia
faciei & manuum, æque ac salivatio, usque adeo ad salutem necessaria. Quam sententiam
adstruebant quidam non infimæ fortis Medici, &
precipue celeberrimus noster *Sydenhamus*, cujus doctrinam
hac in parte in praxi nostra sæpissime confirmatam vidimus.

℥i. Aqua Rosar. Lujul. aa. ℥j. Laudan. Liquid. gur. xi. Syrup. Diamoron. ℥β. Misc. fiat Julapium.

Sunt inter Medicos qui præscribunt *Diacod. ℥j. Laudan. Liquid. gut. xiv. in aqua Primula veris.* Exstimant etiam *Diarrhœam* infantum inhibendam non esse, ex eo quod sit naturæ conatus ad materiam morbificam expellendam, quorum sententiæ nos calculum nostrum adjicimus.

Quæ symptomata apparent antè *Variolarum* eruptionem vix attendenda sunt: Sed si, cum jam egressæ fuerint, demò evanescent, *Saliva Volatilia, Urinosa, Spiritus Viperarum, C. C. &c. Elixir Propriet. Essent. Mirrh. &c.* maximè conveniunt (Quæ etiam juncta *Cephals* in *Comare & Epilepsia* multum valent.)

Si *Saliva viscida* ægros infestet aded ut in suffocationis periculo videantur (quod & sæpè contingit, circa diem undecimum) Gargarismata in usum revocanda sunt. Vulgare hoc Medicorum præscriptum multum confert.

℥i. Corsic. Ulmi ℥oj. Glycyrrhiz. ℥β. Passular. Exacimar. ss. Rosar. Rubrar. pug. ij. Coq. in f. q. Aquæ Fontan. ab lb. iss. in Colatura Dissol. Mel. Rosar. Oymell. Simpl. aa. ℥ij. Miscæ fiat Gargarisma. Quoad alia symptomata, consule alios auctores qui eadem fusiùs tractarunt.

Externè, cum pustulæ duriusculæ evaserint, inungatur facies *Oleo Amygdalar. Dulc. vel. Cremore lactis* commixto pollinis subtilissimo *Brasili recentis* optimè siccari. de quibus fiat *Unguentum*, quod non solum cutis Pruritum, sed & ejusdem deformitatem impediret.

CAPUT XL

De Chlorosi.

- A**ffectus hic *Chlorosi* dictus, quandoque *læteri albi*, morbi *Virginei*, *Febris alba*, &c. nomine audit: estque *Cachexia*, vel mala corporis dispositio.
- Signa* sunt *Lassitudo totius corporis*, *Spontanea, facies*

cies pallida & livida, respiratio difficilis, speciatim si corpus moveatur palpitatio cordis, Arteriarum pulsus citatior; Intumescencia totius corporis, Tibiarum, Pedum, &c. totum etiam corpus molle & flaccidum existit; adest etiam dolor Ventriculi, Cephalgia gravativa, appetitus depravatus, mensium suppressio, &c.

3. *Causa.* Internè, sanguis nimium redundat pituita viscida, & acida, vasa Capillaria, speciatim quæ uteri regionem occupant, obstruente.

Externè somnus nimius, exercitii & motus defectus, vitæ genus sedentarium, præcipuè autem vitæ incongruus ventriculi & aliarum partium fermentum enervans.

4. Affectus hic; non est periculosus, si in Virginitibus oriatur ex mensium suppressione, non aliàs felicitus quam ex mariti consortio curabitur.

5. *Therapeia.* Causæ externæ removendæ sunt; pituita acida & viscida corrigenda & expellenda est; obstructions referendæ, &c.

Primò ita si ventriculus impuritatibus saturetur, & vires non prohibeant, leve Emericum conducit; sed in omni casu Catharticum aliquod de tenuiorum genere sæpius exhibendum est; ut corpus à materia illa viscida liberetur. Ex. gr.

℞. Pilul. Stomach. cum Gumm. ℥ij. Sal. Urin. ℥ss. Ol. Menth. Fœnicul. aa. gut. iij. fiant Pilulæ, vel,

℞. Cholib. prepar. Dilsenn. aa. ℥ss. Cariophyll. Nuc. Moschat. aa. ℥ij. Misc. f. pulvis pro una dozi. Vel si magis allubeat exhibeantur Infusiones Purgativæ, vel Apozemata cum Sem. Agaric. Rhabarb. &c. semper tamen junctis Apertivis huic affectui congruis; è quibus præcipua sunt Rad. Ari, Aristoloc. Brian. Summitat. Scordii, Artemisa; Absynth. Fuleg. Centaurii min. Nept. Agrimon. Croc. Sem. Dauc. Fœnicul. Anis. Et Aromaticis, ut Cariophyll. Nuc. Moschat. Cinam. Cori. VVin. Piper. &c. Conducunt etiam omnia Volatilia Antiscorbutica capite 28. descripta, & Gummata, ut Aloe, Ammoniac. Galban. Myrrh. Sed preparata ex Marte, ut ejusdem crocus, sal, extractum, Tinctura, &c. in hoc morbo debellando nullis ferè re-

mediis loco cedunt. His adde *Sal. Volar. Ol. Tinct. Antimon. Spir. Tartar. &c.*

R. Tinct. Antimon. Tinct. Martis aa. ℥β. Misce, dosis ad gutt. xxx. vel xl. in aqua Artemisia. Vel, R. Spir. Sal. Armoniæ. Tinctur. Croc. Spirit. Sabin. aa. ℥j. Essent. Nuc. Moscat. ℥β. Misce, dosis à gutt. xl. ad l. in Vino Chalybeato. Vel,

R. Croc. Marr. Bezoard. Mineral. aa. ℥j. Facule Byron. ℥ij. Ol. Cinamom. gutt. iv. f. Pulvis.

Hæc & similia per tres aut quatuor septimanas exhibeantur, purgationibus etiam levioribus quandoque intercalatio.

Nisi hæc ultimò prescripta sudorem moverint adhibenda sunt etiam *Diaphoretica* (nempe post correctionem & evacuationem materiæ peccantis) ad recrementa expellenda & leucophlegmatiam abigendam.

CAPUT XLI.

De Mensum Suppressione.

1. **E**st vel totalis suppressio, vel diminutio naturalis evacuationis sanguinis menstrui, quæ jure naturali quoque mense fieri consuevit.

2. *Causa* oritur, vel à vitio sanguinis, qui cum nimium viscidus & spissior existat fermentatio menstrua ritè non peragitur; vel à vitio vasorum evacuationi inferientium, quæ occlusa vel nimium angusta redduntur ope materiæ cujusdam glutinosæ vel forsitan lumbricorum, lapillorum, uteri & partium adjacentium intumescentiæ, nimis pinguedinis, &c.

Inter *Causas* externas recensentur aer frigidus; ægri introitus in aquam frigidam, ipso fluxus tempore; pravæ sanguinis diathesis, unde fermenta stomachi, &c. depravantur; etiam mæror, timor, iræ, &c.

3. In

3. In affectu hoc dignoscendo, ipsius ægri testimonium certissimum est signum. Si oriatur ex vasorum obstructione, adest Torpor, appetitus imminutus, intumescencia Abdominis, dolor Lumborum & partium vicinarum; sæpissime etiam fluxus sanguinis ad aliam quamlibet partem, vel nares, vel os, &c. qui circa tempus debite evacuationis menstruæ invadit. Si oriatur à Sanguinis vitio, adest Cachexia:

4. Est Morbus Chronicus; & nisi tempestive caveatur, forsitan Hydropem, Suffocationem, Pthisin, &c. producit.

5. Cura. Ab initio, primæ viæ sunt purgandæ; exhibendo Cathartica, qualia capite ultimo prægresso memoravimus; quibus adde *Extract. Colocynt. Elater. Scammon. Resin. Jalap. &c.*

℞. *Pilul. ex duobus & Stomach. cum Gumm. aa. Zi. Castor. Croc. Sal. Marris, Artemis. aa. Sj. Oleum Stillat. Sabin. gur. x. cum Sir. Absur. f. Pilulæ*
 Dosis. ℞. Exhibenda eodem circiter tempore quo menstrua profluere consueverant. *Aperitiva* etiam superiore capite recensita, non incommodè huc referentur, quibus insuper adde *Radic. Pepsid. Angelic. Imperator. Zedoar. Folia Rut. Major. Menth. Sabin. Eorumdem etiam Salia & Olea Destillata, cum Tinct. Castor. Gum. Guajac. Ammoniac. Myrrh. &c.* multum præstant; speciatim, si *Volar. Ol.* pro tincturis extrahendis adhibeantur, exinde enim majori vi possent in obstructionibus referendis, cum debitis vehiculis propinata. *Enemata* Calidiora injecta & diù retenta laudantur; & satis novimus *Plebotomiam* circa tempus evacuationis menstruæ consuetum multum conferre; quod ad *Injectiones, Pessaria, Balnea, Unguenta, &c.* attinet, non opus est quod in angustis hisce schedulis super hoc themate verba faciamus, quandoquidem plurimi prostant auctores qui materiam illam prolixè fatistractaverint; quos consulere dignetur lector.

CAPUT XLII.

De Nimo Mensam Profluxa.

Menses nimium profluere dicuntur; vel quando sæpius quam fas est fluunt; vel quando diutius quam par est fluxum protrahunt; vel quando majori quantitate quam solitum est peccant.

2. Causa. Sanguis vel nimium attenuatus, vel nimium abundans; vasa etiam uteri, vel nimium laxata, vel humida; vel supra modum referata, vel rupta, &c.

Causa Accidentales sunt nimia calidorum & acrim ingurgitatio, Dæta tenuis sanguinem attenuans, pharmaca ejusdem generis ingesta; vigilie nimie, exercitium corporis nimium; etiam timor, vulnera, idus, casus, &c.

3. Quod major est fluxus, & quod diutius persistit, eo majus inest periculum & contra. Si fluxus augetur, viribus ægri interea prostratis, malum est omen. Si nullum aliud morbi genus prodixerit, & mulieres sint Jvenes, vix unquam cura fit irrita. Sed in mulieribus senioribus fluxus inveteratus sæpe incurabilis est.

4. Cura. Primò sanguis rectificandus; humores noxii expellendi; si Pilioli, exhibeantur Tamarindi, Rabarb., Diacutb., Passular., &c. sin autem magis feroci existant.

R. Elect. Lenitiv. ℥j. Pulv. Jalap. ℥j. Ol. Virr. gur. iij. Misce. Vel huic simile prout exigit necessitas.

Deindè adhibeantur Incrassantia Terrea, & alia Adstringentia ut Plantago, Bursa Pastoris, Rosa Rubra, Tormentilla, Bistorta, &c. Terra Sigillata, Bolus Verus Carachu, Lapis Hamatilis, Sanguis Draconis, Corallia, Crochus Martis Adstringens, &c. Ex. gr.

R. Semin. Plantag. ꝑapav. Hyosciam. aa. ℥ij. Succin. flav. Sang.

Sangu
ce P
max
do.
Es
fed
tio,
Non
&c.
Alun
Fl
per
Sacco

i. E
Plex
in fu
sua e
domi
drior
Gutt
doqu
tur,
& al
situde
2. N
max
& eg
mine

Sang. Dracon. aa. ʒj. Cum Syrup. de Ros. sic. f. Elect. vel vice Papav. & Hyosciam. adhibeatur Laudan. Opiat quod maxima efficacia præditum est in morbo hoc profligando. Vid. Cap. de Hemoptoe, & de Dysenteria.

Externè Ligaturæ, & Cucurbitulæ, nil nocent, sed ad revulsionem optimum medium est venesectio, si nempe vires consent, & ætas sit Juvenilis. Non incommodè etiam Hypogastrico, regioni Pubis, &c. applicantur *Adstringentia*, ut *Acetum*, *Decocta Aluminis*, *Tormentille*, & similia.

Fluor Albus eadem planè methodo curatur, semper tamen addendo *Terebinthinam*, *Camphoram*, & *Saccharum Saturni*.

C A P U T XLIII.

De Passione Hysterica.

1. *Est Affectus Convulsivus* ortus à vitiosa quadam austerà vel acida materia fibras nervosas *Uteri* vel *Plexus Mesenterici* irritante; undè *Spiritus Animales* in furorem & tumultum concitantur, & ex impetuosa sua expansione varia symptomata producant, ut *Abdominis Murmurillum & Distentionem*, *Hypochondriorum Dolorem acrem & pulsativum*, *Nauseam*, *Gutturis Suffocationem*; quandoque *Pallorem*, quandoque etiam *omnis sensus & motus penitus, aboleatur*, undè subsequitur *vertigo capitis*, *ventriculi*, & *aliarum partium*, *dolor*, & *totius corporis lassitudo*.

2. *Morbus hic raro lethalis est* sepiissime autem *contumax & chronicus*. Si *vehementer urgeant symptomata & egra senescat*, vel *gravida*, vel *puerpera fuerit*, imminet *periculum*, quandoque autem *virgines perbellæ*,

ex hominis benevoli consortio, jucundissimam & felicissimam curam nancisci satagunt.

4. *Cura* (durante paroxysmo) consistit in spiritibus debaccantibus reducendis & compescendis; & (extra paroxysmum) in materia acri peccante corrigenda & amovenda. In *Paroxysmo*: *Spir. Fuliginis, Urin. C. C. Ungul. Equi*, & ejusmodi *Spir. Volar. Fœtid.*, vel naribus admoti, vel inditi, vel temporibus inuncti, vel etiam internè cum vehiculis congruis propinati, & commixti *Tinf. Castor. Croc. Ol. Destillat. Rut. Succin.* & similibus; nec non tantillo *Laudani* (non odorati) prout postulat occasio. Ex. gr.

R. Aq. Meliss. Aq. Bryon. Compos. aa. ℥iij. Spirit. Sal. Armeniac. Laudan. Liquid. Tinf. Cast. aa. gut. xxx. Ol. Succin. gut. vj. Syrup. Artemis. ℥j. Misce. Dosis bina Coctlearia, sæpius.

Præter hæc aut his similia; in paroxysmo exhibenda, conveniunt etiam sternutatoria, Vellicationes, Fomentationes, Ligaturæ, & Enemata acriora subindè injecta, multum profunt: sicut & Phlebotomia (si adsit *Pléthora*.) --- Pudendo admoveantur *Moschus, Zibethum, Balsama Apoplectica*, & similia: *Umbilico* autem *Emplastra* & *Unguenta* confecta ex *Galbano, Ammoniaco, Tacamahac. Balsam. Peruv. Ol. Ruti, Succini, Myrrh. Lavendul.* additis *Castor. Ass. Fœtid. Ol. vel Magister. Jovis.*

Extra Paroxysmum; quæ hætenus memorata sunt excepto *Laudano Opiato*, primum tenent locum. Conveniunt etiam *Alterativa* additis *Alkalibus fixis*, ut *Ocul. Cancror. Corall. Bezoard. Mineral. Bezoard. Jovial. Cinnabar. Nativ. ut & omnia Antispasmodica & Uterina*: nec non *Cathartica*, modo ritè intercalata fuerint. Ex. gr.

R. Pulv. Comitiss. Vvaruv. Spec. Dianth. aa. ℥℔. Ol. Succin. gut. iij. Sal. C. C. gr. v. Misce.

R. Pilul. Fœtid. ℥j. Sal. Crav. Human. gr. vj. Misce. f. Pilulæ pro unica Dosi.

Hæc & his similia sæpius repeti debent, vel, si placeat potiones fieri possent ex *Purgativis & Hystericis* una commixtis, *Carminativa & Aromatica* omnibus quibus-

bascumque remediis in hoc affectu adhiberi; solitis jure merito adjunguntur.

Diaphoretica etiam bono cum successu exhibentur: omnes evacuationes naturales statum naturalem observent: & Passiones animi modum excedentes sedulo coerceantur: ira enim, Mœror, Terror, &c. Paroxysmum sæpius induent.

C A P U T XLIV.

De Partu difficili, & Reliquis Puerperarum Symptomatis.

1. **D**ifficilis partus est dolorosa & difficilis fœtus expulsio, aded ut & Matris & Infantis vita in periculo versetur.

2. Dolor satis intensus numquam non partum committatur: sed si labores diutiùs quam 24. horas persistant, & tormina rariùs adveniant, vel si in Lumbos fursùm; non autem in uterum deorsum, terminaverint, jure meritoque *Partus difficilis* nuncupatur.

3. *Causa* varia est pro vario matris statu, prout vel cum morbo aliquo luctatur, vel debilis & tenella existit, vel meticulosa & laboribus puerperii resistens & obnitens. Prout meatus vel angustantur, vel affectu aliquo laborant: vel si fœtus major fuerit solito, vel si incommodè locatus fuerit, vel si funi umbilicali intricatus, vel si ægrotus, debilis, aut mortuus existit, vel si adit fœtum pluralitas, &c.

4. Si meatus nimium angusti fuerint, periculum inest sed respiratio difficilis, sudores frigidi, leipothymic, delirium, convulsiones, lethargia, & similes farinæ symptomata omnia infaulta & lethalia prædicunt. Sternutatio bonum est omen: & si mater erecto sit animo & vires suppetant maxima affulget spes.

Cura. Omnia impedimenta (quantum fieri potest) sedulo amovenda veniunt. Umbilicus, lumbi & meatus interiores inungantur *Unguento Althææ, Ol. Lilior, Rosar.* Si alvus non respondeat injiciantur *Enemata* adjunctis *uterinis*; Si fœtus in Os Pubis recumbat, vel si modo præpostero egredi conetur, retrudendus est in uterum, & in formam legitimam reducendus. Si viæ interiores nimium angustæ fuerint opus est manu Chirurgi. Interea autem, & mater & fœtus corroborentur ex usu *Cardiacorum* quibus *Emenagoga* haud male adduntur. Ex. gr.

℞. *Sal. Volar. Oleos. Zss. Ol. Cinnamom. Aurant. aa. gat. x.* Misce. Dosis gutt. xx. in vino Canariensi vel simili vehiculo. Vel,

℞. *Secundin. Human. Succin. Prepar. Borac. Vener. aa. gr. vj. Ol. Cinnamom. gut. iij.* Misce, f. Pulvis, assumendus in *Aq. Bryon. Comp. & Aq. Meliss.* una commixtis.

Inter *Anaëptica* *Crocus Cinnamom.* & eorum *Tincturæ, Extracta* vel *Olea, Confect. Alkerm. Conf. de Hyatintib.* & similia conferunt; hæc enim non solum matris vires refocillant & corroborant, sed & ejusdem Nifus promoven. Præter hæc tenus præscripta, addi possent hæc & *Hamagoga*, viz. *Fel Cervi, Hepar. Anguil. Testicul. Equin. Castor,* omnia *Sal. Volar. & Spir. Secundin. Human. Sanguin. Human. Viperar. C. C. Fuligin. Urin. & c. Rad. Aristoloch. Bryon. Lilior. Albor. Irid. Folia Matricar. Artemis. Sabin. Rut. Gum. Galban. Myrrh. Amoniac.*

Pro vehiculis adhibeantur *Aq. Cinnamom. Aq. Bryon. Comp. Aq. Puleg. Artemis. Angelic. Meliss.*

Vinum Canariense, Album, & Rhenanum, & similia si fœtus sit mortuus, & vires permittant addi possent purgantia. Ut, *Colocynth. Helleb. Nigr. Incassum* foret exemplum proponere, quandoquidem satis superque trita sint. Eadem etiam media conducunt ad secundinam retentam expellendam: Sternutatio hoc in casu bene audit. In lochiorum suppressione *Carminativa, Aromatica, & Salia Volar. Ol.* ut omnia *Emenagoga, junctis Cardiacis,* primas obtinent, & si febris augeatur *Absorbentia & Balsamica Alexipharmata,* exhibenda sunt. Sed in fluxu lochio.

chiorum immodico, eadem plane methodo insistentium est; quam in nimio mensium profluxu hactenus proposuimus, Vel.

℞. Rad. Tormensill. Pulver. Zij. Laudan. Opiat. gr. iij. sirop. à succo plantag. q. s. f. Electuarium.

Externè; Lumbis applicetur tritum & vulgare illud Cataplasma ex Fuligine & Aceto Vini confectum.

In Torminibus à partu, cura causam respicit; & si partes ulceratæ in causa fuerint, *Vulneraria* requiruntur. Si Lochia acria, & serosa, *Adstringentia* & *Opiata*. Si Lochia suppressa, externis applicationibus promovenda veniunt. Ex. gr.

℞. Spir. Chamomill. Baccar. Laur. aa. ℥j. Ol. Sem. Anis. Zij. Misce. Hac mixtura fomentetur tota abdominis regio.

Etiam in *Febre Lactea*, quæ circiter tres aut quatuor dies à partu invadere solet, quando nempe vasa lactea obstruuntur & Mamillæ intumuerunt, conducit etiam fomentare Mammas hac eadem mixtura; cui si addas *Salia Volatilia Urinosa*, eò efficacior evadet.

Ut Febris ipsa abigatur, causæ *Procatacrica* removeantur, & *Diaphoretica* exhibeantur.

Nota benè, in omnibus hisce casibus suprà nominatis Purgatio nunquam admittenda est, puta primis sex vel octo diebus à partu.

APPENDIX

De Lue Venerea.

Quandoquidem omnium penè Morborum Humano Corpori variè officientium Historiam & Curam emensi sumus, Reliquum est ut de Lue Venerea (Famigera- to illo affectu,) pauca subjungamus; quo facto, libellum hunc ad extremam metam perducemus.

Non est quod Lectori tædium moveamus in morbi hujus primo ortu, origine, nominibus variis, Speciebus Multifariis, ab ovo recensendis. Nobis enim nec lubet, nec vacat diffusa illa veterum scripta, ad Genealogiam ejusdem expiscandam, evol- vere: quorum *molliter ossa jacent*. Cui animus est hæc addiscere, satis prostat Authorum: Nos bre- vitati studemus, & limites propositos neutiquam transgredi decrevimus. Quod ad institutum nostrum facit, nos *Gonorrhæam* & confirmatam *Luem Veneream* breviter delineabimus.

1. Lues Venerea est fermentum Venenatum & dis- positio prava orta à contactu Venereo, Vapores mali- gnos & miasma virulenta producente; quæ semel in- trô recepta Substantias liquidas alias bonas & laudabi- les, quibus commiscetur, corrumpunt, vitiant, & inquinant: undè functionibus naturalibus impedi- mento sunt, & continui solutionem confestim producant;

par-

partes vellicant & dolore afficiunt, adeo ut Ulcera & omnia quaecumque Symptomata huic morbo peculiariter exinde oriuntur.

2. *Signa.* *Gonorrhœa* dignoscitur ex dolore acri urente, inter meiendum, pene ardente & Tumore affectocum dolore intenso; venit enim quod spatio paucorum dierum (forsitan horarum) Vapores virulenti, vitiosi, & inquinati fermentum quoddam depravatam in Pene existens, & Salia fermenti maxime aculeata & penetrantia, virulentia suæ acris effurentis, ulcus quoddam minutum, imò & ulcera, in Urethra Producent; spongiosam ejus partem penetrantia; unde dolor vellicans & pruritus quidam per integram Urethram & Perinæum sentitur; unde etiam subsequitur involuntaria Penis erectio, semen etiam à vesiculis seminalibus sua acrimonia eliciunt, Hæc autem Salia ignita; acria & vellicantia, & Miasmata illa Virulenta, semini commixta, Ulcera seu Pustulas illas producent; vehementer etiam stimulant, & ex innata sibi contrarietate functionibus animalibus virulentam Gonorrhœam producent; unde sequitur totius corporis hebetudo, dolor in Tibiis & Brachiis, Liquor è Pene extillat primo viscidior, postea flavus, purulentus, & virescens quæ materia purulenta, mucosa & ulcerosa, paucis solummodo diebus neglecta, partes Virgæ membranosas & alia adiacentes pervadit, & Ulcera varii Generis virulenta gignit, quæ prostates & Vesiculas seminales in consensum trahunt; & nisi maturè & cum judicio tractentur, spatio paucarum hebdomadarum integrum corpus inficiunt. Et hoc Pacto morbus in *Luem confirmatam* degenerat; in qua adsunt Dolor Lumborum & Dorsi, Femorum stupor & frigus, dolores vagi integrum corpus pererrantes, cutis maculis cæruleis, rubris, flavis, defædata; malignitas partes principales, Hepar, Lienem, &c. invadens, facultatem nutritivam depravat, sanguinem generat pravum, & particulis adustis redundantem, unde ignitus (quasi) salitus, & vellicans evadit Temperamentum & externa Cutis superficies insalubrem & obscurum colorem præ se fert,
Por-

Porrigines & Ulcera scabiosa comparent in Capite & Facie, Faucibus, Palato, & Naso, os Cribrosum & Crissam Galli carie absumens; Dolore Capitis, inveterati, Dolores Nocturni Vehementes, præcipue (dum calido in lecto decumbunt) in Cruribus, Carpis, & Humeris; Articulorum etiam dolores, Tubera perdura in Cranio, Brachiis & ossibus Tibiarum, Tumores duri Schirrosi, Callositates, & ipsa ossa præ carie in excrescentias attolluntur.

3. *Causa*. Inter Authores multum disceptatur, in causa fordidi hujus affectus assignanda; dum enim in varias eunt sententias, quidam in unius, quidam in alterius verba jurant. Nosram opinionem sine furore proponemus. Credimus sanè multos esse effectus naturales & mala Materialia quorum causa manifesta nemini innotescit, quo etiam sensu dicimus, causam hujus ipsius morbi ad eò in occulto latere, ut positive eandem designare penes nos non sit. Conjecturam tamen facimus causam hujus morbi esse inquinamentum quoddam depravatum, ortum à putrefactione variorum & forsan discrepantium seminum injectorum in matricem impuram & defædatam copulatione nimium crebra & inopportuna, unde fermentum quoddam venenatum femininè intro-recepto insinuat. Confirmatur hæc hypothesis ex eò quod Philosophi & Medici accuratissimi agnoscant nullam fieri mutationem notabilem in Corporibus naturalibus quæ fermentationi suam originem non debeat, imò & ad oculum demonstrare possumus ex fermentatione seminum humanorum, miasmata illa virulenta, particulas illas subtiles tanta vi inficiendi præditas, & salia illa maligna & colliquativa, solam esse causam luis venereæ, ut & omnium symptomatum quæ eadem comitantur.

4. *Prognostica*. Judicium non ferendum est de statu vel periculo in quo æger versatur, nisi ex diligenti observatione naturæ morbi an nempe, recens, & particularem illam partem solummodo possideat, an verò magis inveterata & consequenter magis universalis, fuerit. Dum sa-

lia

lia hæc venerea & venenata externam solummodo
 superficiem occupant, nec internam progressionem fecerint,
 quam mera adhaesione vel pudendis maris aut femine,
 vel mammis nutricum, vel Palato & ori infantum (hæc enim
 loca veneni hujus communicationi maxime obnoxia sunt)
 facile curantur ope medicaminum balsamicorum quibus
 inest vis obtundendi aciem salium quæ in Ulceribus
 hospitantur, undè minus penetrantia redduntur, &
 eorundem motui progressivo obex ponitur. Hæc enim
 salia corrosiva (nisi corrigantur) rumpunt & dilacerant
 pelliculas & fibras tenuioris Glandis, Præputii, &
 Urethrae, undè excoriations & ulcera; quæ (si grassari
 illis fas sit) varias sibi assumunt formas, quandoque
 urethram, quandoque proflatas, occupant & corrodunt;
 undè carnositates & Fistulae incurabiles has partes
 invadunt: & hoc pacto salia illa corrosiva ab
 exterioribus ad intimiores corporis partes viam sibi
 parant (quandoque etiam medicorum præxi iniqua
 illuc accersuntur) angustam arteriarum & venarum
 ut & glandularum (quibus hæc partes obsessæ sunt)
 officia penetrant, & fibras etiam membranosas &
 nervosas pervadentes, particulis suis disproportionatis
 succos depravant & spiritus in confusione adigunt,
 qui ex deleteria quam acquisiverunt qualitate
 ebullitionem in sanguine cient, undè à balsamica
 sua natura desciscit, & particulis adultis & effe-
 feris refertur, quæ sanguinis eutioniam, & propriam
 cujuscumque succi nutritii crasin, penitus evertunt.
 Latex etiam, seu liquor serosus, multum depravatur
 (ejus enim diathesis, bona vel mala, à sanguinis
 textura dependet) qui cum in fermentationem
 vehementem, ope venenatarum harum particularum
 in sanguine grassantium, evehctus fuerit, impuritates
 & sordes venereæ naturæ benevolentia & facultatis
 expultricis nisus, in glandulas inguinis præcipitatur,
 ubi cumores seu bubones comparant: qui omnibus
 mediis ad suppurationem promovendi sunt
 (maximo enim labore ad suppurationem provocantur,
 præ duritie sua & mole magna) quod si ritè
 peragitur & materia illa venenata radicitus
 expulsa fuerit, crisi vicem fortassis supplebit
 atta

attamen periculum esse in diuturniore ichoris fluxu, nō
 ulcus astulosum evadat.) Si tamen bubo repercussus re-
 deat nec suppurationem admittat, certissima est luis
 confirmatę prodromus. Particulę he deletericę & vena-
 natę quę ex penetrantia sua sanguini & lymphę semet-
 ipsas commiscuerint, non semper hunc in modum præ-
 cipitantur, sed sæpissimę serum in vasis lymphaticis &
 aliis, corporis peripheriam & superficiem externam
 petens, unā comitantur; ubi membranam carnosam
 & cutem pervadunt, mediante torrido illo madore qui
 jugiter illic appellit, undę ulcera in superficie corporis
 creantur sordidum & saniosum ichorem jugiter evo-
 mentia; & mador seu sudor qui per cutis poros evacua-
 tur, insensissimo fetore impręgnatur, acerrimę sapit;
 calore quandoque flavo, quandoque viridi præditus, &
 nonnunquam ipsa lintea corpori instrata corrodit. Si
 particulę hæ sæli alicui fixo intricatę fuerint magis
 torpidam induunt naturam, nec in corporis superficie
 usque aded impigrę opus suum hostile perficiunt, sed
 cutaneas eruptiones producunt, quales sunt Pastulę,
 Carunculę perditę, Ulcerosę, & Crustaceę, ina-
 picę nigris maculis interspersę, hujusmodi signa
 Luem confirmatam & quã maximę exaltatam indi-
 cant. Bubo ad interiora retrō pedem ferens termina-
 tur in dolores nocturnos sævissimos, & capitis dolo-
 res laniantes & atrocissimos; exindę etiam caries os-
 sium, Tubera, Ulcera Palati, Putrefactio Nasi & alia,
 rum partium solidarum; quorum omnium cura difficul-
 tatis plena est. --- si ferositates hæ Venenatę & Deletericę
 ex Principii Vitalis Vigore & Activitate, à Sanguine
 separentur; & ex acuta, pungenti, & penetrantissima
 suaa qualitate, tunicas vasorum permeent; & Ner-
 vos & Membranas vellitent, dolores vagabundos vehe-
 mentissimos, contractiones, contortiones, &c. produ-
 cunt: & nisi mediante Ptyalismo eliminari & exantari
 nequeat --- Si malignitas hæc, vel per adhæsionem, vel
 per alium quemlibet casum, in partes musculares, vel
 Periostæum aliquod incidat, & ibidem pedem figat, mi-
 sis cruciatibus miser egrotus dilancinatur, subtiles e-
 nim deletericę hæ particulę indefinenti sua tensione &

vel

vellicatione Cartilagines exsiccent & absument; ossium etiam substantiam pervadunt, & cariem & putredinem, non nisi mediante expoliatione curabilem, inducunt. Symptomata hæc (si diutius permaneant) Convulsiones ut & totius Machinæ interitum parant. Defflenda sunt hæc Prognostica Morbi in pejus ruentis; quæ etiam ulterius variari possunt pro temperamento, sexu, ætate, viribus, negotio, & statu ægri.

5. *Cura.* Maxima cautela & iudicium adhibenda sunt in affectu hoc curando. Maxima etiam peritia & animi præsentia requiritur, in variis hujus morbi speciebus, & Symptomatis comparentibus, ritè dignoscendis & distinguendis. Nullæ enim Regulæ generales & absolutæ institui possent, quæ omnibus quibuscumque & ægroti & morbi postulatis responderent; sed quoad particularem applicationem pro maturo & subactò Medici iudicio variandæ forent.

Cura Gonorrhæa initium sumat à *Diureticis* congruis, *Prisanis* *Aperitivis*; & ut inflammationibus occurratur & succurratur, *Emulsiones frigida*, *Emollientia*, *Anodyna*, & *Discurentia* *Cataplasmata* applicentur, si adsint tumores *Detergentia* & *Ealsamica* suas etiam vices obtinent. Pro potu ordinario *Prisana* sequens *Aperitiva* convenit.

℞. Rad. Gramin. Petroselin. aa. ℥iij. Rad. Lillor. Albor. Althæa aa. lib. ij. Liquirit. incisa. ℥vj. Semin. Anis. Fanicul. aa. ℥j. Hordei Man. iv. Aq. Fontan. lib. xxx. f. Prisana singulis lib. ij. vel mensuris quas nos (*quart*) nominamus, adde, *Syrup. Rad. ʒ. Aper. ℥j. Ol. Sulph. per Campan. gur. xx. vel hujus vicem suppleat sal Prunell. ℥ij. vel Crystall. Mineral. à ℥j. ad. ℥ij.*

Omnia *Diuretica* *Detergentia* præcipuè adhibenda sunt. Sed de *Prisana* hac ultimò præscripta bibat æger pro potu ordinario, idque copiose per tres aut quatuor dies, ad impuritates venereas abluendas, & salia venenata in ductibus urinariis stabulantia diluenda. Si æger temperamenti sit calidi, *Emulsiones e Semin. frigidis*, cum *Sero lactis* paratæ, intercalandæ forent. Vel.

℞. Aq. Hordei lib. ij. Aq. Cichor. Primul. Veris aa. lib. ℔. Sero Lactis lib. iij. Syr. Citr. ℥iv. f. Apozema vel vice *Syrup. Citr. adhibeatur succus Limon. n. 2. cum Diacodii ℥ij.*

Condu-

Conducit leviter ægrum purgare; nihilominus purgativum tale sit ut naturam ad virulentam & impuram illam materiam per alvum exterminandam provocet, periculum enim est in mora ne intimius penetret.

℞. Decoct. Prunor. ℥viij. Cremor. Tartar. ℥j. Foli Senn. ℥ii. Sem. Axis. Fanicul. aa. ℥ß. Infunde per noctem unam; colaturæ adde Eliz. Proprietat. gur. xx. Detur pro una Dosi. Vel,

℞. Decoct. Senn. Gereon. ℥iv. Cass. recent. Extract. ℥j. Cremor. Tartar. ℥j. Ol. Sassafr. (commixto Sassafraro resinato) gur. vj. pro una Dosi. Vel.

℞. Bezoard. Mineral. gr. xv. Confect. Hamorb. ℥

Sal. Vol. Viperar. Succin. aa. gur. iv. pro una dosi.

Cathartica autem adhibenda sunt pro ægroti necessitate & medici prudentis judicio.

Enemata Refrigerantia & Anodyna frequenter injiciantur si modo metuatur febris vel inflammatio. Si Præparata Apertiva præ quantitate offendant stomacho, vel ibidem stagnent sumat subinde gr. x. xv. vel xx. *Sal. Volat. Viperar. vel Lumbricor. Terrestr. C. C. Succin. vel Salis Armoniac. in haustu vini Rhenani vel albi.*

Lavamenta & Injections in crebro sunt usu (postquam omnia munda & repurgata fuerint) quæ ingrediuntur Refrigerantia, Anodyna, ut & Detergentia & Balsamica. Injections fiant ex Styptico Balsamicis, quæ salium penetrantium aciem obtundere valent, ut & ulcera mundificare & exsiccare, ex Balsamica etiam qualitate pellicularum & partium fibrosarum excoriationes obducere & sanare pollent. Caveas tamen no violentis Adstringentibus aut Corrosivis utaris, diros enim producat effectus.

Sub initium morbi, injectio conficiatur ex Lacte tepido, quod Syringa tenuiore injiciatur, sed leni & constanti manu ducatur, Deindè fiant ex Styptico Balsamicis. Exempl. grat.

℞. Aq. Celcis Viva tenuioris ℥viij. Aq. Plantag. ℥iv. Flor. Zinci ℥ij. Mixture hac laventur Ulcera, quæ in Pudendis vel aliis partibus stabulantur; & ope Syringæ injiciatur. Vel,

℞. Aq.

*℞. Aq. Calc. viv. lib. j. Sacchar. Saturn. ℥j. Virri.
ol. Alb. ℥j.* Hoc efficaciter Ulcera detergent, &
contagii progressui obstabit. Sed si Ulcera hæc Ve-
nerea diutius persisterint & altiores egerint radi-
ces, & in flaviora & magis purulenta Luis Vulce-
ra degeneraverint, vel perdura & callosa fuerint,
nullum sperandum est levamen nisi ex usu *Escharo-
ticorum & Suppurantium*.

Si affectus magis invaluerit, & Cardinalia Luis con-
firmatæ signa se se prodant, alia ineunda est metho-
dus; hac tamen cautela semper adhibita, quod si ægrotus
macie extenuatus fuerit, & ad extremum usque
inaniatur, cum debilitate & spirituum defectu, Diæta
Nutrititia præscribenda est ad corpus Spiritibus re-
plendum, & materiam suppeditandam pro salivatione
melius sustinenda. Tempestas anni etiam consideranda
venit, si nec in frigore nec calore excedat; quæ
omnes circumstantiæ maximi sunt momenti, &
quæ (si negligantur) in maximam ægroti pernici-
entiam cedere queant: & ægroti vitam in magno dis-
crimine ponunt dum *Mercurialia* adhibita corpus
exagitant. Hoc opus incumbit Medicis vitia corri-
gere & defectus supplere, quibuscum colluctantur
ægri si modo temperamento mediocri desituantur.
Si tamen Salivatio promovenda sit, & interea æger
corpus crassis & impuris sæditatibus repletum fue-
rit, & Plæthorico sit temperamento, non inconsultum
foret venam secare, & levius purgare, quod bis vel
ter repetatur; vel quoties pro Medici arbitrio expedi-
re visum fuerit. Cursus etiam Diæteticus imperandus
est ex Alimento & potu exsiccantibus. *Sudorifera* etiam
in temperamentis humido melancholicis conducunt
ad humores coagulatos dissolvendos, & ad corporis po-
ros & partes intranspirationem disponendas. Ex gr.

*℞. Trochisc. Aiperar. ℥℥. Antimon. Diaphor. ℥j. Be-
zoard. Mineral. Sal. C. C. aa. gr. vj. cum s. q. The-
riaca Androm. s. bolus pro una dosi. Vel.*

*℞. Bezoard. Mineral. gr. vj. Pulv. Rad. Serpent.
Virginian. ℥j. Cinnab. Antimon. ℥j. Sal. Viperar. gr.
℥j. Mastard. q. s. fiat bolus. Hæc aut his similia exhi-
benda*

da sunt à purgatione, ac corpora humida, pituitosa & melancholica pro salivationis opere faciliùs peragenda, præparanda.

Cum decretum fuerit salivationem aggredi, medico incumbit ritè distinguere quo pacto cum maximo ægri commodo promovenda fuerit. Si possibile sit, præstat Salivationem excitare ex Mercurialibus ore assumptis, hoc enim pacto certiores nosmetipfos facimus de quantitate assumpta, an suffecerit, necne; minus etiam adest periculi & molestiæ in hac Ptyalismum excitandi methodo, quam in alia quæ per unctionem fit. Maxima tamen cum vigilantia attendenda est assumpti operatio, & cum semel inceperit salivatio, facile est eandem eveheru ad quem gradum libitum fuerit, semper ratione habita status & virium ægrotis; & nisi contraindicantia prohibeant, non priùs cesset salivatio, quàm omnia disparuerint Symptomata. Novimus satis multos esse Medicos, eosque non infimæ fortis, qui asserant Ptyalismum ex Mercurio intus assumpto excitatum non tam efficaciter morbum dispellere, quam si ex unctione externa promoveretur: Cujus asserti Veritatem in controversiam nunc non reducam; hoc tamen pro comperito habeo Luem confirmatam sæpè sæpius maximo cum successu curatam fuisse ex usu Mercurii interno, sine ullo unctionis interventu. Proindè, in ordinatione ad Salivationem promovendam.

℞. *Mercur. dulc. sublimat. gr. xxx. Cinnabar. Anim. ℞j. Opobalsam. ℞j.* fiat Bolus.

Subsequenti nocte sumat *Mercur. Dulc. gr. xxx.* in *Conserv. Ros. Rubr.* --- Eger frigori non exponendus, sed in calido cubiculo retinendus est. --- Sequenti denique nocte exhibeantur hæc *Pillule*.

℞. *Mercur. Dulc. gr. xx. Turpet h. Mineral. gr. vj.* Cum pulpa panis similaginei fiant *Pillulæ*.

Hæc tamen Mercurii quantitas non omnibus permittenda est, immo paucis sanè, plurimi enim tantam quantitatem sustinere nèqueunt.

Si magis arrideat inungendo Ptyalismum evehere, hic insistendum est methodo; nempe.

Mer-

Mercurium à sublimata corrosiva qualitate vindictamus ope Alkalium Calc. & Tarr., undè ab omnibuscumque Mineralibus & Salinis Recrementis perfecte depuratur. Deindè lavamus spiritu vini usque donec nullæ præcipitentur feces. Proinde.

℞. Mercur. hunc in modum depurati ℥iv. Axung. Porcin. ℥viij. Antimon. subtiliss. pulveris. ℥vj. Ol. Laur. ℥j. Unguent. Ros. ℥viij. f. Unguentum. Cujus ℥ij. inungantur crura & tabiæ, à talis ad genua, & brachia, a carpis manuum ad humeros; tantillum etiam inungatur spina dorsi; sufficit hoc pro primo die. Deindè die sequenti ℞. dicti unguenti ℥iv. quibus inungantur tibiæ, femora, & ipsa spina dorsi ab osso sacro ad vertebrae colli, brachia etiam à carpis manuum ad omoplatas; & si temperamento sit robusto, emunctoria etiam glandulosa. Inunctio continuanda est donec signa expectata compaeruerint; maxima tamen cum perspicacia & animi præsentia animadvertendum est, immò potius tardius quam nimium festinanter procedendum est, ne inopinata Mercurii activitas ex improvise ægrum adoriatur. Vidi quandoque in corpore non usque adedè delicatulo emotionem excitatam à prima inunctione post inunctionem bis terve peractam, paululum sistendum est: & si ex unius diei intervallo nulla appareant Ptyalismi præcedanea, exhibeat dosis permodica Sublimat. Dulc. ex cuius usu vidi quandoque salivationem copiosissimam excitatam fuisse; & si fortè salivatio languidior evaserit idem medicamen ad dosin unam eamque permodicam assumptum, eandem denuo restituet. Quod ad tempus salivationis attinet, eo usque duret donec symptomata disparuerint, nisi ægri vires prostratæ contrarium indicent. Cum salivationem sistere animus fuerit, exhibeantur Alkalia vel Flor. Sulphur. (quæ Mercur. deorsum præcipitant) quæ vel per se sola usurpentur, vel unà cum Furgativis tenuioribus quæ etiam de Diureticorum natura participare debent.

Signa Ptyalismum advenientem præcedentia sunt,
de-

defectus Appetitus, Ardor Uvulæ & Palati, Dentium Vacillatio, Gingivarum Intumescencia, Spiritus seu Halitus fetens, Torpor & Hebetudo sine Somno, &c. Deindè fluere incipit aqua quædam pituitosa & albescens, cuius quantitas augetur per 6. 7. vel 8. dies; aliquando diutiùs, ad 5. 6. aut 7. lib. unius diei & noctis spatio. Si fluxus nimium sit vehemens, ex nimia unguenti inundatione, obstanda sunt Symptomata huiusmodi fluxum comitantia, ope *Potionis Laxativa*: cavendum tamen ne fluxus in aliam ruat Portam, ex Laxativo adhibito.

Si Acrimonia Corrosiva materiæ fluentis Ulcera in Palato & Faucibus producat, undè extrema anxietas & molestia oritur, proluantur Gargarismate aliquo leniente ex *Lacte & Aqua part. equal.* confecta, vel *Decocto Sævi Lactis, & Semin. Psyll.* Si ulcera impura sint & corruptæ partes iisdem adherant, abluenda sunt mixtura ex *Oleo Sulob. per Campan. & Spirit. Vini.*

Enemata etiam refrigerantia & humedantia sæpiùs exhibeantur, si possulet occasio; fiant autem ex *Decoct. Salvia Rut. Fœnicul. Endiv. Cicber.* cum Melle --- vel ex *Jusculo Pullorum* --- vel *Sero Lactis*. Quæ torminibus ventris, ex acrimonia humorum deorsum vergentium oriri solèis efficaciter obstant.

Regulæ quæ *Diatam* spectant variæ sunt, pro vario ægroti temperamento. Liquidiora præstant; alimenta talia sint quæ naturam sustinere valent; ova 2. recentia pro prandio, & iuscula confecta ex carne vitulina, bubula, vel pullinacea, cum *Cichoreo*, de quibus bibat singulis 3. vel 4. horis. Potus etiam nutritivus concedi possent. Sed eligantur tales, qui bonum licet modica quantitate, nutrimentum suppeditant. Si æger temperamento sit calido, tempore salivationis exhibeantur *Posseta Refrigerantia*, *Panacella* etiam tenuis, & *Aqua Hordei*. Quod ad formulas præscribendi attinet, illæ regulandæ sunt pro natura Indicantium quæ se produunt. Hoc semper memoriæ tenendum est Pectore, naturam à subit

107

APPENDIX.

bitis & violentis motibus abhorre, proinde Salivatio cum satis evecata fuerit, & omnia disparuerint Symptomata, gradatim (secundum methodum haecenus praescriptam) sistenda est, si natura sua sponte eandem determinare satagat. Alimenta etiam nutritiva majori quantitate sub finem indulgenda sunt, ut aegrotus vires amissas recuperet.

Licet Salivatio rite & sub peritissimorum ductu perfecta fuerit, non raro attamen remanent impurae quaedam fordes & recrementa, quae (prout vires suppetant) eliminanda sunt ope Cathartico-
Diuretic. Balsamic. & Cardiac. Diaphoret. Incumbit etiam medico, aegroti injungere (à Salivatio-
ne) potum quemdam Diureteticum per dies 20. aut 30. continuandum. Intercalato purgativo, quoque sexto die, & Diaphoretico, quoque quarto, si vires permittant. Ex. gr.

℞. Rasur. Lign. Guajac. Cortic. ejusd. bene contrus.
ʒij. Salsaparill. ʒvj. Chin. ʒiv. Sassa. Liguir. aa.
ʒij. Radic. & Cort. Mezeron. ʒj. Bacc. Juniper. Sem.
Fanicul. Dulc. aa. ʒij. Lign. Rodii ʒj. Santal. Omn.
ʒi. Aq. Fontan. lib. xvj. Coque ad Medias, de quo bibat aeger lib. ij. singulis diebus, & si unicuique Lagenae addantur Tincturae alicujus Metallinae aut Mineralis gut. xx. mira efficacia praeditum est in viribus corroborandis, & perfecta denique sanitate denuò restituenda.

Methodus haec perraro curam non consequitur; hoc tamen quandoque evenit, quod si os materia subtili venenata pertingatur, (licet reliqua disparuerint symptomata) tamen nunquam curabitur donec pars affecta dilatetur, & os denudetur & ope caustici actualis exfoliatio promoveatur, sive cranium, sive brachia, sive tibiae, sive ullum aliud os, afficiantur. Haec methodus omnibus aliis expeditior & tutior est. Pulveres detergentes & exsicccantes rite applicati os denuò ad naturalem statum reducent. Cum denique omnia munda & pura appareant, gradatim denuò obducatur (sed si continuetur

afflu-

affluxus materiæ, ne nimis præpostere ad obductionem procedatur) multi sunt de ægrotis qui osium denudationem ægrè ferunt, necessitas attramen dura est magistra, & delicatulos, si sanitati suæ consulere velint, ad refugium hoc absolute necessarium tandem consurgere cogit.

Siquidem Caput hoc de Lue Venerea ad Umbilicum perduximus, nihil restat nisi ut Tractatui huic de Morborum natura & cura extremam admoveamus manum, & Lectori Vale dicamus. Intereà autem ne hoc Lector ignoret multa alia nobis superere Remedia, ab hic præscriptis, discrepantia, quæ majori cum efficacia & successu, plerosque morbos dispellunt, sed hæc omnibus nota facere vix expedit, sufficit tamen quod Remedia in hoc Libello memorata omnibus vulgaris palmam praripiant, & sapissimè bono cum successu usurpantur. Si qua sint magis Chymicis quam aliis familiaria, quæ non facile comparari possunt: haberi possunt omnia ad nostras ades, ut & apud Gulielm. Russel, M. D. in ista platea, quæ vulgo dicta Barbican, Vel Eduardum Wright, Med. Chym. in VVinchestrestreet: Vel, Franc. Moul, Chym. in Watling-street, Viros Arte Chymica longè Versatissimos.

F I N I S.

Om
m
ra
u-
m

m
r-
23
or
em
em
em
n
i-
Si
id
n
s
e

[Faint, illegible text on a large, aged page, possibly bleed-through from the reverse side.]

